

YHDESSÄ RAKENTAEN YLI PUOLEN VUOSISADAN

Talonrakennusteollisuuden
Itä-Suomen piiri ry 1973–2023

PASI LIIMATTA

YHDESSÄ RAKENTAEN YLI PUOLEN VUOSISADAN

Talonrakennusteollisuuden
Itä-Suomen piiri ry 1973–2023

Pasi Liimatta

SISÄLLYSLUETTELO

Talonrakennusteollisuuden Itä-Suomen piiri ry:n perustaminen	4
Itäsuomalaista edunvalvontaa maailman myrskyissä	6
50-vuotinen suhdanteiden vuoristorata	7
Järjestön vaikutusvallan luovat aktiiviset jäsenet (Hannu Isotalon haastattelu)	16
Alan kehittäminen on välttämätöntä (Pasi Pitkäsen haastattelu)	30
Jäsenet tekevät järjestön	40
Yhteiset huolet, yhteiset edut "Hommat on joka tapauksessa täytynyt hoitaa" (Marja Sunikan haastattelu)	44
Itä-Suomi edelläkävijänä (Terho Kaskisen haastattelu)	54
Työselkkausten selvittelijästä ennakoivaksi kehittäjäksi	64
Aluetoimiston rooli ja palvelut	65
Vuosikymmenten arvokas työ rakennusteollisuuden hyväksi (Veikko Matikaisen haastattelu)	68
Ydinajatuksena yhdessä parempaan pyrkiminen (Kimmo Anttosen haastattelu)	84
Henkilöt	97
Lähteet	99

Julkaisija: Talonrakennusteollisuuden Itä-Suomen piiri ry
Teksti: Pasi Liimatta, Joensuun Kustannus Oy Yrity maailma
Graafinen suunnittelu ja taitto: Annika Käyhkö, Joensuun Kustannus Oy Yrity maailma
Valokuvat: Talonrakennusteollisuuden Itä-Suomen piiri ry arkisto ja Salla Seeslahti
Kansikuva: Salla Seeslahti
Painopaikka: Punamusta Oy
Painovuosi: 2023

Talonrakennusteollisuuden Itä-Suomen piiri ry:n perustaminen

Nykyinen Talonrakennusteollisuuden Itä-Suomen piiri ry aloitti toimintansa vuoden 1973 alussa Suomen Rakennusteollisuusliiton piirinä. Toiminta-alueen muodostivat silloiset Kuopion, Pohjois-Karjalan ja Mikkelin läänit.

Vuosina 1971 ja 1973 rakennusalalla lakkoiltiin Suomessa enemmän kuin koskaan. Rakennustyöläisten liitolla oli vahva joukkovoima ympäri Suomea alueellisesti ja jopa työmaatasolla. Vastineeksi myös työnantaja-puolen järjestökenttä organisoitui. Rakennusteollisuusliitto perusti edunvalvontatoimintaa varten yhdeksän piiriyhdistystä, yhtenä näistä Itä-Suomi.

Suomen Rakennusteollisuusliitto oli 1960-luvun alussa perustanut Kuopioon piiriasiamiehen tehtävän, jota oli ryhtynyt hoitamaan rakennusmestari Seppo Timonen. Työrauhahäiriöiden selvittely oli keskeinen osa piiriasiamiehen toimenkuvaa, mutta vähitellen mukaan kuvaan tulivat myös rakennusliikkeiden edunvalvonta ja keskinäisen yhteistyön kehittäminen. Piiriyhdis-

tysten perustamisen myötä alueellisesta edunvalvonnasta tuli entistä itsenäisempää ja paremmin resursoitua.

Itä-Suomen piiriyhdistys aloitti toimintansa virallisesti vuoden 1973 alussa, mutta toimintaa oli ollut jo edellisenä vuonna. Piirin perustamiskokous oli pidetty 14.2.1972 Kuopiossa. Suomen Rakennusteollisuusliitto hyväksyi perustamisen ja antoi piirille nimen käyttöoikeudet.

Piirissä sovittiin, että hallituspaikat jaetaan alueellisesti siten, että Kuopion-Varkauden alueelta tulee kaksi paikkaa, samoin Joensuusta. Mikkelin-Pieksämäen seudulta tuli hallitukseen yksi edustaja, samoin sekä Savonlinnasta että Iisalmesta. Piirin hallituksen ensimmäinen puheenjohtaja oli toimitusjohtaja Veikko Hiltunen Kuopiosta.

Rakennusyrittäjille piiriyhdistys

Suomen Rakennusteollisuusliiton Itä-Suomen asiamiespiirin alueella toimivat jäsenet perustivat keskuudessaan piiriyhdistyksen, joka on nyt rekisteröity Suomen Rakennusteollisuusliiton Itä-Suomen piiri ry:n nimellä.

Tällä toimenpiteellä halutaan vaikuttaa kaikkiin rakennusyrittäjän toimintaan liittyviin asioihin kahdella tasolla: toisaalta pyritään edistämään alueellista ja paikallista yhteistoimintaa, ja toisaalta pyritään vaikuttamaan alan keskusliiton, Suomen Rakennusteollisuusliiton, työskentelyn suotuisaan kehitykseen.

Kaikki piirin jäsenet kuuluvat Suomen Rakennusteollisuusliittoon ja ovat siis sidotut keskusliiton solmimiin työehtosopimuksiin. Piiriyhdistyksellä on parempi tuntuma alueensa tapahtumiin ja välittö-

mämmät yhteydet kaikkiin rakennustoimintaan vaikuttaviin tahoihin, kuin pelkästään Helsingissä sijaitsevalla keskusvirastolla.

Muissakin kuin työehtosopimusasioissa tulevat suhteet Suomen Rakennusteollisuusliittoon olemaan edelleen kiinteitä. Kun näitä piiriyhdistyksiä on nyt syntynyt yhdeksän eripuolille maata ja organisaatio kattaa koko maan, tehostaa tämä entisestäänkin keskusliiton työskentelyä.

Yhdistyksen hallitukseen on valittu seuraavat henkilöt: Toimitusjohtaja Veikko Hiltunen Kuopiosta (puheenjohtaja), teknillinen johtaja Keijo Tervo Joensuusta (varapuheenjohtaja), toimitusjohtaja Ensio Antikainen Kuopiosta, toimitusjohtaja Tommi Lyytinen Kuopiosta, toimitusjohtaja Alpo Korpelainen Iisalmesta ja toimitusjohtaja Veli Rautiainen Savonlinnasta.

Vastaperustetun piiri organisoitumisen ensimmäisiä askeleita oli toimiston hankkiminen. Sellainen löytyi Kuopion keskustan tuntumasta Kuninkaankatu 22:sta. Huoneistohankinnan rahoittamiseksi piiri otti PYP:stä 80 000 markan lainan. Kesän 1973 aikana remontoitua tilaa otettiin käyttöön syksyllä.

Piiriasiamiehenä jatkoi Seppo Timonen. Hänen lisäksi piirin palkattuun henkilökuntaan kuuluivat

mittamestari Ville Pöyhönen ja toimistonhoitaja Marja-Leena Mäkeläinen, jonka työtä jatkoi vuodesta 1974 Eini Liljavirta.

Piirin perustamisen aikoihin piirihallitus teki suunnitelman jäsenhankinnan tehostamiseksi. Rakennusyrittäjiin otettiin yhteyttä henkilökohtaisesti ja yrityksiin lähetettiin piirin toimintaa esitteleviä kirjeitä. Jäsenliikkeitä oli vuoden 1973 alussa 35 ja lopussa 42.

SUOMEN RAKENNUSTEOLLISUUSLIITON

ITÄ-SUOMEN PIIRI r.y.

Toimistomme uusi osoite on:

KUNINKAANKATU 22 B 15 70100 KUOPIO 10
Puhelin: vaihde 83 500 suoraan 83 883.

Piiriasiamies Seppo Timonen työnsä ääressä

Syksyllä 1974 Itä-Suomen piiri esitti kattojärjestölle apulaispiiriasiamiehen palkkaamista. Perusteluiksi esitettiin piirin laaja maantieteellinen alue sekä jäsenliikkeiden työmaiden ja työntekijöiden suuri määrä. Suomen Rakennusteollisuusliitto hyväksyi esityksen ja myönsi varat toimen perustamiseen. Apulaisasiamiestä oli esitetty SRL:lle jo edellisenä vuonna, mutta sillä kertaa esitys ei mennyt läpi. Apulaisasiamiehen sijoituspaikaksi valikoitui Joensuu, ja tehtävään palkattiin nuori rakennusmestari Veikko Matikainen.

Itä-Suomen piirin hallitus päätti v. 1975 perustaa aravatoimikunnan, jonka tehtävänä oli aravatuotannon hinnanmääräytymisen tarkastelu ja aravarakentamisesta tiedottaminen. Toimikunta oli vastaveto asuntohallitukselle, joka määritteli aravahuoneistojen keskihinnat. Toimikunta kokosi vuosittain alueellisen hintarekisterin, josta jäsenyritykset saivat yksityiskohtaista tietoa aravakohteiden hinnanmuodostuksesta. Toimikunta oli olemassa 1980-luvun puoliväliin saakka.

Vuosikymmenen edetessä rakennustuotanto supistui, inflaatio kiihtyi ja yritysten rahoitusvaikeudet lisääntyivät. Rakentamisen kustannukset

Rakentajat presidentti Kekkoselle: Asuntohinnoissa ei ilmaa, lisäsäännöstelystä ei apua

nousivat kovaa vauhtia, ja alan työttömyys kasvoi. Suomen Pankin tiukka politiikka asuntotuotannon rahoituksessa vähensi erityisesti vapaarahoitteisten asuntojen tuotantoa.

Piirihallituksen puheenjohtaja Veikko Hiltunen menehtyi yllättäen vuonna 1977. Uudeksi puheenjohtajaksi tuli varapuheenjohtaja, toimitusjohtaja Veli Rautiainen Savonlinnasta.

Vuonna 1977 piiriasiamies Seppo Timonen kiinnitti huomiota alan palkkatason hillintään ja palkkojen liukumiseen. Laatimassaan muistiossa Timonen totesi, että Itä-Suomen alueella yritysten palkka-asioiden hoidosta puuttui keskittäminen ja pitkäjänteisyys. Palkkaus oli työmaakohtaista. Timosen mukaan tilanne olisi ollut korjattavissa keskittämällä palkkaus työpäälliköille ja hinnoittelemalla töiden palkat tarkasti. Yritysten välinen yhteistyö olisi tärkeää palkkojen pitämiseksi kurissa. Piirin asiamiehet tehosivat yhteydenpitoaan yrityksiin, käytännössä yritysten vastaaviin mestareihin.

Vuonna 1979 piiriin toisena mittamestarina Kuopion Ville Pöyhösen lisäksi aloitti rakennusmestari Matti Vanninen Joensuussa. Hänen tilalleen tuli v. 1980 rakennusmestari Reima Nuutinen. Piiri vahvisti läsnäoloaan Joensuussa myös vuokraamalla kaupungista toimistotilat. Aikaisemmin apulaispiiriasiamies Veikko Matikainen oli työskennellyt kotoaan käsin. Kuopioon palkattiin toimistotyöntekijäksi Ilona Timonen.

1980-LUKU

Veli Rautiaista seurasi piirihallituksen puheenjohtajana vuodesta 1980 lähtien toimitusjohtaja Jouko Soukkanen Kuopiosta.

Itä-Suomen piiri halusi 1980-luvun alkupuolella korostaa yrittäjäpoliittisten asioiden ajamista työnantajoliittisten asioiden rinnalla. Piiri ehdotti Suomen Rakennusteollisuusliiton hallitukselle yrittäjäpoliittisen osaston perustamista, mutta liitto ei ehdotukseen myöntynyt. Itä-Suomen piirin hallitus päätti kuitenkin jatkaa yrittäjäpoliittisten kysymysten ajamista omien mahdollisuuksiensa mukaisesti. Piiri kiinnitti tuolloin huomiota myös siihen, kuinka rakennuttajat pyrkivät jatkuvasti muuttamaan urakkaohjelmia ja siten säilyttämään urakoitsijoille lisää velvoitteita ja ehtoja.

1970- ja 1980-lukujen vaihteessa pulpahteli rakennusosalta valtakunnalliseen julkisuuteen ja oikeuskäsittelyihin erinäisiä lahjustapauksia, joissa toimialalle muodostuneen "maantavan" noudattaminen oli rikkonut lakia. Tapaukset vaikuttivat negatiivisesti rakennusalan imagoon.

Itä-Suomen piiri otti 1970- ja 1980-luvuilla useaan otteeseen kantaa kaupunkien pyrkimykseen toteuttaa omaa rakennustuotantoa. Poltopisteessä oli useimmiten Joensuun kaupunki. Peistä taitettiin lehtienkin sivuilla moneen otteeseen siitä, onko kaupungin oma työ halvempaa vai

kalliimpaa kuin yksityisen rakennusliikkeen tekemä urakkatyö.

Vuonna 1983 piirin puheenjohtajana aloitti Lujabetoni Oy:n toimitusjohtaja, dipl.ins. Hannu Isotalo. Hän oli vuosina 1987–1989 koko Suomen Rakennusteollisuusliitto ry:n puheenjohtaja. Vuoden 1983 lopussa Itä-Suomen piirissä oli 80 jäsenyritystä, seuraavan vuoden lopussa ennätyskelliset 81.

Ajan yhteiskunnallisen päätöksen teon ilmapiiri korosti konsensusta eli pyrkimystä päästä yksimielisiin ratkaisuihin. Rakennusallakin työnantajat ja työntekijät alkoivat 1980-luvulla lähentyä toisiaan, vaikka kynnyksellä oli edelleen matala. Osapuolet solmivat v. 1981 rakennusalan yhteistoimintasopimus RYTS:n. Taustalla oli yhteinen näkemys siitä, että on tarpeen kouluttaa henkilöstöä ja houkuttella alalle nuoria.

Piiriyhdistys osti 1985 Kuopiosta toimistotiloikseen 89 neliön huoneiston. Aiemmin käytössä ollut huoneisto myytiin. Muutto uuteen toimistoon Tulliportinkadulle tapahtui seuraavana vuonna. Myös Joensuusta piiri osti vuonna 1985 osti pienen toimistohuoneiston. Aikaisemmin apulaisasiamies oli toiminut vuokratiloissa.

Vielä 1980-luvun alkupuolella talouden kasvu, ja siinä samalla rakentamisen tahti, oli 1970-luvun toisen öljykriisin jäljiltä varsin maltillista.

Vauhti kiihtyi, kun Suomen Pankki vapautti rahoitusmarkkinat ja kansainvälisen valuuttakaupan. Rakennusala lähti muun kansantalouden mukana voimakkaaseen nousuun. Suuret rakennusliikekonsernit pyrkivät saamaan markkinaosuuksia ja laajentamaan toimintaverkostoaan tekemällä yritysostoja maakunnista. Vuosikymmenen lopussa valmistui rakennuksia peräti 60 miljoonaa kuutiometriä ja asuntoja kappalemääräisesti yli 60 000, joista kaksi kolmasosaa vapaarahoitteisia.

Piiriyhdistys oli tarjonnut jäsenyrietyksilleen mittamestarin palveluita koko olemassaolonsa ajan. Itse asiassa mittamestaritoiminta oli käynnistynyt jo 1960-luvulla, ja se nähtiin niin keskeisenä, että toimintaa jatkettiin yhdistyksen puitteissa. Mittamestaria tarvittiin, sillä alan työehtosopimuksen palkkausjärjestelmän yksikkö-rakkahinnoittelun perusteella yritykset käyttivät yksikköhintapohjaisia urakkatyökauppoja. Niiden mittaaminen oli työlästä ja vaati ammattitaitoa.

Kun mittamestari Reima Nuutinen siirtyi tehtävästä pois vuonna 1983,

hallitus päätti, että uutta mittamestaria ei toistaiseksi palkata mittaustoimeksiantojen vähenemisen vuoksi. Mittamestari Ville Pöyhönen jäi eläkkeelle vuonna 1986 palveltuaan 20 vuotta, ja hänen tilalleen valittiin rakennusmestari Heikki Kautto. Mittamestarin palveluiden tarve jatkoi vähenemistään, ja vuoden 1987 syyskokouksessa piirin hallitus sai valtuudet toiminnan lakkauttamisesta, jos kysyntä pysyvästi vähenee. Joulukuussa 1994 piiri päätti lopettaa kokonaan mittauspalvelunsa.

Vuoden 1988 lopussa pitkäaikainen piiriaasiamies Seppo Timonen jäi eläkkeelle. Timosen jättämiin suuriin saappaisiin astui sujuvasti apulaispiiriasiamies Veikko Matikainen. Hänen paikkansa Joensuussa puolestaan täytti uutena miehenä rakennusmestari Reino Sihvola. Toimitusjohtaja Väinö Korhonen Kuopiosta tuli äänestyksen jälkeen valituksi piirin puheenjohtajaksi vuodesta 1992 alkaen.

Vahdinvaihto Kuopiossa vuodenvaihteessa 1988–89. Piiriasiamies Seppo Timonen kuki-tettiin eläkkeelle lähes 30 vuoden palveluksen jälkeen.

1990-LUKU

Talouden vaikeudet alkoivat näkyä jo vuoden 1990 alussa. Valmiita asuntoja oli paljon myymättä, ja kauppa tyrehtyi lähes kokonaan hintojen romahdettua. Samaan aikaan palkat ja rakentamiskustannukset olivat nousseet.

Moni yritys otti 1980- ja 1990-lukujen taitteessa halpakorkoista valuuttalainaa ja investoi kalustoon ja kiinteistöihin. Isku oli valtava, kun Suomi devalvoi markan marraskuussa 1991.

Asuntomarkkinoiden kupla puhkesi romahduttaen asuntorakentamisen aloitukset hupenivat kolmanneksen entisestä. Alan työllisten määrä lähes puolittui ja alalta katosi 100 000 työpaikkaa. Rakennusalan yrityksiä kaatui tuhatkunta vuodessa. Myös moni perusterve yritys joutui pahoihin vaikeuksiin, jos oli investoinut lainarahalla ja sattui vielä olemaan sellaisen pankin asiakas, joka ei lamasta selvinnyt.

Korjausrakentamiseen jo ennen lamaa suuntautuneilla yrityksillä oli paremmat selviytymisen lähtökohdat, sillä laman aikana korjausrakentaminen kasvoi volyymiltaan uudisrakentamista suuremmaksi.

Lama oli syvimmillään vuosina 1991–1992. Työttömyys oli massiivista, esimerkiksi Kuopion läänin rakentajista peräti 70 % oli ilman työtä vuonna 1992. Myös piiriyhdistys joutui lomauttamaan henkilökuntaansa kahdeksi viikoksi loppuvuodesta 1992 jyrkästi pienentyneiden jäsenmaksu-

tulojen takia.

Vuonna 1993 rakentaminen väheni jo neljäntenä vuonna peräkkäin. Piirin rakentajista oli työttömänä lähes 60 %. Joensuun toimisto lopetettiin joulukuussa 1993, ja paikallisen piiriasiamiehen työsuhde päättyi. Toimisto-ohuoneisto annettiin vuokralle. Piirin tarvitsemat toimistopalvelut ryhdyttiin hankkimaan ostopalveluina Merja Kokkoselta.

Lama-aikana työmarkkinaneuvottelut olivat sopuisia. Rakennustyöläisten Liitto vaihtoi nimensä Rakennusliitoksi vuonna 1991. Vaikeassa tilanteessa osapuolten yhteinen etu oli töiden ja palkanmaksukyvyyn turvaaminen.

Itä-Suomen piirin hallitus halusi edistää alueen korjausrakentamista erityisesti asunto-osakeyhtiöissä. Loppuvuodesta 1992 polkaistiin liikkeelle jokaisessa läänissä oma hanke korjausrakentamisen lisäämiseksi. Puheenjohtaja Väinö Korhosen idean pohjalta hallitus lähestyi kirjeitse kaikkia alueen kuntia, jotta nämä pyrkisivät etsimään nopeasti käynnistettäviä korjausrakentamishankkeita.

Vuonna 1994 Itä-Suomen piirin puheenjohtajaksi valittiin toimitusjohtaja Eero Niskanen Iisalimesta. Rakentaminen oli Itä-Suomessa edelleen pohjamudissa ja työttömyys huippulukemissa. Rakentaminen, sikäli kun sitä maassa tehtiin, keskittyi Etelä-Suomeen. Vuoden 1994 lopussa vapaarahoitteinen uustuotanto alkoi elpyä ja asuntotuotanto vilkastua.

Vuoden 1995 alussa Suomesta tuli Euroopan Unionin jäsen samaan aikaan Ruotsin ja Itävallan kanssa. Seuraavana vuonna Suomen markka kytkettiin Euroopan valuuttamekanismiin, mikä poisti kansallisen mahdollisuuden vuoden 1991 kaltaiseen yksipuoliseen shokkidevalvaatioon.

Itä-Suomen piirin jäsenmäärä oli alimmillaan vuosina 1995 ja 1996, kun yhdistykseen kuului 48 yritystä. Noihin aikoihin laman vaikutus alkoi kuitenkin hellittää ja talous virkistyä myös Itä-Suomessa. Piirin jäsenyritysten markkinaosuus nousi ja rakentamisen uustuotanto kasvoi, vaikka-

kin hitaasti.

Vuonna 1996 perustettiin Rakennuspooli osaksi silloista Rakennusteollisuuden Keskusliittoa. Rakennuspoolin tehtävänä oli ja on edelleen varmistaa rakennusalan toimintakyky ja huoltovarmuus myös mahdollisissa poikkeustilanteissa.

Vuonna 1997 puheenjohtajaksi valittiin Marja Sunikka, joensuulainen toimitusjohtaja. Apulaispiiriasiamiehenä ryhtyi vuodesta 1999 lähtien toimimaan rakennusinsinööri Heikki Munukka Veikko Matikaisen toimies-sa osa-aikaisesti liiton keskustoimistolla aluetoiminnan kehitystehtävissä.

Myös itäsuomalaiset rakentajat ovat mukana varautumassa kriisiaikoihin Rakennuspoolin kautta. Kuva valmiusharjoituksesta Kontiorannan varuskunnassa.

"Osta uusi asunto suoraan rakentajalta!" -kampanja markkinoi asuntoja Joensuussa lokakuussa 2001.

VUODET 2000–2023

Vuosituhanen vaihduttua rakentamisen arvo ja volyyymi alkoivat olla jälleen hyvällä tasolla. Toimitusjohtaja Keijo Tervo Joensuusta aloitti tammikuussa 2000 piirin puheenjohtajana. Hän oli ollut mukana piirin toiminnassa sen perustamisesta lähtien. Toimitusjohtaja Terho Kaskinen Savonlinnan Säämingistä aloitti puheenjohtajana vuonna 2007.

Nousukausi voimistui vuosikymmenen puolivälissä, mutta stoppi nousulle tuli vuonna 2008, kun Yhdysvaltain asuntomarkkinoilta alkanut pankki- ja rahoituskriisi levisi ensin koko maan ja pian koko maailman talouteen. Suomessakin asuntokauppa ja asuntotuotanto notkahtivat merkittävästi.

Finanssikriisi ei aiheuttanut 1990-luvun laman kaltaista konkurssi- ja työttömyysaaltoa, mutta

Suomen talouden kasvu ja rakentamisen kuutiomäärät jäivät vaatimattomalle tasolle vuosikausiksi. Tosin asuntotuotannossa pari ensimmäistä kriisinjälkeistä vuotta pelasti ympäristöministeriön ja Aran kehittämä tukimuoto, ns. välimalli, joka oli otettu pikavauhtia käyttöön 2009. Välimalli kiihdytti asuntorakentamista ja edisti eläkevakuutusyhtiöiden ja muiden kiinteistösijoittajien tuloa asuntomarkkinoille.

EU:n vuoden 2004 laajenemisen jälkeen suomalaisilla rakennustyömailla alkoi työskennellä yhä useampia virolaisia ja muiden uusien EU-maiden kansalaisia. Rakennusteollisuus RT:n ja muiden työmarkkinajärjestöjen haasteeksi tuli huolehtia siitä, että muista EU-maista tulleiden työntekijöiden palkkaus ja muut työehdot ovat käytännössä samat kuin suomalaisilla.

Uusien osaajien houkuttelemiseksi RT ry perusti vuonna 2005 yhdessä alan muiden järjestöjen kanssa Rakennus- ja kiinteistöpalvelualan Vetovoima ry:n, joka jatkaa edelleen työtään peruskoulunsa päättävien nuorten motivoimisessa rakennusalan töihin.

Vuosina 2009–2012 Itä-Suomesa toteutettiin rakennusalan kehityshanke ISKE. Itä-Suomen piirin vetämä hanke oli ainutlaatuisesti monimaa-kunnallinen. Hanke tarjosi rakennusalan yrityksille mahdollisuuksia ja voimavaroja toiminnan kehittämiseen kannattavuuden ja kilpailukyvyn parantamiseksi. Hanke jakautui kahteen toimintalinjaan: yritystoiminnan kehittämiseen sekä henkilöstön osaamisen ja hyvinvoinnin kehittämiseen. Euroopan Sosiaalirahaston rahoittama hanke onnistui hyvin. Mukana oli yli 80 yritystä, ja koulutustilaisuuksiin osallistui yli 2 000 henkilöä. Lisäksi ISKE-hankkeen yhtenä osaprojektina toteutettiin ympäristömittari rakennustyömaille.

Terho Kaskisen jälkeen Itä-Suomen piirin puheenjohtajaksi valittiin aluejohtaja Tarmo Stjerna, joka aloitti teh-

tävässä vuoden 2013 alussa.

Työehtosopimusneuvottelut ovat jääneet 2000 luvun edetessä etujärjestön kannalta taka-alalle. RT:n ja Itä-Suomen piiriyhdistyksen toiminnan painopiste on siirtynyt yritysten muuhun edunvalvontaan, suhdanteiden seuraamiseen ja ennakointiin, lausuntojen antamiseen, koulutukseen ja mediavaikuttamiseen. Tosin vuonna 2018 työntekijäpuoli kohdisti lakkoaseensa tarkoin valitsemiinsa toimialoihin ja yrityksiin. Pitkään jatkunut hajautettu lakkoilu aiheutti sen, että työnantajapuoli uhkasi työsululla. Neuvottelutulos syntyi viime hetkellä ennen sulkujen alkamista. Paikallinen sopiminen sai 2010-luvulla yrityksissä jalansijaa samalla kun työntekijöiden itseohjautuvuus ja osallisuus oman työnsä suunnitteluun yleistyivät.

Asuntotuotannon virkoaminen poikkeuksellisen matalalta tasolta nosti rakentamisen muuta taloutta nopeampaan kasvuun, 2010-luvun talousveturiksi. Uusien asuntojen aloitusmäärät kohosivat parhaimmillaan 45 000:een. Syntyi runsaasti uusia työpaikkoja, ja työllisten määrä ylsi lähes 200 000:een vuonna 2018.

Eläkkeelle siirtyneen aluepäällikkö Veikko Matikaisen seuraajaksi valittiin rakennusinsinööri ja Savonia-ammattikorkeakoulun vastuopettaja Kimmo Anttonen, joka aiemmin oli toiminut myös rakennusmestarina työmailla. Kimmo Anttonen aloitti aluepäällikkönä vuonna 2014.

Toimitusjohtaja Pasi Pitkänen aloitti piirihallituksen puheenjohtajana vuonna 2016. Seuraava vuosikymmen, 2020-luku, toi heti alkuunsa kaksi historiallista tapahtumasarjaa, jotka järjestyivät oloja myös Suomessa. Keväällä 2020 alkanut ja nopeasti maailmanlaajuiseksi levinnyt koronavirusepidemia vaikutti myös rakennusalaan, vaikkakaan ei kovin dramaattisesti. Ala supistui hieman vuosina 2020–2021, mutta esimerkiksi työmaiden pysäytyksiä ei tarvittu.

Koronapandemia lisäsi talouden yleistä epävarmuutta ja nosti kustannuksia, mutta vauhditti toisaalta asuntojen kysyntää. Korona-aika pakotti myös rakennusalaan ottamaan entistä monipuolisemmin käyttöön digitaali-

sia ratkaisuja. Terveysturvallisuuden oltua uhattuna työnantaja- ja työntekijäosapuolet onnistuivat yhdessä hillitsemään tartuntojen leviämistä työmailla varsin tehokkaasti.

Koronapandemian laannuttua tuli uusi mullistus, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan helmikuussa 2022. Kanssakäyminen Venäjän ja länsimaiden välillä seisahtui. Samalla pysähtyi raaka-aineiden tuonti esimerkiksi rakentamisen tarpeisiin. Energian, materiaalien ja ruoan hinnat nousivat huomattavasti.

Energiakriisi yhdistettynä inflaatioon ja korkojen voimakkaaseen nousuun löi jarrun päälle myös, ja erityisesti, rakennusosalalle. Yritysten investointihalukkuus ja kuluttajien luottamus heikkenivät huomattavasti.

Vuonna 2023 asuntoaloitusten määrän ennustetaan putoavan rajusti ja alan työttömyyden kasvavan voimakkaasti. Suuriakin yrityksiä voi ajautua konkurssiin. Tilanteen ei odoteta paranevan ennen vuotta 2025.

Järjestön vaikutusvallan luovat aktiiviset jäsenet

Hannu Isotalo, Itä-Suomen piirin puheenjohtaja 1983–1991, kunniapuheenjohtaja 1993

Hannu Isotalo toimi Rakennusteollisuusliiton Itä-Suomen piirin puheenjohtajana 1983–1991. Kunniapuheenjohtajaksi hänet nimitettiin v. 1993. Isotalo oli valtakunnallisen SRTL:n puheenjohtaja 1987–1989 ja ennen sitä varapuheenjohtaja kolme vuotta. Isotalo on toiminut myös Savon Yrittäjien ja Kuopion kaupunginhallituksen puheenjohtajana.

Vuorineuvos (myönn. 2013) Hannu Isotalon johtama Luja-yhtiöt nousi yhdeksi Suomen suurimmista rakennusalan konserneista. Vuonna 1953 perustettu Luja on tätä nykyä kolmannen polven perheyrittäjä.

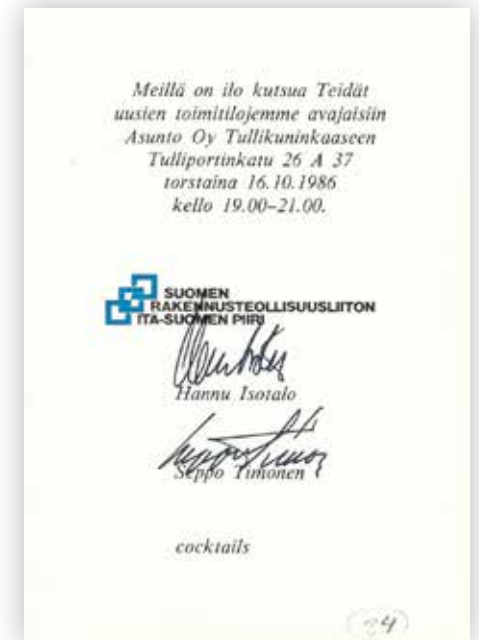
Piirihallitus vuonna 1974. Alarivissä vasemmalta Alpo Korpelainen, Uuno Lipsanen, pj. Veikko Hiltunen ja Eino Rautio. Ylärivissä piiriasiamies Seppo Timonen, Yrjö Martikainen, Pentti Hoffrén, Veli Rautiainen ja Tommi Lyytinen. Kuvasta puuttuvat hallituksen jäsenet Ensio Antikainen ja Keijo Tervo.

KOKEMUS YHTEISESTÄ EDUSTA

Hannu Isotalo kertoo, kuinka Talonrakennusteollisuuden Itä-Suomen piirin tehtävät ovat nykyisin paljolti erilaiset kuin järjestön perustamisen aikoihin. Tuolloin prioriteettina olivat työmarkkina-asiat.

– Silloin 1970-luvulla kysymys oli työehtosopimuksista ja niiden soveltamisesta. Silloinen Rakennustyöläisten Liitto, nykyinen Rakennusliitto, oli kommunistijohtoinen. Alalla oli hyvin korkea järjestäytymisaste ja liitolla oli näin ollen työmaihin vahva ote. Vastapainoksi ainoa käytännön ratkaisu vähänkään isommalla työnantajalla oli kuulua työnantajaliittoon piiriyhdistyksen kautta, jolloin piirin palvelut olivat työnantajan käytettävissä.

Tulliportinkadun piiritoimisto avattiin lokakuussa 1986. Avajaisissa piiri-asiainmies Seppo Timonen, pj. Hannu Isotalo ja piiriyhdistyksen tilintarkastaja, konsuli Lauri Salmi.

Työehtosopimukseen liittyvät ongelmat, joita ei voitu työmaalla tai yrityksessä ratkaista, siirtyivät Rakennustyöläisten Liiton ja Suomen Rakennusteollisuusliiton piiriorganisaatioiden puitavaksi.

– Liiton rooli oli ristiriitailanteissa käydä läpi työehtosopimustulkintoja ja sopia niistä. Voi sanoa, että tuolloin piirijärjestön voimat eivät oikeastaan riittäneet paljon muuhun. Tarvittaessa sopimuksen soveltaminen päätettiin työtuomioistuimessa saakka.

– Järjestön puitteissa työnantajat halusivat toimia, tai joutuivat

toimimaan, yhdessä. Liitossa oli tiin saman pöydän äärellä, tietyllä tavalla kollegoita ja kumppaneita. Liiton toiminnassa kilpailulliset ristiriidat eivät korostuneet, vaikka arjessa kilpailu saattoi olla raa-kaa, Isotalo huomauttaa.

Piirin kokouksia pidettiin ympäri Itä-Suomea eri paikkakunnilla.

– Kun ihmiset tapasivat toisiaan yhteisen edun ja vapaan keskustelun puitteissa, syntyi tietynlainen yhteys ja kokemus samalla puolella olemisesta. Tässä liiton rooli oli alusta alkaen merkittävä.

TYÖTAISTELUKENTÄN NYKYTILA

Hannu Isotalon mukaan Rakennusliiton ote työmaista alkoi heikentyä 1990-luvulla, kun rakennusala siirtyi aliurakointiin ja töissä alkoi olla Rakennusliittoon kuulumattomia työntekijöitä vuokratyövoimana sekä ulkomailta.

– Alan viimeisimmässä laskossa 2018 Rakennusliitto pyöritti vuorottelevia pistelakkoja betonielementtejä valmistavissa yrityksissä, joissa liiton asema on edelleen vahva. Pistelakkojen vaikutus kohdistui koko rakennusalaan.

– Puolustustoimenpiteenä Rakennusteollisuus RT:n toimialaliitot julistivat työsulku-uhkan kaikille Rakennusliittoon kuuluville työntekijöille. Liittoon kuulumattomat työntekijät olisivat olleet sulun ulkopuolella. Työsulku-uhka sai aikaan sen, että työehtosopimus syntyi nopeasti. Rakennusliitolla ei ollut enää lakkoalaluja, toteaa Isotalo.

– Tällä hetkellä työehtosopimusten suhteen onkin menossa, voisiko sanoa, voimien uudelleenjako. Näyttää siltä, että Rakennusliitto hakee tarvittaessa rakennusalalta sellaisia osa-alueita, joissa heidän järjestäytymisasteensa on korkea ja joihin lakko puree.

Rakennuslakkoa pohjustetaan

Kevään perinteellinen työmarkkinatapahtuma, rakennuslakko, alkoi hämmöittää maanantaina. Kommunistijohtoinen Rakennusliitto irtautui tuloratkaisusta ja julisti ylityölakon. Jäsenäänestyksessä, jonka osallistumisprosentti jäi alle 40:n, noin 80 prosenttia hylkäsi kokonaisratkaisun.

Rakennusteollisuusliiton toimintajohtaja Lauri Pyrhönen sanoi, ettei ammattiliiton päätös muuta työnantajien asennetta: Rakennustyönantajat pysyvät tulopoliittisen kokonaisratkaisun linjalla, johon verrattuna Rakennustyöläisten liiton palkkavaatimukset ovat moninkertaiset.

Rakennusliitto on vaatinut mm. 1,20 markan korotusta tuntipalkkoihin, mikä tuntipalkkaliselle merkitsee runsaan 10 prosentin korotusta, sekä 14 prosentin korotuksia urakkapalkkaliselle, mikä puolestaan merkitsee näille liittoa hallitseville ryhmille 3–4 markan tuntipalkankorotuksia.

Kuten aina ennenkin Rakennusliitto julisti ylityölakon.

Moista taistelukeinoista se ei vielä kertonut, mutta odotettavissa on muutoksia aikaisempaan lakkostrategiaan. Syynä on se, että viime keväänä julistettiin ensin lakkoon kalkki- ja sementiteollisuus, mistä erityisesti huvilatöihin kirehtineet kirvesmiehet ja muurarit vihastuivat, kun nämä työt tyrehtyivät sementin puitteeseen.

Taloudellinen lakkovalmius on Rakennusliitossa heikentynyt vuosi vuodelta, mikä johti viime syksynä jäsenmaksun korottamiseen. Viime kevään lakossa alkoi liiton rahakirstun pohja hämmöittää, ja epävirallisten arvioiden mukaan se ei nykyvaroin kestä juuri viikkoa pitempää lakkoavustusten maksamista.

– Sivu 7.

Neuvonnan ja koulutuksen kasvanut merkitys

Hannu Isotalon mukaan Rakennusteollisuusliitolle kehittyi vähitellen neuvontarooli, ja liitto muotoutui neuvonta- ja yhteistyöorganisaatioksi, jossa alan yhteisiä asioita on voitu käsitellä puhtaalta pöydältä.

– Ensimmäinen piiriasiamies oli Seppo Timonen, jolla oli vankka kokemus rakennusalan ongelmien ratkaisemisesta ja soveltamistilanteista, kuten sopimusristiriidoista ja viranomaisiin liittyvistä rakennuslupa-asioista. Hänen asiantuntemuksensa mahdollisti jäsenyrityksille tarjottavan neuvonnan, jota tarvitsivat varsinkin pienemmät yritykset, joilla ei itsellään ollut resursseja hakea tietoa. Neuvonnan rooli kasvoi pikkuhiljaa.

– Työmaa- ja yritysکوhtaisesta neuvonnasta virisi halu järjestää koulutus-

ta yhteisistä, isoista asioista ensi vaiheessa yritysten johdolle, myöhemmin työmaatasolle. Koulutustoiminta laajeni vähitellen. Jos nähtiin tarvetta jollekin koulutettavalle teemalle, sitä voitiin lähteä edesauttamaan. Varsinaisten koulutusorganisaatioiden kanssa ei liitolla ole kuitenkaan ollut pyrkimystä kilpailla.

ISU TIEDOTE 2 / 1992 KESÄKUU

UUDEN LUOTTAMUSMIES-JÄRJESTELMÄN KÄYTTÖÖNOTTO JÄSENIKKIEISSÄ

KUOPIO

JOENSUU

TOTEUTA UUSI LUOTTAMUSMIESJÄRJESTELMÄ

1. 2. 3. 4.

VEIKKO MARIKAINEN ja SEppo TIMONEN

Hannu Isotalo on pannut merkille, että nykyisin rakennusteollisuuden etujärjestön järjestämät koulutukset vaikuttavat käsittelevän tarkemmin rajattuja aiheita kuin takavuosina.

– Joskus piiri järjesti esimerkiksi pienten rakennusliikkeiden yrittäjille liikkeenjohdollisen koulutuksen. Se oli laaja kokonaisuus, johon piiriasiamies Veikko Matikainen onnistui saamaan julkista rahoitusta. Nähdäkseni tällaiset isot koulutuspaketit ovat jääneet pois, ja tilalle on tullut täsmäkoulutusta, joka on suunnattu työpäälliköitasolle tai vastaaville mestareille.

– Kurssit ovat nykyisin lyhyempiä, tietoiskun tyyppisiä, ja niitä voidaan pitää etänä esimerkiksi Teamsissa. Se on siinä mielessä hyvä kurssimuoto, että sinne saadaan ihmisiä helpommin mukaan kuin lähikoulutukseen. Pitkäkestoisissa koulutuksissa ongelmana on ollut, että jäsenillä ei ole aikaa osallistua niihin.

LAUSUNNONANTAJAN ROOLI ON TÄRKEÄ

Rakennusteollisuus RT:llä on merkittävä tehtävä antaa rakentajien edustajana lausuntoja alaa koskeviin säädösluonnoksiin.

– Kaikenlaisia teknisiä säädöksiä ja päätöksiä suunnitellaan ministeriössä jatkuvasti. Niihin vaikuttaminen on ensiarvoisen tärkeää, Isotalo korostaa.

Kun säädös tulee voimaan, tarvitaan RT:ltä ja piirijärjestöltä tiedotusta jäsenyrityksille.

– Yritysten on tarpeen saada selkeästi ja nopeasti tietoa kaikista uusista säädöksistä, jotka oleellisesti koskevat työmaita. Viranomaiset alkavat noudattaa päätöksiä heti niiden astuttua voimaan. Jos rakennusliike ei

ole muutoksista tietoinen, niin viranomaisen pääsee puuttumaan havaitsemiinsa laiminlyönteihin.

– Tiedottamisen lisäksi järjestetään koulutusta, jos asia sellaista vaatii. Koulutusta voisi olla tarpeen järjestää esimerkiksi uudesta rakentamislaista, joka hyväksyttiin eduskunnassa 1.3.2023 ja tulee voimaan 1.1.2025, Isotalo arvelee.

Piiripalsta

Itä-Suomen piirissä ei yrittäjäpolitiikkakaan ole vierasta

Asiamiehuritit on jaettu siten, että Matikainen hoitaa Pohjois-Karjalan läänin, Timonen muun osan piiriä. Omia alueita hoitetaan pääasiassa varsin itsenäisesti, mutta linjanvetoa ja periaatteellisia kysymyksissä pidetään yhteyttä.

Savolaista lupaakuutta

Timonen on tyytyväinen työympäristönsä, jota hän oli voinut kuvata savolaisen lupaakuutta, ellei pelkäisi pohjoiskarjalaisen tästä loikkuvan.

– Toiminnan ihmisheittä luonnosta kuvaa esimerkiksi se, että toimintajohtajan ja työpäälliköiden välisestä päätösprosessista on yhteistä. Jos toimitusjohtaja ja vastaava mestari istuvat samassa pöydässä, he oppivat tuntemaan toistensa ajattelutavan. Tämä on tällöin varmasti toisenlainen kuin esimerkiksi, mikä mestari ei kuulemma aina edes tunne toimitusjohtajaa, Timonen sanoo.

Myös kassa aiheuttaa kysymykset on Timonen mukaan pyritty hoitamaan mahdollisimman joustavasti.

– Olemme lähtenyt siitä, että selvitys on helpompi hoitaa kuin salaus. Ennenä ehkäisy on toki helpompaa kuin niteily työtuoimioissa, Timonen sanoo.

Seppo Timonen valittiin rakennusmestariksi Kuopiossa vuonna 1967. Tämän jälkeen Timonen ryhtyi vastaamaan vuoteen 1972. Tämän jälkeen Timonen ryhtyi vastaamaan vuoteen 1972. Tämän jälkeen Timonen ryhtyi vastaamaan vuoteen 1972.

Veikko Matikainen valittiin rakennusmestariksi Lappeennessa vuonna 1976. Tämän jälkeen Matikainen toimi aloittamansa rakennusyrityksen palveluksessa puoleentoista vuoden ajan edustajana RT:llä, mm. neuvonantajana ja vastaavana mestarina sekä lausuntotoimittajana. SRTL:n Itä-Suomen piirin apulaispiiriasiamiehenä Joensuun Matikainen tuli vuonna 1980.

Vaikutusvallan synty

Hannu Isotalo puntaroi Rakennusteollisuuden näkökulmaa siihen, mikä taho rakennusalaa johtaa ja millä mandaatilla.

– Alan johtavaksi vaikuttajaksi on monta pyrkijää. Ensinnäkin on viranomaistaho, joka tuottaa säädöksiä ja määräyksiä ja johtaa niiden kautta melko suvereenisti. Sitten on rakennuttajataho, jonka kanssa solmimme yleisiä rakennusurakan ehtoja ja muita sopimuksia. Sitten olemme me urakoitsijat eli toteuttajataho. Lisäksi alalla vaikuttavat suunnittelijat ja muut toimijat.

– Meidän pitäisi pystyä liittona siihen, että olisimme suuri vaikuttaja. Ei voi sanoa, että suurin, koska jokaisella taholla on oma roolinsa, eikä mikään taho voi yksin määrätä kaikesta, mutta suuri.

– Suuri vaikutusvalta edellyttää liittolta näkemystä. Se syntyy tietysti urakoitsijoiden eli jäsenten kautta, Isotalo painottaa.

– Liitolla sinänsä ei ole mitään näkemystä ilman jäsenten kannanmuodostusta. Jäsenistön tehtävä on hieinan voimakkaasti sanottuna ohjastaa liiton palkattu henkilöstö toimimaan yhteisen näkemyksen mukaisesti. Li-

iton henkilökunnan tehtävänä on suodattaa yhteinen näkemys monen yrityksen näkemyksestä ja varmistaa, että liiton toimielimissä muodostuu kuhunkin asiaan jäsenistön näkemykseen perustuva kanta.

Hannu Isotalo muistuttaa, että kun koko liitto tai Itä-Suomen piiri ottaa kantaa vaikkapa ammatillisen koulutuksen sisältöön tai kaavoitusasioihin, tullaan samalla kysymykseen, miten suuri on ohjausvoima.

– Vaikutusvaltaa joko on tai ei ole, sitä ei kukaan anna. Ohjausvoima omille näkemyksillemme ja tavoitteillemme pitää liiton ja jäsenistön itse löytää. Vaikutusvalta riippuu siitä, pystymmekö liitossa kehittämään viisaita ehdotuksia koko alan eteenpäin viemiseksi.

– Yhteisen näkemyksen muodostamisessa jäsenten osallistuminen on ensimmäinen tekijä. Sitten tulee tietenkin liiton henkilöstön kyvykkyys toimitusjohtajasta lähtien. Aluepäällikköjä on yksi joka piirissä, mutta piirejä on monta. Lisäksi valtakunnallisesti liitossa työskentelee erilaisia ammatti-ihmisiä ja asiantuntijoita. Kaikkien osaamista tarvitaan. Iso kysymys onkin, pystymmekö löytämään näihin tehtäviin taitavia ihmisiä.

Rakennusmestari, yrittäjä Eero Reijonen (myöh. kansanedustaja) ja näyttelijä Timo Närhinsalo marsalkan roolissaan Mikkelin klubilla keväällä 2001.

– Jäsenistön kannalta oleellista on, että esille tulevat aidosti merkittävät asiat. Jäsenistön piiristä nousee myös lyhyen tähtäimen yksinkertaista hyötyä tavoittelevia ajatuksia, joita ei kannata ajaa. Liitto pyrkii työryhmien, toimikuntien ja muiden kokoon-tumisten avulla pitämään suoraan yhteyttä jäseniin, jotta kuhunkin aiheeseen löytyisi viisaat lähtökohdat.

– Kun esimerkiksi virkamiehet suunnittelevat uusia säännöksiä, ei yleensä kannata olla pelkästään vastustamassa. Jos jokin asia ei ole meille mieleinen, pitää löytää viisas näkökulma asiaan vaikuttamiseksi. Tässä kohtaa astuu kuvaan liiton henkilöstön lobbauskyky ja vaikutusvalta sekä paikallisesti että valtakunnallisesti.

Hannu Isotalon mukaan yleinen asioihin vaikuttaminen piiritasolla tapahtuu paljolti täsmäiskuilla tarpeen mukaan.

– Talonrakennusteollisuuden Itä-Suomen piiri ei pyri vaikuttamaan siten, että jatkuvasti seuraisi kaupunkien lautakuntien esityslistoja ja ottai-

si teknisten lautakuntien jäseniin yhteyttä kertoen, että nyt teillä menee tämä ja tämä asia päin honkia.

– Aikoinaan kunnat ja valtio rakensivat paljon itse, mutta vähitellen huomattiin, että ei se kovin viisasta ole. Rakentamisessa oli julkisella puolella työllistämistavoitteita. Viime aikoina monet kaupungit ovat muuttaneet palveluita tarjoavia liikelaitoksiaan osakeyhtiöiksi, ei tosin rakentamisen alalla, mutta mm. kiinteistönhoidossa ja siivouksessa. Kunnallisilla osakeyhtiöillä tahtoo usein olla ylivoimainen kilpailuasema omistajataustan takia, ja hinnat ovat helposti liian alhaiset.

Rakennusala on "ukkoutumassa"

IMAGO, IMAGO JA IMAGO

Hannu Isotalo toteaa rakennusalan kesto-ongelmaksi houkuttelevuuden ja imagon.

– Liitto on yrittänyt parantaa tilannetta, mutta huonolla menestyksellä. Suhteellisen pieni määrä kirvesmiehiä valmistuu vuosittain.

– Tämä työvoimakysymys ei meillä ole ollut hallussa. Täytyy sanoa, että jos olisi voinut toivoa asiaa, johon liitolla olisi ollut voimavaroja vaikuttaa enemmän, työvoimatilanne olisi ollut ilman muuta semmoinen.

– Rakennusliikkeet palkkaavat ilman muuta kaikki ammatikoulusta valmistu-

neet kynnelle kykenevät ja ammattitaidon hankkineet ihmiset. Aika paljon alalle tullaan kuitenkin ilman ammattikoulutusta henkilöstövuokrausfirmojen kautta sellaisiin tehtäviin, joissa ei tarvita paljoa osaamista. Kun ammattitaito vähitellen tehdessä kehkeytyy, voi sitten päästä ammattilaisen työsuhteeseen rakennusliikkeeseen. Kilpailijana on vierastyövoima, joka monesti on kausityövoimaa tai työmaa- ja työvaihekohtaista palkkaamista.

– Alan houkuttavuuden kohentaminen ei ole helppoa. Miten tehdään kirvesmiehen työ houkuttelevaksi? Kenties kertomalla siitä mediassa, näyttämällä rakentamisen huippuesimerkkejä ja mainostamalla peruskou-

Rakennusalan ikärakenne on "ukkoutumassa", toisin sanoen alan ammatissa toimivien keski-ikä on liian korkea. Näin väittävät Itä-Suomen alueen rakennustyönantajat, joiden mukaan rakennusalalle tällä hetkellä on tyypillistä puuta ammattityövoimasta. Lisäksi heitä huolestuttaa rakennusalojen ammatillinen

koulutus, joka ei vastaa nykyajan vaatimuksia.

Rakennusalan ikärakenteesta on Tampereen seudulla tehty hiljattain tutkimus, jonka mukaan alalla toimivista lähes 67 pros. oli yli 35-vuotiaita, kun sama prosentti koko maan työväestöstä on 55. Kimpin tilanne oli kirvesmiesten, muurareiden ja sementtityöntekijöiden kohdalla, joissa yli 35-vuotiaiden osuus nousi jopa 88 prosenttiin.

Rakennustyönantajien käsitysten mukaan tärkein syy siihen, ettei rakennusala kiinnosta ammattilaisiin valitsevia nuoria, on ennakkoluulo alaa kohtaan. Väärät ennakkoluulot taas pohjautuvat suurelta osin vuosien takaisin oloihin ja käsityksiin. Tänä päivänä rakentaminen on ammattityötä, työmaaolot ovat parantuneet, ansiotaso muuhun teollisuuteen verrattuna on hyvä ja rakennusalan työsuhteet ovat muodostuneet entistä vakinaisemmiksi, sanovat alan työnantajat.

Rakennusalan työvoimapula ja ikärakenteen "ukkoutuminen" olivat esillä tilaisuudessa jonka lehdistön edustajille järjesti vuoden vaihteessa toimintansa virallisesti aloittava Suomen rakennusteollisuusliiton Itä-Suomen piiri, jonka hallituksen puheenjohtajana toimii johtamistojohtaja, rakennusmestari Velkko Hiltunen Kuopiosta. Piiriasiamiehenä toimi Seppo Timonen.

lussa alan ammatillisia opintoja. Toimivatko tällaiset keinot tänä päivänä, mene ja tiedä.

Isotalo muistuttaa, että moderni rakennustyömaa on ennen kaikkea asennustyömaa.

– Ennen siellä rakennettiin pitkistä laudasta itse paikan päällä, nykyisin asennetaan valmiita moduuleja.

– Kyllä meidän pitäisi pitää huolta siitä, että tämä ala on siinä määrin houkutteleva, että rakennusliikkeeseen voi tulla pitkäaikaiseen työsuhteeseen hyvällä palkalla. Vaikeaksi menee, jos ala saa sellaisen maineen, että se ei käytä lainkaan omaa työvoimaa, kuten mm. Englannissa on asian laita.

ALIURAKOINNIN SUDENKUOPAT

Aliurakointi on Suomessa kovasti yleistynyt. Hannu Isotalo muistelee 1980-luvun alkupuolen tustumismatkaa Japaniin, jossa rakentaminen oli täysin aliurakoitu, mutta siten, että aliurakointiliikkeet olivat sitoutuneet isoihin rakennusliikkeisiin, eli tekivät samalle rakennusliikkeelle paljon töitä.

– Kyllähän meilläkin sitä näkee, mutta ei kovin usein. Tarjousten perusteella yleensä mennään.

– Suomessa ei ajatella aliurakointikulttuuria siten, että olisi kouliintuneet aliurakoitsijat, jotka osaisivat firman tavat, saisivat säännöllisesti töitä ja pysyisivät siten kumppaneina. Meillä Lujatalo-yhtiössä oli eräs työpäällikkö, jolla oli tapana kouluttaa esimerkiksi ilmastointiurakkaa tekeväälle aliurakoitsijalle, miten työ tehdään meidän tavallamme. Näin hän sai aikaa myöten käyttöönsä luotettavia aliurakoitsijoita, joista tiesi, että homma pelaa. Tällaista toimintamallia saisi olla alalla enemmän.

– Huippuammattimiehillä on kova palkka ja he haluavat mieluiten työskennellä tuntitöinä. Ongelmana on, että aliurakoitsijoiden kautta tulevat urakatyökunnat ovat useimmiten halvempia, jolloin yrityksen omille työntekijöille ei valitettavasti löydy työvaiheita tehtäväksi.

– Aliurakoitsijan ulkomaalaiset työntekijät voivat kyllä tehdä työvaiheen ripeästi. Monesti töissä on

nuorta porukkaa, joka haluaa tehdä urakalla ja hyvällä vauhdilla. Mahdollisia ongelmakohtia saattavat olla palkka-asiat, joista pääurakoitsija ei välttämättä saa tietoonsa kaikkea, ja työsuojelu, jossa tietämys ja tunnollisuus eivät ehkä ole Suomessa vaadittavalla tasolla. Työsuojeluasiat joudutaan työmaalla määräämään, ja mestarin on koetettava valvoa ja opastaa, miten meillä pitäisi tehdä asiat.

Rakennusteollisuus on liitto- ja piiritasolla tehnyt paljon työtä, jotta työsuojeluun kiinnitettäisiin huomiota. Hannu Isotalo arvioi, että erityisen painokkaasti aihe on ollut esillä juuri viimeisimpien vuosien aikana.

Kaupungin rakentaminen urakointia kalliimpaa

Keskiviikkona 25. lokakuuta 1989

UUTISTAUSTA

Rakentamisesta on tulossa tuotekauppaa

Muissa teollisuuden yleisesti käytetty tuotekauppa-ajattelu tekee tulostaan myös rakentamisalalla. Kehitteillä oleva uusi rakentamistapa romuttavat rakentamisen perinteisen ja jäykän roolijonon. Oletettavasti olisi se, että suunnitella ja tuottaa nivoutuisivat nykyistä paremmin toisiinsa.

Perinteisen kilpailu-urakoinnin negatiivisia seurauksia

- laatuvaadetta joutuu oppimayhtäyksi ei saavuteta
- työmäärä joutuu jatkamaan prosessin aikaisempaan vaiheesta joutuvia vaurioita ja häviöitä
- luotteen, laatuvarmistuksen ja palvelun laadunvarmistusta ei synny
- luottovastuusekäläisytyksiä
- kilpailu rajoittuu vain hinta- ja suoritus- tehokkuuskilpailuksi
- rakennettävyyden vaikutusasteeseen korkea
- kustannusten hallinta prosessin eri vaiheissa heikkoa
- laadunhallintavaikeuksia
- aikatauluviiveitä

Uusia toimintamalleja on kehitetty vuoden päivät Rakennustalouden 2000 -projektissa, jota koordinoi Teknologia- ja kehittämissäätiö TEKES. Kehitystyön tarkoituksena on kehittää rakentamisen toimintatapoja. Järjestelmä urakoitsijoiden ja rakentajan välillä on rakentamisen projektin ja rakentamisen välillä. **Järjestelmä** Rakentamistalouden A. Puolustuslaitos.

Aloituksen mukaan perinteinen kilpailu-urakointa on muuttamassa. Sen perustana on suunnittelun ja tuotannon "irtaamisen" eriyttäminen, mikä synnyttää uusia ja keuhkumaisia palveluita ja laatuvarmistusta järkevästi saavutettavaksi.

Tuotekauppa

Tuotteen toimittaja:

- kahvittelu, markkinointi, suunnittelu, asennus, laatuvarmistus
- vastuu tuotteen toimivuudesta ja laadusta
- omat käyttöohjeet ja -ohjaukset

Tuote voi olla:

- alustavien suunnitelmien
- rakennus-, rakennus- ja palvelu- suunnitelmien
- rakennus-, rakennus- ja palvelu- suunnitelmien
- rakennus-, rakennus- ja palvelu- suunnitelmien

Yhteistyönä

Yhteistyönä on suunnitella ja rakentaa yhdessä. Yhteistyönä on suunnitella ja rakentaa yhdessä. Yhteistyönä on suunnitella ja rakentaa yhdessä.

Oman työn ja urakoinnin paremmuus ratkaisematta, mutta Joensuu rakentanut maan keskitasoa halvemmalla

– Esimerkiksi työsuojelukilpailuja järjestetään joka vuosi. Liiton keinoja ovat koulutus ja ohjetyyppinen valistus, mutta niillä ei ole helppoa päästä kiinni arjen työhön ja työvaiheisiin.

– Työsuojelun tilanne ei käsittääkseni tällä hetkellä ole kovin huono, mutta siinä on aina parantamista. Työsuojelu on myös imagokysymys, joka vaikuttaa alalle hakeutumiseen ja nuorten käsitykseen rakennusalasta.

– Tietoinen laadussa fuskaaminen ja kaikenlaiset vero- ja kirjanpito-tilpit ovat kyllä rakennusalalta onneksi poistuneet, eikä niistä tarvitse enää ääntä pitää.

VAIKUTUSTA VIRANOMAISTULKINTOIHIN JA ALIURAKOINNIN HALLINTAAN

Hannu Isotalo kuvailee, kuinka rakennustarkastuksessa on tällä hetkellä joka kunnalla omat, toisistaan poikkeavat soveltamisohjeet.

– Urakoitsijat eivät viitsi tehdä asiasta valituksia, koska valitustie on liian hidas. Tässä olisi liitolla vaikuttamisen paikka, jotta soveltamisohjeet olisivat suunnilleen samat koko maassa.

– Kun oli yleistä rakentaa pientaloja, joissa oli tuuletettu alapohja, oli tuuletusalueen korkeudeksi määrätty yhtäällä 90 cm, toisaalla 120 cm. Suunnittele siinä sitten talomallistoa, Isotalo mainitsee esimerkin.

Viranomaisten tulkintoihin vaikuttamisen lisäksi Hannu Isotalo kaipaa pitkän tähtäimen vaikuttamista aliurakoinnin hallintaan ja hankintatoimen kokonaisuuteen.

– Kaikenlaisia urakoitsijoita syntyy ja katoaa tiuhaa tahtia, eikä kattavaa käsitystä koko kentästä ole oikein kennelläkään.

– Tavallaan rakennusalan ongelma on sen suuruus, joten vaikuttaminen vaatii oikein ajoitettua ja määrätietoista työtä. Rakentamisen volyyymi on iso, rakentamisen osuus BKT:sta on ollut yli kuusi prosenttia.

Vanhoja rakennuksia täytyy korjata. Kuvassa korjauskohteena Olavinlinna.

– Työsuojelu on ollut pitkään teemana, ja se on hyvä esimerkki vaikuttamiskansain ja -tapojen luomisesta. Samanlaista vaikuttamista toivoisi viranomaistoimintaan ja aliurakointiin.

– Kaavoitus on kaikkialla liian hidasta. Se on ikuisuuskyymys, johon emme liittona ole pystyneet toistaiseksi vaikuttamaan, mutta sitäkin asiaa on syytä pitää jatkuvasti esillä.

Suhdannetilanteista liitto on Isotalon mukaan tiedottanut asianmukaisesti.

– On syytä kertoa, miten rakentamisella milloinkin menee ja paljonko rakennetaan. Toisaalta tiedottaminen voi saada asunnon ostajissa ylilyöntejäkin aikaan: ostetaan hulluna tai lakataan ostamasta suhdannenäkymien mukaan.

– Työehtosopimusasioiden näen etujärjestön osalta jäävän taka-alalle. Yleensäkin isojen kokonaisuuksien, kuten rakennuslain ja sen yleisten sopimusehtojen muuttuminen ovat harvinaisia tapauksia. Nykyaikana kyse on pienemmistä asioista, joita on paljon. Esimerkiksi viranomaisyhteistyössä pitäisi pystyä asia kerrallaan valtakunnallisesti vaikuttamaan siihen, miten säädöksiä tulkitaan ja sovelletaan. Samoin työsuojelussa pienistä asioista huolehtiminen on tärkeää myös alan maineen kannalta.

Asioiden hoitaminen on helpompaa tuttujen kesken

Hannu Isotalo näkee, että piirijärjestön arvokkaimmat hyödyt jäsenyrityksille ovat tiedottaminen ja koulutus sekä yhdessä keskusteleminen.

– Yrittäjätason ja yritysjohtajien liitossa on mielestäni erittäin tärkeää porukan saaminen yhteen. On hyvä asia, jos henkilöt tuntevat toisensa hieman syvemminkin, ihmisenä. Asioiden selvittäminen ja ongelmien ratkaiseminen on vaikeaa, elleivät henkilöt tunne toisiaan tai ole lainkaan väleissä.

Isotalon mukaan ikuinen haaste on saada kaikki jäsenet mukaan aktiiviseen toimintaan.

– Itä-Suomen piiri ei keksi mitään tyhjistä, vaan se toteuttaa sitä, mitä jäsenet varmuudella haluavat. Liiton todellinen voima syntyy siitä, että jäsenet ovat mukana ja ottavat kantaa asioihin.

– Isoilla valtakunnallisilla rakennusliikkeillä on alueorganisaatiot, joissa henkilöt vaihtuvat useammin kuin paikallisissa perheyrittäyksissä. Olisi oleellista huolehtia, että uudet henkilöt saataisiin järjestötoimintaan mukaan. Siinä mielessä alueen ihmisten yhteistyö on jatkuva hiomisen aihe, Isotalo näkee.

– Aluepäällikön tulisi olla yhteyksissä kaikkiin jäseniin ja tehdä osallistuminen piiritasolla houkuttelevaksi. Eihän liitto eikä piiri hirveän paljon vaadi keneltäkään jäseneltä, mutta sen verran kuitenkin, että jokainen osallistuisi edes johonkin, jos ei laajemmalti voi tai halua olla toiminnassa mukana. Tämä on tärkeä asia.

Hannu Isotalo

Alan kehittäminen on välttämätöntä

Pasi Pitkänen, Itä-Suomen piirin puheenjohtaja vuodesta 2016

Kuopion Monirakennus Oy:n (nyk. KUMONI Oy) yrittäjä ja silloinen toimitusjohtaja (nyk. konsernijohtaja) Pasi Pitkänen valittiin Rakennusteollisuus ry Itä-Suomen piirin puheenjohtajaksi vuoden 2015 syyskokouksessa.

– Itä-Suomen piirin puheenjohtajuus merkitsi myös paikkaa Talonrakennusteollisuus ry:n hallituksessa ja EK:n yrittäjävaltuuskunnassa. Kattojärjestömme Rakennusteollisuus RT ry:n hallituksen jäsenenä olin 2019–21.

– Järjestötoiminta ja yhteisen edunvalvonnan asiat ovat olleet minulle yrittäjänä mielenkiintoisia ja tärkeitä. Etujärjestötyö tuli tutuksi toimiessani Kuopion yrittäjien puheenjohtajana 2011–15. Kenties rakentajatkin näkivät minussa potentiaalia puheenjohtajaksi, kun huomasivat, että tuo mies uskaltaa avata suunsa ja sanoo joskus järkeviäkin asioita, Pitkänen naurahattaa.

YRITTÄJÄNÄ VUODESTA 2002

Varusmiespalveluksensa ja osittain opiskelujensa jälkeen Pasi Pitkänen työskenteli isänsä rakennusliikkeessä.

– Siinä pyöri mielessä, että asioita voisi tehdä toisellakin tapaa, joten perustin oman yhtiön: Kuopion Monirakennus Oy:n. Ensimmäisen vuoden ajan isä oli mukana 25 % omistuksella.

– Kuopion Monirakennus Oy -niminen muutimme jokunen vuosi sitten muotoon KUMONI Oy, kun puhekielessä sitä jo yleisesti meistä käytettiin.

Pasi Pitkänen kertoo, että tytäryhtiö KUMONI OY Sisä-Suomi perustettiin 2016, mutta markkinana Jyväskylän seutu ei lopulta osoittautunut kiinnostavaksi. KUMONI Oy Etelä-Suomi aloitti 2017 Turussa ja laajensi hiljat-

tain toimintansa kattamaan koko Etelä-Suomen.

– Hitaasti kiiiruhtaen olemme edenneet ja pyrkineet kannattavaan kasvuun. Käytössämme ovat sertifioidut laatu- ja ympäristöjärjestelmät. PK-firmana olemme pystyneet olemaan toiminnan kehittämisessä aina etujoukossa, olemme tehneet asioita innovatiivisesti toimintamme alusta saakka.

SUHDANTEIDEN ARMOILLA

Rakentaminen on erittäin suhdanneherkkä ala. Kuvaava esimerkki alan alttiudesta on vuonna 2008 iskenyt globaali finanssikriisi.

– Tuon vuoden syksyllä Amerikan asuntokupla puhkesi ja laittoi myllerrykseen koko maailman. Silloin tuntui, että rakentajien tilanne kääntyi hetkessä tavanomaisesta totaalikatastrofiin. Rakentaminen loppui yhdessä yössä, Pitkänen muistelee.

– Rakentajat joutuvat normaalistikin enemmän tai vähemmän kamppailemaan kulloisenkin perussuhdanteen kanssa. Toiminta on tasapainoilua, olipa vuosi mikä tahansa.

– Myös rakentamista koskevan lainsäädännön ja muiden säädösten muuttuminen aiheuttaa aina oman jumpansa.

– Puheenjohtajakauteni aikana rakentajilla on riittänyt töitä aina vuonna 2022 tapahtuneeseen käänteeseen saakka. Itä-Suomessa on 2010-luvulla ja 2020-luvun alussa rakennettu maakuntakaupungeissa ihan mukavasti. Asuntotuotanto on ollut mallillaan, asuntoja on rakennettu sijoittajille ja yksityisille. Myös korjausrakentaminen, jota itse edustan, on ollut kohtuullisella tasolla. Tällä hetkellä, vuonna 2023, markkina on erittäin haasteellinen ja sellaisena pysynee muutaman vuoden eteenpäin.

A 26 Helsingin Sanomat keskiviikkona 21.6.2023

TALOUS

Ahdinko valtasi rakennusalan

Tänä vuonna jo lähes 300 rakennusyritystä on kaatunut konkurssiin, ja tahti vain kiihtyy.

Etujärjestön ennuste: Rakennusala selviää koronakriisistä maltillisella nuupahduksella

MUSTAT JOUTSENEN

”Musta joutsen” on vertauskuva, joka tarkoittaa yllättävää, jopa mahdottomana pidettyä tapahtumaa, jonka vaikutukset ovat laajat ja syvät. Pasi Pitkänen toteaa, että rakennusala(kaan)

ei kaivattaisi sotia eikä pandemioita.
– Korona-ajasta rakentaminen selvisi sinänsä hyvin. Emme olleet alana se, johon rajoitukset pahiten kohdistuivat.

– Mielestäni alan etujärjestöille sekä työnantaja- että työntekijäpuolella pitää antaa arvostusta siitä, että rakennustyömaat pystyttiin yhdessä pitämään niin terveysturvallisina kuin niissä olosuhteissa ylipäättäen oli mahdollista.

Koronapandemia lisäsi rakennustarvikkeiden kysyntää kaikkialla maailmassa, mikä johti hintojen nousuun.

– Joka puolella ryhdyttiin rakentamaan, kun muutaakaan ei saanut tehdä. Rakennustarvikkeiden saantivuusongelmat ja hintojen nousu heikensivät rakennusalan kannattavuutta, joka jo ennestään oli, uskallan sanoa, huono. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on hankaloittanut rakennusliikkeiden tuloksentekeyttä entisestään.

RAKENTAMINEN

Pohjois-Karjala ainoa valopilkku

Rakentamisen näkymät ovat Suomessa ankeat. Myös Itä-Suomessa rakennustyön pauke soi alavireisesti Pohjois-Karjalaa lukuun ottamatta.

Pohjois-Karjalassa rakennetaan tänä vuonna suunnilleen saman verran kuin viime vuonna.

Rakentaminen on vilkasta erityisesti Joensuussa muun muassa siltatyömaiden ja useiden kerrostalohankkeiden ansiosta. Joensuun torin kulmalla puretaan entistä Oman-Avun kiinteistöä uudellen pankkitalon tieltä. Sivu 10

Työturvallisuuskilpailun käynnistäminen Joensuussa elokuussa 2000.

PULA OSAAVISTA TEKIJÖISTÄ

Pitkään on ongelmana ollut työvoimapula, joskin tilanne on tällä hetkellä (2023) muuttunut, kun rakentaminen on huomattavasti hidastunut, jopa seisahdunut.

– Nyt on ammattilaisia vapaana, ja luulen, että vuoden 2023 aikana ihmisiä vapautuu ikävä kyllä lisää, Pasi Pitkänen sanoo.

Pitkäsken mukaan Talonrakennusteollisuus ry on edistänyt osaavan työvoiman saamista yrityksiin.

– Ensinnäkin työolot ovat huomattavasti parantuneet. Työturvallisuus on hyvää luokkaa, vaikkakaan ei vielä niin korkealla tasolla kuin haluaisimme.

– Rakentamisessa keskimäärin, pois luettuna tämänhetkinen tilanne, työllisyys on ollut pitkään vakaata ja ihmiset ovat halutessaan voineet solmia pitkiä työsuhhteita. Palkkauskin on suomalaisen tasoon ja moneen muuhun alaan verrattuna varsin hyvä. Lisäksi palkkatasoon voi tekijä itse vaikuttaa, jos työhaluja löytyy.

– Lisäksi olemme pyrkineet keksimään uusia yhteistoimintakeinoja mm. työvoimapalveluiden kanssa. Monenlaista koulutusta on tarjolla, esimerkiksi muuntokoulutusta. Paljon on tehty, mutta koko ajan pitää uusiutua ja et-

siä keinoja alan kiinnostavuuden lisäämiseksi.

Pasi Pitkänen näkee, että mielikuva rakennusalaasta tarvitsee kirkastamista nuorten, tulevien työntekijäsuokupolvien suuntaan.

– Ala kaikkienensa tarjoaa työtehtäviä yllättävän monipuolisesti.

– Tekniikan osaamisen suhteen pysytymme työllistämään monia ammattiryhmiä. Talotekniikan osuus kasvaa, joten sillä sektorilla on töitä koodareille, ohjelmistokehittäjille ja niin edelleen. Alalla on töitä tulevaisuudentutkijoille, jotka miettivät kaupunkiympäristön kehittämistä, ja ympäristösuunnittelijoille, jotka tutkivat rakentamisen vaikutusta yhteiskuntaan esimerkiksi vihreän siirtymän kannalta. Mitä isompi organisaatio on kyseessä, ja mitä isommin se toimii markkinassa, sitä enemmän löytyy erilaisia tehtäviä.

Samalla Pitkänen korostaa, että perinteisiä kädentaitoja tarvitaan yhä, kun tehdään ja korjataan viihtyisiä asuntoja.

– Kaikkien ei tarvitse olla koodareita. Vielä on ihmisiä, jotka haluavat tehdä omin käsin ja nähdä työnsä tulokset konkreettisina.

– Raksalta löytyy monenlaista mielenkiintoista työtä, jota tekemällä voi olla vaikuttamassa näkyvästi yhteiskunnan kehitykseen, Pitkänen kiteyttää.

Ote harmaasta taloudesta on kiristynyt

Rakennusalan valvonta on lisääntynyt paljon viime vuosina. Se näyttäisi toimivan harmaan talouden vähentämisessä. HS 29.8.2014

KEHITTYVÄN TOIMIALAN TIUKENTUNEET NORMIT

Pasi Pitkänen arvostaa perinteitä, mutta näkee, että uudistumista ja toiminnan kehittämistä tarvitaan jatkuvasti.

– Savolaisena sanon, että esimerkiksi paistetut muikut ja kalakukko pysykööt sellaisina kuin ovat, mutta rakentamisessa yksi pelottavimpia lauseita on mielestäni ”tehdään näin, koska näin on ennenkin tehty”.

– Lähtökohtani jo silloin, kun oman yrityksen vuonna 2002 perustin, oli se, että en halua tehdä siten kuin ennen on tehty. En väitä, että aikaisemmin on tehty kaikki aina huonosti, mutta tietämättömyyttä, välinpitämättömyyttä ja suoranaisia väärinkäytöksiäkin on ollut siellä täällä. Rakennusalan kulttuuri on onneksi tässä suhteessa muuttunut paremmaksi.

– Olen leikkisästi sanonut, että tälle alalle on ollut vähän liian helppo tulla. Nyt tilanne on toinen. Kouluttautuneisuus on parempaa ja sitä myötä tietoisuus asioista kasvanut. Myös vaatimukset ja viranomaissäädökset ovat tiukentuneet. Enää ei rakentaja voi rakentaa uskomuspohjalta, eikä rakennusliike saa nykypäivänä kylän tutulta rakennustarkastajalta hyväksyntää tarjoamalla kahvit.

Pasi Pitkänen huomauttaa, että harmaan talouden torjunnassa Suomi on Euroopan, kenties koko maailman, kärkeä.

– En tiedä, missä muussa maassa väärinkäytösten torjunta perustuisi yhtä tarkkaan säätelyyn.

– Muistan, kun olimme Itä-Suomen piirin hallituksen tutustumismatkalla Unkarissa vuonna 2014. Suomessa oli juuri tullut voimaan verottajan tiedonantovelvollisuus rakennusurakoista ja työmaan työntekijöistä. Kerromme tästä isännille, Unkarin valtion rakennussektorin virkamiehille. Katselivat aika pitkään toisiaan.

– Ammattirakentajien työmailta, joita itse olen tullut seuranneeksi, en tiedä yhtään tapausta pimeään työvoiman käytöstä. Järjestelmä ei ikävä kyllä ole täysin aukoton vielä. Suurilta työmailta, joissa on käytetty aliorakoitsijan aliorakoitsijoita, paljastuu silloin tällöin väärinkäytöksiä, mutta väitän, että kyseessä on äärimmäisen pieni murto-osa, promilleluokkaa, Pitkänen sanoo.

– Sinänsä rakennusalalla on ulkomaalaisten työntekijöiden työllistämisestä pitkä kokemus, joten meillä olisi aiheesta paljon tietämystä ja vinkkejä kerrottavana muillekin toimialoille. On tosin syytä huomioida, että rakennuksilla työskentelevät ulkomaalaiset ovat pääosin suorittavan työn tekijöitä. Ulkomaalaisia korkeasti koulutettuja tai ylemmän keskiasteen koulutuksen omaavia toimihenkilöitä ei juurikaan ole alalla töissä.

TIETOA JA UUSIA NÄKÖKULMIA MAAILMALTA

Talonrakennusteollisuus ry:n Itä-Suomen piirin hallitus on syksyisin tehnyt omakustanteisia tutustumis- ja koulutusmatkoja vuodesta 1983 lähtien.

– Matkoihin on sisältynyt painavaa asiaa, tiukasti on menty tapaamisesta toiseen. On ollut mahtavaa tutustua rakennusalan ihmisiin eri maissa, Pasi Pitkänen kuvailee.

– Olemme päässeet näkemään kansainvälistä rakentamista ja erilaisia toimintatapoja. Esimerkiksi Wienissä rakensivat erikoisella tekniikalla, niin sanotusti ylhäältä alaspäin, hankalaan maapohjaan perustettavaa rautatieasemakompleksia. Kyllä-

hän siellä tällainen savolainen maalaispoika ihmeissään kahteli.

– Matkoilla olemme saaneet mielenkiintoista tietoa säädelyn kohtuuhintaisen rakentamisen tukemisesta eri maissa. Esimerkiksi syksyllä 2022 kävimme Zürichissä, jossa tutustuimme massiiviseen asuntorakentamiskohteeseen

– Hienoja reissuja ne ovat olleet. Matkan aikana pidämme myös hallituksen kokouksen. Hyvän porukan kesken syntyy antoisia keskusteluita, ja huumoriakin riittää. Vaikka sinänsä kilpailijoita olemme liiketoiminnan puolella, niin yhteisen rakentamisan puoleksi pyrimme toimimaan.

Vihreä siirtymä on järkevä ja välttämätön

Pasi Pitkänen näkee vihreän siirtymän muutoksena, joka kaikkien on otettava huomioon.

– Luulen, että jokainen ammattimaisesti toimiva ja järkevasti ajatteleva sen ymmärtää, kun tarkastelee tämän maapallon tilaa. Myös rakennusalan on uusiuduttava. Vaatii kertakaikkisen valtavan ponnistuksen koko maailmalta ja yksittäisiltä yhteiskunnilta pystyä saavuttamaan ne tavoitteet, jotka on oikeastaan pakko saavuttaa.

Suomella on kunnianhimoinen tavoite olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Pitkänen toteaa, että maamme rakennuskannalla ja ilmasto-olosuhteilla tavoit-

teeseen pyrkimisestä seuraa paljon remontointia, energiatehokkuuden parantamista, uusia lämmitysmuotoja, aurinkoenergian käyttöönottoa ja muuta työtä.

– Oletettavissa on, että vihreän siirtymän huomiointi tulee rakennushankkeiden rahoituksen kriteeriksi, ellei se sitä jo ole.

– Voi hyvin kuvitella, että esimerkiksi jokin kansainvälinen sijoitusrahasto edellyttää sitoutumista hiilineutraaliuteen kaikilla hankkeen tasoilla ja ihan viimeiseen portaaseen saakka. Toimintamalli valuu isommista hankkeista pienempiin ja pääkaupunkiseudulta maakuntiin.

ONNISTUMISIA JA HYVIÄ YRITYKSIÄ

Myös Pasi Pitkäsen puheenjohtajakaudella Itä-Suomen piiri on ollut monessa asiassa ennakkoluuloton edelläkävijä.

– Kun piirihallitus on päätöksiä tehnyt, aluepäällikkö on ryhtynyt puskemaan toteutusta eteenpäin. Muun muassa työhyvinvoinnin edistämisessä olemme olleet tiennäyttäjiä. Uutiskirje on laadukas ja sitä tilataan aktiivisesti.

– Kun juttelee muiden piirien edustajien kanssa kokouksissa Helsingissä, niin kyllä siellä monesti silmät vähän pyörähtävät, kun olemme kertoneet, mitä meillä Itä-Suomessa on tehty tai otettu käyttöön. Kommentteja tulee, että tuopa vaikuttaa hyvältä, ja että ei meillä vaan tuollaista vielä ole.

Monet asiat ovat edenneet, mutta eivät kaikki. Pasi Pitkäsen mukaan harmittavin peruuntunut hanke oli Kuopion Pelastusopiston alueelle rakennettu turvapuisto, työturvallisuuden koulutusrata.

– Suomessa turvapuistoja on kaksi: Espoossa ja Oulussa. Ajattelimme, että Itä-Suomeen sopisi maan kolmas turvapuisto. Luonteva sijoituspaikka oli Kuopion Pelastusopisto, ainoa lujissaan Suomessa.

– Rakensimme Pelastusopiston

TÄSSÄ VAHVOJA PERUSTEITA VALITA RAKENTAJA

Esitteimme tässä RTK:n jäsenyhteisöä, jotka osaavat rakentaa ja ovat erikoistuneet myös KOTI-RAKENTAMISEEN

RAKENNUSTEOLLISUUDEN KESKUSLIITTO ITÄ-SUOMEN PIIRI

Talvinkatu 28 A 01, 01500 KUUSINKI
Puh. 010 402 0000 ja 010 402 0100
Fak. 010 402 0000

Palvelu:

- Koneurakointi, sähkötyöt ja kunnossapito
- RTK:n aliohjelmien mukainen ja ammattitaitoinen työvoima
- Työ- ja turvallisuusohjeiden noudattaminen
- Työ- ja turvallisuusohjeiden noudattaminen
- Työ- ja turvallisuusohjeiden noudattaminen

Ammattitaito:

- Työ- ja turvallisuusohjeiden noudattaminen
- Työ- ja turvallisuusohjeiden noudattaminen
- Työ- ja turvallisuusohjeiden noudattaminen
- Työ- ja turvallisuusohjeiden noudattaminen

Vastuu ja hinta:

- RTK:n jäsenyhteisö on vastuussa työstä ja työturvallisuudesta
- RTK:n jäsenyhteisö on vastuussa työstä ja työturvallisuudesta
- RTK:n jäsenyhteisö on vastuussa työstä ja työturvallisuudesta
- RTK:n jäsenyhteisö on vastuussa työstä ja työturvallisuudesta

harjoitusalueelle Työturvallisuuden harjoitusalueen, TTHA:n. Se valmistui 2017. Pelastusopiston vetämä hanke sai TTHA:n rakentamiseen Euroopan sosiaalirahaston ja Etelä-Savon ELY-keskuksen tukea.

– Yritykset eivät kuitenkaan ottaneet harjoitusaluetta tarpeeksi laajalti käyttöönsä, koska koulutuksista olisi peritty pieni maksu. Harjoitusaluetta ei saatu taloudellisesti kannattavaksi. Pelastusopisto tarjosi harjoitusaluetta meidän vetovastuullemme, mutta totesimme, että siihen piiriin hartiati eivät riitä. Näin ollen TTHA:n toiminta jouduttiin ajamaan alas vuoden 2022 aikana.

“Osta uusi asunto suoraan rakentajalta!” -kampanja kiinnosti yleisöä Kuopion torilla syyskuussa 2001.

YHTEISENÄ AGENDANA ALAN JA ALUEEN KEHITTÄMINEN

Organisaatioissa, olipa kyse yrityksistä tai järjestöistä, kyky tulla kuulluksi ja vaikuttaa asioihin henkilöityy. Pasi Pitkänen tunnetaan varsinkin Kuopiossa, jossa hänellä on toimivat kontaktit moneen suuntaan. Lisäksi hänellä on hyvät valtakunnalliset verkostot.

– EK:n yrittäjävaltuuskunnassa ja erinäisissä valiokunnissa olen päässyt uimaan melko syvälle elinkeinoelämän keskusteluihin. Hyödyllinen oli myös jakso rakennusteollisuuden kattojärjestön hallituksessa. Täältä pohjalta olen pyrkinyt olemaan aktiivinen tiedon välittämisessä pääkalonpaikalta tänne Itä-Suomeen piiriin

hallitukselle ja jäsenistölle. Olen ker-tonut, mitä Helsingissä tapahtuu, mitä asioita edistetään ja mitä murheita ja huolia rakennusala näkee. Näin informaatiota on saatu valutettua kentän käyttöön.

– Aluepäällikkö Kimmo Anttonen on ansiokkaasti toteuttanut asioita käytännössä: pitänyt yhteyttä joka suuntaan, hoitanut tiedottamista ja tehnyt yhteistyötä eri tahojen kanssa. Mielestäni tällainen työnjako on ollut järkevää, sillä Kimmo on täysiaikainen työntekijä, kun taas me muut olemme vapaaehtoisina mukana ja käytämme omaa työaikaamme sen mukaan minkä voimme, Pitkänen mainitsee.

– Kimmo on aktiivinen ja aikaansaapa. Sanoisin, että olemme olleet piirin kannalta hyvä kombo. Koen, että olemme saaneet Talonrakennusteollisuus ry:n Itä-Suomen piirinä mukavasti äänemme kuuluviin.

Elinvoimaiset itäsuomalaiset rakennusalan yritykset vievät koko aluetta eteenpäin. Tässä suhteessa Talonrakennusteollisuuden Itä-Suomen piirin toiminta on ensiarvoisen tärkeää.

– Itä-Suomessa on ymmärretty, että järjestökontekstissa me kaikki edistämme alan kykyä toimia ja työllistää, toteaa Pasi Pitkänen.

– Saattaa olla niin, että jos kokouksessa istuu kymmenen yrityksen edustajat, niin parhaimmillaan tai pahimmillaan kaikki saattavat olla seuraavalla viikolla mukana samassa urakkakilpailussa. Kokouksissa meillä on tarkat säädökset siitä, mistä saamme puhua. Bisnesasioista ei hiiskuta, ei se ole sen kummempaa.

– Olipa piirijärjestön johdossa jatkossa kuka tahansa, järjestö ja rakennusala jatkavat kehittymistään. Rakentajat ymmärtävät alan kansallisen merkityksen ja tekevät hartiavoimin töitä tulevaisuuden puolesta. Ala ansaitsee arvostuksensa.

Pasi Pitkänen

Jäsenet tekevät järjestön ●

LUKU 3

Yhteiset huolet, yhteiset edut

MUUTOKSIA JÄRJESTÖTASOLLA

Rakentamisen järjestökenttä on 50 vuodessa kulkenut kohti kattavampia kokonaisuuksia. Suomen Rakennusteollisuusliitto, Suomen Rakennusurakoitsijaliitto sekä Suomen Rakennusliikkeiden liitto yhdistyivät Rakennusteollisuuden Keskusliitoksi (RTK) vuonna 1992. Päätös yhdistymisestä oli tehty jo edellisen vuosikymmenen lopussa. Myös Itä-Suomen piiriyhdistys uudisti sääntönsä RTK:n sääntöjä vastaaviksi.

Itä-Suomen piirin jäsenmäärä kävi korkeimmillaan 81:ssä vuonna 1984. Lama laski jäsenyritysten määrää alimmillaan 48:ään vuosina 1995 ja 1996. Laman jälkeen jäsenmäärä lähti jälleen hiljalleen nousuun.

Valtakunnan tasolla seuraava liittojen yhdistyminen tapahtui vuonna 2002, kun Rakennusteollisuuden Keskusliitto RTK ja Rakennustuoteteollisuus yhdistyivät. Uuden keskusjärjestön nimeksi tuli nykyisinkin käytössä oleva Rakennusteollisuus RT ry. Yhteisen keskusliiton alla toimivat toimialakohtaiset jaostot: Talonrakennusteollisuusjaosto, Rakennustuoteteol-

lisuusjaosto sekä Erikoisurakointijaosto. Yritykset olivat uuden RT:n jäseniä toimiala- ja piiriyhdistysten kautta.

Vuonna 2007 tehdyssä järjestörakenteen uudistuksessa RT:n keskusliittoroolia terävöitettiin ylätason yhteiseen edunvalvontaan ja toimintaa virtaviivaistettiin. Keskusliiton alaisuuteen jäseneltiin viisi toimialaa, jolle tuli vastuu jäsenpalveluista ja toimialakohtaisesta toiminnasta. Toimialat ovat talonrakennus, tuoteteollisuus, infra, pinta ja tekninen urakointi. Samalla muodostettiin uudet yhdistykset Talonrakennusteollisuus ry ja INFRA ry, joiden alla ovat aluetoiminnasta vastaavat piiriyhdistykset, mm. Talonrakennusteollisuuden Itä-Suomen piiri ry.

RAKENTAMISEN MUUTTUNEET MUODOT

Viidessäkymmenessä vuodessa rakentaminen työmailla on muuttunut. Koneet ovat tulleet työtä helpottamaan, työolosuhteet ja -turvallisuus ovat huomasti kehittyneet ja valmista käytetään yleisesti.

Myös urakointi saanut uudenlaisia muotoja. Rakentaminen toteutettiin 1980-luvulle asti usein perinteisellä kokonaishintapohjaisella pääurakoitsijamallilla, jossa tilaaja teetti suunnitelmat, joiden perusteella valittiin urakoitsijat. Myös kokonaisvastuurakentamista eli KVR-urakointia on tehty Suomessa jo 1960-luvun lopulta.

Projektinjohtourakointi oli 1980-luvun lopun uutuus. Se lisäsi urakoitsijan vaikutusmahdollisuuksia kohteen toteutukseen. 2000-luvulla on monessa projektissa hyödynnetty allianssimallia, jossa rakentamisen kaikki keskeiset osapuolet muodostavat yhteisen organisaation ja vastaavat yhdessä projektin suunnittelusta ja toteutuksesta. Yhteistoiminnallisuus on vienyt rakentamista suuntaan, jossa halvin hinta ei aina ole tärkein kriteeri hankinnoista päätettäessä.

Yksi selkeä trendi on ollut aliurakoinnin ja vuokratyövoiman käytön lisääntyminen. Vuonna 2007 omaa työvoimaa oli ollut 40 %, kun vuonna 2011 joka kolmas työntekijä oli omilla palkkalistoilla, ja vuosikymmenen päättyessä enää 17 %.

Digitalisaatiolla ja tiedolla johtamisella on ollut iso rooli laadun ja tuotavuuden kehittämisessä viime vuosikymmeninä. Digitalisaatio näkyy rakennusalan mm. projektihallinnan tehostumisena. Tietomallipohjaisesta suunnittelusta käytetään jo yleisesti, visualisointityökaluilla varmistetaan kohteiden toiminnallisuutta. Sovellukset mahdollistavat nopean tiedonkeruun työmailta ja projekteista, jopa kentätasolta työntekijöiden mobiililaitteista.

2000-lukua on leimannut herääminen ilmastonmuutoksen ja luonnonkadon uhkiin. RT ry julkisti 2010-luvun alussa oman määritelmänsä kestävästä rakentamisesta. Määritelmän mukaan kestävällä rakentamisella tarkoitetaan resursseja viisaasti käyttävää rakentamista, joka tuottaa pitkäikäistä ja vähäpäästöistä rakennuskantaa. Niissä energian ja luonnonvarojen kulutus sekä huollon ja korjauksen tarve koko elinkaaren aikana on mahdollisimman vähäinen tinkimättä kuitenkaan terveellisyydestä, turvallisuudesta tai viihtyisyydestä. Käytetty energia on uusiutuvista lähteistä. Rakenteiden on oltava toimintavarmoja ja säilytettävä ominaisuutensa koko elinkaaren ajan myös ilmastonmuutoksen myötä kovenevissa sääolosuhteissa.

Kollegat yhdessä

Itä-Suomen piirin toiminnalle on alusta alkaen ollut leimallista jäsenyritysten oleminen "samalla puolella pöytää". Järjestökontekstissa yritykset ovat jättäneet keskinäisen kilpailunsa hetkeksi sivuun ja keskittyneet kehittämään rakennusalan ja yritysten toimintaedellytyksiä.

Piirin kokouksissa ja muissa tapaamisissa on syntynyt henkilöiden välille keskinäistä luottamusta, joka on toiminut jopa vertaistuen tavoin. Yksi osatekijä yhteishengen rakentumiselle on piirin säännöllinen opintomatkatointi ulkomaille. Hallitus ja piiriasiamiehet tekivät ensimmäisen ulkomaille suuntautuneen messu- ja opintomatkansa lokakuussa 1983 Kööpenhaminaan. Hallituksen jäsenet maksoivat matkansa itse, ja käytäntö on säilynyt samana myöhemminkin. Kaukaisimmat matkat ovat suuntautuneet Kauko-Itään, mm. Kiinaan ja Singaporeen. Matkoihin on aina sisältynyt informatiivista ja antoisaa sisältöä kohdevierailujen, tapaamisten ja messukäyntien muodossa.

Golfkenttä on oiva paikka verkostoitumiselle. Itä-Suomen piirin aloitteesta järjestettiin ensimmäinen Rakentaja-golf vuonna 1991. Kyseessä on rakentajien, rakennuttajien ja heidän sidosryhmiensä golfkilpailu, josta on kehittynyt suosittu tapahtuma ympäri Suomea. Itä-Suomessa golftapahtuma on järjestetty Rakentajaseminaarin yhteydessä. Joukkuekisan lisäksi pelataan henkilökohtaisia kilpailumuotoja.

”Hommat on joka tapauksessa täytynyt hoitaa”

Marja Sunikka, puheenjohtaja 1997–1999

Marja Sunikka tuli alalle 1970-luvulla nuorena rakennusinsinööriä. Rakentajien järjestöissä hän on toiminut piirihallituksen varajäsenenä, varapuheenjohtajana ja puheenjohtajana, 1990-luvun lopussa myös valtakunnallisella tasolla Rakennusteollisuuden Keskusliiton hallituksen ja johtokunnan jäsenenä.

– Aikoinaan oli useita järjestöjä erilaisten rakennusliikkeiden etuja ajamassa. Vielä 1980-luvulla valtakunnalliset yritykset ja pienemmät yksityiset toimijat muodostivat omat yhdistyksensä, Sunikka mainitsee.

Yhdistymisiä on sittemmin tapahtunut. Suomen Rakennusteollisuusliiton (SRTL) painoarvo oli 1980-luvun yritysliiton muutosten myötä kasvanut, mikä aiheutti paineita järjestöpuolelle. Vuonna 1989 syntyi päätös uudesta työnantajaliitosta, jonka muodostivat SRTL, Suomen Rakennusliikkeiden Liitto ja Suomen Rakennusurakoitsijaliitto. Uuden järjestön nimeksi tuli Rakennusteollisuuden Keskusliitto. Sen toiminta käynnistyi virallisesti v. 1992.

Vuonna 2002 Rakennusteollisuuden Keskusliitto ja Rakennustuoteteollisuus ry yhdistyivät nykyiseksi Rakennusteollisuus RT ry:ksi.

– Vielä 1980-luvulla Suomen Rakennusteollisuusliitto oli voimakkaasti työnantajan puolelta asioita katsova järjestö, kuten ajan olot vaativat. Työmarkkinat olivat tuolloin levottomat. Vähitellen lakkoilu väheni ja voimakas vastakkainasettelu työnantaja- ja työntekijäpuolen välillä laantui.

LAMA-AJAN IRTISANOMISET OLIVAT VAIKEA PAIKKA

Marja Sunikan mukaan 1990-luvun laman alussa matto vetäisti rakennusliikkeiden jalkojen alta nopeasti.

– Tekeillä ja valmistumassa olleiden vapaarahoitteisten asuntojen ostaminen romahti. Hieman samanlaisia viitteitä on asuntotuotannossa tällä hetkellä (2023).

– Rakennusliikkeet joutuivat ottamaan asuntokaupoissa välirahaksi omakotitaloja ynnä muuta, mikä ei ollut niille ollenkaan tavanomainen tapa toimia. Seurasi vaikeuksia, kun vaihdossa tulleita taloja välitettiin eteenpäin. Niissä saattoi olla piileviä kosteusvahinkoja ja muita ongelmia, jotka konkretisoituivat rakennusliikkeille muutaman vuoden kuluessa.

Marraskuussa 1991 Suomen markka devalvoitiin 14 prosentilla. Devalvaatiolla oli massiiviset vaikutukset mm. korkojen nousun ja kiinteistöjen arvon laskun muodossa.

RAKENTAJIEN JA PANKKIEN
ASUNTONÄYTTELY
KUOPION RAITTIUSTALOLLA
LAUANTAINA 21. 2. 87 KLO 9–15

Asunnonostajalle nähtävänä nyt yhdellä kertaa rakenteilla olevat ja valmiit kerros- ja rivitalohuoneet Kuopiossa.

Mukana näyttelyssä: Lujabetoni Oy, Oulun Rakennus Oy, Perusyhtymä Oy, Rakennuskunta Haka, Rakennusliike Väinö Korhonen Oy, Rakennus-Ruola Oy, Rakennustoimisto Martti Pasanen Oy, Rakennustoimisto S A Tervo Oy, KOP, SYP ja Postipankki

ISU TIEDOTE 2/1993 SYYSKUU
RAKENNUSTEOLLISUUDEN KESKUSLIITTO • ITÄ-SUOMEN PIIRI

KUOPIO

TOIMISTO
• Tulopöytäkuu 28.4.87
• Tiedote Kuopio
• Puh. 070 262 2600, 262 1870
• Fax: 070 262 2600

VEIKKO MÄTKÄSEN
Vastava puheenjohtaja

– Työmarkkinat
– Yritykset
– Järjestöt
– Puh. 070 262 2600
– Mahajärvi 0445 76273

HEIKKI KALTO
Määrävaltuutettu

– Urakointi
– Rakentaminen
– Puh. 070 262 2600
– Mahajärvi 0445 76273

JOENSUU

TOIMISTO
• Määrävaltuutus 13.6.92
• 80110 Joensuu
• Puh. 070 262 2600
• Tiedote 070 262 2600

REINO SAVOLA
Puheenjohtaja

– Työmarkkinat
– Yritykset
– Puh. 070 262 2600
– Mahajärvi 0445 76273

RTK HELSINKI
Läsnäolo: 14. 02.1993 Helsinki
060 10591

MITÄ EDESSÄ RAKENNUSALALLA?
Mikä on järjestäytyneen rakennusyrityksen kilpailuvälittö?

Viemäkkeiden tekemistapa on yrityksissä ja organisaatioissa yleensä ollut toimintajärjestelmien vuorovaikutus kysymys. Rakennusala kysyy on romahtanut alle puoleen pitkäaikaisen rakentamistavan. Rakentamisen alustuksella otettuna olihan painonnousu alle 20 milj. m³/vuosi.

”Rakentaminen ei löpu koskaan”
Korjausrakentamisessa on mahdollisuus. Määrällisesti korjausrakentaminen tulee kasvamaan, joskin tämä kehitys on hidasta. Korjausrakentaminen tulee olemaan erittäin pienimuotoista ja työvälistä. Rakennusyrityksissä korjausrakentamisessa edellytetään asiakaskeuhkeitä toimintatapa. Kokenut esimies edellyttää puolitonta markkinointia ja toimintatapojen kehittämistä joustaviksi. Tärkeimpiä nousureittejä kuitenkin kilpailukyky ja luotettavuus.

Mitä RTK voi tehdä näissä asioissa jäsenyritystensä kanssa yhdessä?
Onko järjestäytyneellä rakennusyrityksellä jäsenydestä tulevia menestymähdollisuuksia?
Kilpailuvälittö on löydettävä yrityksissä ja tämä on jokaisen jäsenyrityksensä tärkein tehtävä. RTK:lla on oma osuus näin välikäsitteillä kuin puolitonta toimia on jäsenyrityksissä luotettavissa yhteistyökumppaneissa. RTK:n osuus on myös toimia näin, että sopimukset kehittyvät yritysten sopimusten suuntaan.
Järjestäytyneillä esimiesten rakennusyrityksien osuus on ”hämähäkin markkinoiden” toimintamallien osuuden tulee kasvaa myös järjestö RTK:n tehtävien.
RTK:n jäsenyritykset Itä-Suomen piirin alueella on se osa tervettä rakennusyrityksistä, josta tilaajat (rakentajat) löytävät kilpailukykyisen toteuttajan.

Veikko Mätkäsen
vastava puheenjohtaja

– Lainaa oli tyrkytetty pankeista miljoonatolkulla ja helposti. Jos lainaa oli ottanut, devalvaation jälkeen sitä olikin sitten todella reilusti, Sunikka toteaa.

– Tuohon aikaan olin Lujatekin toimitusjohtaja. Mekin jouduimme vähentämään henkilöstöä kaikilla tasoilla. Pelkillä lomautuksilla emme selvinneet, oli pakko irtisanoa. Se on yrityksen vetäjälle erittäin vaikea ja ikävä tilanne. Pienissä, perinteikkäissä organisaatioissa olivat pitkät työsuhteet tavanomaisia, ja ihmiset yrityksen sisällä saattoivat olla perhetuttuja keskenään.

– Laman aikana yritys joutuu keksimään kaikkea mahdollista selvitäkseen. Mekin suuntasimme korjausrakentamiseen ja laajensimme toiminta-alueitamme Savonlinnan–Lappeenrannan suuntiin saadaksemme siltä töitä.

Laatu kuntoon

Rakentamisen laadusta alettiin puhua aiempaa voimakkaammin 1990-luvun lopulla. Laatuksymys nousi esiin rakennuttajien kriteereissä.

– Rakennuttajat sisällyttivät tarjouspyyntöasiakirjoihin vaatimuksen, että yrityksellä tulee olla käytössään vähintään yrityskohtainen laatujärjestelmä.

Marja Sunikka kuvailee, kuinka tuolloin laatujärjestelmä oli käytännössä toimintaohjeet paperilla.

– Laadittiin kansiot ja mapit, joihin laatujärjestelmä kirjattiin kertomalla, miten esimerkiksi työmaa valmistellaan, minkälaiset aikataulut sinne tehdään, miten sitä seurataan, miten hoidetaan lisä- ja muutostyöt ja niin edelleen. Osviittaa laatujärjestelmän laatimiseen saatettiin ottaa muista yrityksistä omaan yritykseen soveltaen.

– Pohjois-Karjalassa käytimme yrityskohtaisia laatujärjestelmiä, joita kyllä noudatettiin ja kehitettiin, vaikka ne eivät olleet virallisesti auditoituja.

– Kun siirryin Helsinkiin vuosituhaten vaihteessa Rakennusliike R. Muhkan toimitusjohtajaksi, otimme käyttöön ISO 9001 -standardin,

missä olikin aikamoinen tekeminen, sillä ISO 9001 on ajateltu lähinnä teollisuuden käyttöön, eivätkä sen terminologia ja muut ominaisuudet istu rakennusliikkeelle ihan suoraan.

Marja Sunikka kertoo anekdootin ISO 9001 -laatustandardin auditoinnista, kun auditoijat tiedustelivat Espoossa työmaan vastaavalta mestarilta, että missä nimenomaisessa prosessissa tämä on mukana.

– Kokeneemman ikäpolven mestari vastasi, että ”en minä ole missään prosessissa, minä vaan rakennan”.

Marja Sunikka mainitsee, että nykyäänä rakennuttajien tarjouspyyntöihin osallistumiskriteerit alkavat olla jo kovin vaativia rakennusliikkeille.

– Muun muassa vaatimukset työnhoidon kokemuksesta, vastaavanlaisista töistä vaadittavat liikevaihdot ja muut tiukat kriteerit karsivat pois hyviäkin tekijöitä.

ONKO RAKENTAMINEN MUUTTUNUT?

Rakentamisen voidaan sanoa muuttuneen työmailla enemmän esivalmisteiden asentamiseksi, mutta Marja Sunikka painottaa, että asiat on edelleenkin tehtävä valmiiksi kohteessa paikan päällä.

– Perusrakentaminen on siinä mielessä samanlaista kuin ennenkin.

– Toki työturvallisuus on nykyisin hyvällä tasolla, työkuvat ovat monipuolistuneet ja tietokonejärjestelmät auttavat monessa asiassa, mutta rakentamisen ydin on sama kuin aina. Kuten sanotaan, rakentaminen ei lopu koskaan.

Marja Sunikka muistelee, että vielä 1990-luvulla ei tietokoneita ja ohjelmistoja rakennusalalla kovin paljoa käytetty, työmailla ei lainkaan.

– Minäkin siinä vaiheessa ajattelin, että pitäisiköhän tuo sähköpostin käyttö opetella, vai pääsenkö eläkkeelle ennen kuin sitä tarvitaan. Nopeasti tietotekniikan käyttö kuitenkin yleistyi.

Henkilöstövuokrauspalveluiden käyttö on tämän vuosituhaten uusi asia rakentamisessa. Sunikka sanoo, että tällaisesta toiminnasta ei 1990-luvulla tiedetty vielä mitään, vaan tekijät olivat yleensä työsuhteessa rakennusliikkeeseen.

– Nykyisin jotkin rakennusliikkeet korostavat jälleen omien työntekijöiden käyttämistä laatuasiana.

Viime vuosikymmeninä ovat laajalti yleistyneet alihankintana tehdyt työvaiheet.

– Pieneltä yritykseltä saatetaan hankkia vaikka väliseinien teko. Ammattitaitoinen tekijä on voinut pärjätä yhden henkilön yrityksenä ”mies ja Hiace” -periaatteella oikein hyvin, erityisesti Etelä-Suomessa.

Ulkomaisen rakennustyövoiman käyttämisen Marja Sunikka toteaa keskeyttävän Etelä-Suomeen.

– Olin aiheen kanssa tekemisissä ollessani toimitusjohtajana Helsingissä 2000-luvun alussa. Sen sijaan esimerkiksi Pohjois-Karjalassa ulkomalaisia työntekijöitä on havaintojeni mukaan ollut vähän.

Sunikan mukaan Rakennusteollisuuden Keskusliitto ja 2000-luvun puolella Rakennusteollisuus RT ovat tehneet paljon töitä harmaan talouden torjunnan hyväksi.

– Etelä-Suomessa vuosituhaten vaihteen aikoihin rakennuttajat rupeivat vaatimaan alaurakoitsijoista lueteloita. Siitä se alkoi. Verottajakin osoitti kiinnostusta asiaan. Itä-Suomessa harmaan talouden lieveilmiöt eivät ole olleet iso ongelma.

ALAN HEIKKO VETOVOIMA TUNNISTETTIIN 1990-LUVULLA

Marja Sunikan mukaan hänenkin puheenjohtajakaudellaan kannettiin huolta rakennusalan kiinnostavuudesta ja ponnisteltiin sen lisäämiseksi.

– Yritimme voimakkaasti parantaa alan kiinnostavuutta. Pidimme yhteyttä ammatillisiin oppilaitoksiin. Yritykset tarjosivat harjoittelupaikkoja opiskelijoille. Piiriasiamies Veikko Matikainen hoiti hienosti oppilaitosyhteistyötä.

– Yhteistyö toimi myös niin päin, että jos yrityksissä todettiin tarvittavan osaajia, esimerkiksi lattiantekijöitä, oppilaitokset kouluttivat heitä yrityksiin. Pyrimme ennakoimaan oppilaitosten suuntaan rakennusalan tulevia osaamistarpeita. Kanssakäymisen koulujen ja opettajien kanssa toimi hyvin.

Rakennusmestareiksi suuntautu-

vien teknikoiden koulutus lopetettiin Suomessa vuonna 1996. Päätös oli Marja Sunikan mielestä surkea.

– Sen jälkeen rakennusinsinööriksi koulutettavista vain ani harva halusi tuotantopuolelle, lähes kaikki suuntautuivat siisteihin sisätöihin. Näin koin asian työssäni tuolloin.

– Rakennusmestareiden koulutus saatiin onneksi käyntiin ammattikorkeakouluihin, se tapahtui 2000-luvun puolella. Siinä asiassa rakennusalan yrittäjä ja silloinen kansanedustaja Eero Reijonen teki ison työn.

– Etevät vastaavat mestarit taitavat olla edelleenkin harvinaisia. Vaativaa ja stressaavaa työtä hän se on, vastuu laadusta, aikataulusta ja kustannuksista on suuri. Mestareiden määrän väheneminen on mielestäni muutos huonoon suuntaan rakennusalalla.

Liiton jäsenyyden monet hyödyt

Itä-Suomen piirin jäsenyritysten määrä kasvoi 1990-luvun lopussa vuosittain vakaasti.

– Jäsenenä on hyvä olla, mutta ehkä jäseneksi liittymisessä ja yhteisöön mukaan tulemisessa on aina tietty kynnyks, Sunikka pohtii.

– Jäsenmaksulle saa vastinetta. On hyvä muistaa, että piirin palvelujen lisäksi Helsingin päästä voi saada monenlaista apua ja neuvontaa koko RT:n tasolta. Puhelinsoitolla voi selvittää työmaalla eteen tulevan tulkinta-asian nopeasti. Siitä saa hyvän selkänöjan, kun varmistaa kyseenalaisen seikan lii-

ton juristilta. Riitatilanteiden välttäminen on osapuolten etu.

– Henkilökohtaisesti koin jäsenyyden miellyttäväksi. Myös puheenjohtajana toimiminen oli mukavaa, ja Veikko Matikaisen ahkera työ oli suureksi avuksi, korostaa Marja Sunikka ja jatkaa toteamalla, että Veikko on erittäin osaava ja monella taholla arvostettu henkilö.

– Suuressa määrin hänen ansiostaan Itä-Suomen piiri oli monessa asiassa ensimmäisenä liikkeellä. Tällaisia hankkeita olivat mm. Luotettavat rakentajat -kirjasein julkaisu ja asiakastytyväisyystutkimus.

Piirihallitus vieraili Ruunaan koskilla kesäkuussa 1995. Pöydän ääressä Terho Salo, Marja Sunikka, Eero Niskanen, Veikko Matikainen, Niilo Käyhkö ja Veikko Pietikäinen.

Ulkomaille suuntautuneiden koulutus matkojen ohjelma on sopiva sekoitus asiaa ja kevyempää yhdessäoloa.

Osaaminen ei ole sukupuoli- kysymys

– Asiakastutkimukset teki ulkopuolinen markkinatutkimusyriitys. Tuloksia analysoitiin sekä yritysten välisesti että yritysten sisällä. Tutkimuksista oli hyötyä, kun kehityskohteet voitiin havaita ja käydä niitä henkilöstön kanssa läpi. Onhan se aina kiinnostavaa saada tietää, mitä omasta firmasta ajatellaan.

Itä-Suomen piirin rooli kouluttajana on ollut merkittävä.

– Ennen nykyistä etäaikaa esimerkiksi paikalliset, tietyille henkilökuntaryhmälle suunnatut koulutukset, joiden kesto oli puoli päivää tai päivän, olivat yritysten kannalta erittäin hyviä. Niihin osallistuminen oli edullista, jos vertailussa oli osallistuminen valtakunnalliseen koulutukseen jossakin muualla.

– Lisäksi piirillä oli erilaisia kehitysprojekteja mm. työturvallisuudessa. Tapaturmien ennaltaehkäisyyn panostettiin kilpailutyypisesti.

Piirin hallituksen jäsenten ja asiamiesten tutustumismatkat Euroopan

maihin ja kauemmaksikin ovat olleet Marja Sunikan mukaan paitsi ammatillisesti hyödyllisiä myös yhteisöllisyyttä lisääviä.

– Matkat avarsivat näkemyksiä. Muista maista saattoi löytää hyviä käytäntöjä. Matkojen ohjelma oli aina sopiva sekoitus asiaa ja kevyempää yhdessäoloa. Veikko Matikainen teki matkojenkin suunnittelussa paljon töitä, matkat olivat aina hyvin järjestettyjä.

Marja Sunikan mukaan Itä-Suomen piirin toiminnalle on ollut ominaista jäsenyritysten ja henkilöiden yhteistyön ilmapiiri ja luottamus, johon sisältyy vertaistuen elementti.

– Rakennusliikkeen vetäminen on yksinäistä työtä. Piirin jäsenten tapamisissa kaikenlaisista asioista, myös huolista, saattoi keskustella muiden kanssa, mikä auttoi jaksamisessa. Sitä huomasikin, että omat ongelmat eivät olekaan tavattomia. Sanoisin, että jäsenyys antoi enemmän kuin otti.

Marja Sunikka

Marja Sunikka oli piirin puheenjohtajuuskautensa ja valtakunnallisen Rakennusteollisuuden Keskusliiton hallitusjäsenyytensä ajan 1997–1999 myös RTK:n johtokunnan jäsen. Valintaa voidaan pitää merkittävänä arvostuksen osoituksena henkilö- ja piirikohdaisesti.

– Johtokunnassa oli melko vähän jäseniä kaiken kaikkiaan, esimerkiksi liiton kaikki piirit eivät suinkaan olleet edustettuina. Valtaosa johtokunnan jäsenistä oli isojen konsernien, kuten YIT:n, Lemminkäisen ja NCC-Puolimatkan, pääjohtajia.

– Oli suuri kunnia päästä täältä Itä-Suomesta samaan pöytään heidän kanssaan.

Marja Sunikka oli kautta aikain ensimmäinen nainen johtokunnassa. Hän kertoo, ettei itse silloin ajatellut asiaa sukupuolen kannalta.

– Jo aikoinaan, kun vuonna 1967 tyttölyseosta menin Teukuun, olin siellä luokan ainoa tyttö, joten 1990-luvulla olin jo tilanteeseen tottunut.

– En osaa avata, mitkä ominaisuuteni vaikuttivat esimerkiksi RTK:n johtokunnan jäsenyyteen. Ei siellä mitenkään korostettu sitä, että olin ensimmäinen nainen jäsenenä. Hommat on joka tapauksessa täytynyt hoitaa.

Jotta voi palata, täytyy välillä pistäytyä muualla

Marja Sunikan puheenjohtajuuskausi päättyi vuosituhannen vaihteessa, kun hän siirtyi Helsinkiin Rakennusliike R. Muhosen toimitusjohtajaksi.

– Helsingin Sanomissa oli syksyllä 1999 ilmoitus, jossa rekrytointifirma haki nimeltä mainitsemattomalle rakennusliikelle johtajaa. Ihan piruuttani laitoin hakemuksen ja valintaprosessin jälkeen minut pestattiin toimitusjohtajaksi.

Työhistoriaansa Marja Sunikka vetää yhteen toteamalla, että työpaikkoja ei loppujen lopuksi ole ollut kovin monta.

– Valmistuttuani insinööriksi Wärtsilän teknillisestä oppilaitoksesta Joensuusta olin yksi parista-kolmesta tuoreesta insinööristä, joille tarjottiin työpaikkaa Imatran Voimalta Loviisan ydinvoimalan suunnitteluryhmässä.

Suunnittelutyö ei Marja Sunikasta kuitenkaan tuntunut kaikkein omimalta, muutama vuosi sitä riitti.

– Nuorena opistoinsinöörinä työskentely Imatran Voimalla tuntui vähän siltä, että on huipulla jo mennessään.

Kun Rakennustoimisto S. A. Tervo Oy tarjosi Marjalle ja hänen miehelleen töitä Joensuusta, molempien kotikaupungista, oli päätös palata pienen tytären kanssa sukulaisten pariin helppo.

– Olin työskennellyt Tervolla seitsemän vuotta, kun Citymarketia rakentamaan ryhtynyt Rakennus-Ruola pyysi minua töihin. Tuntui siltä, että jotakin uutta voisi kokeilla, joten siirryin Ruolalle ensin laskentapäälliköksi.

Ruolan aluejohtajana Sunikka työskenteli läpi 1980-luvun. Sitten oli taas aika hakea uusia tuulia, kun Lujabetoni laajentui Joensuuhun ja tarjosi roolia 1990-luvun rakentamisessa. Marja Sunikasta tuli vastaperustetun Lujatek Oy:n toimitusjohtaja ja osakas.

– Tuolloin oli muotia, että yrityksen vetäjästä tulee samalla myös osaomistaja.

– Lujatekiltä siirryin sitten Helsinkiin, kuten edellä kerroin. Emme kuitenkaan perheenä muuttaneet pääkaupunkiseudulle, vaan olin matkatoissa.

Muutaman vuoden kuluttua Marja Sunikka palasi töiden puolesta jälleen Pohjois-Karjalaan Rakennustoimisto Eero Reijonen Oy:n toimitusjohtajaksi (2003–2007).

Siirto tapahtui siten, että kun Sunikalle tuttu Reijonen pyrki vuoden 2003 vaaleissa eduskuntaan, soitti hän tälle ja tiedusteli, oliko tämä miettinyt yritykselle vetäjää, jos valituksi tulee.

– Eero vastasi, että ei ole asiaa miettinyt. Sanoin, että voin tulla, jos läpi pääset. Vaali-illan ääntenlasku jännitti minua varmaan enemmän kuin Eeroa.

Itä-Suomi edelläkävijänä

Terho Kaskinen, Itä-Suomen piirin
puheenjohtaja 2007–2012

– Puheenjohtajuus oli minulle henkilökohtaisesti tärkeä kokemus, aloittaa Terho Kaskinen muistelemisen.

– Aikaisempia vastaavanlaisia luottamustehtäviä, puheenjohtajuuksia tai muita, minulla ei ollut ollut, enkä sellaisiin ollut pyrkinytkään. Olen toiminut yrittäjänä koko aikuisikäni, yli 40 vuotta, ja yrittäjä olen edelleen. Itä-Suomen piirin puheenjohtajuus liittyi niin vahvasti yrittäjyyteen ja rakentamisen kehittämiseen, että ryhdyin hoitamaan tehtävää. Arvostan saamaani luottamusta vielä tänäkin päivänä.

– Olen ajatellut aina, että asioiden kehittäminen yhdessä edistää myös henkilökohtaista menestystä, vaikkei ehkä välittömästi. Kun on mukana yhteisössä, joka on edelläkävijä oman toimialan kehittämisessä, niin on sitten itsestä kiinni, kuinka hyödyntää sen, että kenties on monia kilpailijoita pikkuisen edellä.

1990-LUVUN LAMA EDISTI KORJAUSRAKENTAMISTA

Terho Kaskisen puheenjohtajuuskaudelle osui vuosien 2007–2009 kansainvälinen finanssikriisi, jonka draamaattisin käänne oli syyskuun 2008 romahdus.

– Olen sen ikäinen, että taantumia ja lamoja olen kohdannut tällä alalla 1970-luvulta saakka. Minulla on sellainen muistikuva, että vuoden 2008 isku ei ollut hirveän raju. Vaikutti se toki, ja toiminnassa kriisi täytyi ottaa huomioon, mutta pitkällä aikavälillä katsottuna se ei ollut pahimmas-
ta päästä.

Luku sinänsä oli 1990-luvun lama, jonka murheellisten tulosten kääntöpuolella oli lopulta myönteisiäkin vaikutuksia.

– Yritykseni liittyi silloisen Rakennusteollisuuden Keskusliiton Itä-Suomen piirin jäseneksi muistaakseni

vuonna 1995, eli laman jälkimainingeissa. Olin ensimmäisiä korjausrakentamiseen erikoistuneita yrittäjiä Suomessa. Aloitin yrittäjänä v. 1982 pääkaupunkiseudulla, jossa kiinteistö-
kanta on vanhaa, Kaskinen kertoo.

– Lama ja siitä toipuminen herättivät laajaa kiinnostusta korjausrakentamiseen. Huomattiin, että aina ei tarvitse purkaa vanhaa rakennusta pois ja rakentaa uutta, vaan taloja voidaan korjata. Kannatan kaikkea rakentamista, mutta korjausrakentamisen edistäminen on bravuurini.

Korjausrakentamisen asema alkoi vähitellen vahvistua, ja 2000-luvun puolella korjausrakentaminen oli jo noin puolet kokonaisrakentamisesta valtakunnan tasolla.

– Se oli hyvin merkittävä muutos, toteaa Kaskinen.

Työturvallisuuden koulutustilaisuudessa puhumassa asiantuntija Jussi Markkanen.

Koulutus kehittää kokenuttakin rakentajaa

Terho Kaskisen mukaan Itä-Suomen piiri toimi 1990-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa mainiosti ajan hengessä edistäen korjausrakentamista.

– Veikko Matikainen oli tehokas piiriasiamies. Piiri hankki tietoa ja järjesti koulutusta jäsenyrityksille. Tuolloin korjausrakentamisen työmenetelmät ja materiaalit menivät vauhdilla eteenpäin, se oli vahvaa kehitysvaihetta koko rakennusteollisuudessa.

Kaskinen näkee tiedottamisen ja kouluttamisen piirin ydintehtäviksi.

– Vaikka minulla oli jo pitkä kokemus rakentamisesta, kun yritykseni liittyi piirin jäseneksi, oivalsin koulutuksen hyödyt kokeneellekin rakentajalle. Sitä kautta saadaan kehitystä.

– Onneksi tiedottaminen ja koulutus ovat säilyneet toiminnan painopisteinä sen perusteella, mitä olen nykyisin hallituksen varajäsenen silmin seurannut.

PIIRIN AKTIIVISUUS KOMPENSOI PIENUUTTA

Terho Kaskisen mukaan Itä-Suomen piiri on ollut kehittämistyön eturivissä ja saanut aktiivisuudestaan positiivista palautetta.

– Vaikka Itä-Suomen piiri on pieni, alle 10 % koko maan rakentamisesta, olemme olleet kehittämässä alaa vahvasti esimerkiksi työturvallisuudessa, työhyvinvoinnissa ja työvoiman saatavuuden turvaamisessa.

– Erityisesti muistan vuosina 2009–2012 toteutetun Itä-Suomen maakunnat yhdistäneen ISKE-hankkeen. Se oli Suomessa aivan urauurtava kehityshanke. Yrityksiä saimme hyvin mukaan.

Itä-Suomen rakennusalan kehityshanke ISKE kehitti yritysten liiketoimintaa sekä osaamista ja työhyvinvointia. Hankkeen koulutus- ja konsultointitilaisuuksiin osallistui runsaat 2 000 henkilöä.

– ISKE oli etevästi toteutettu hanke, jota rahoittajatahot ja maakunnat ovat jälkeenpäin muistelleet hyvänä kokemuksena. Harmillisesti

vain jotkut ISKE-hankkeessa ideoitut ja harjoitellut asiat eivät silloin tuoreeltaan onnistuneet jalkautumaan kentälle riittävän tehokkaasti. Yksi sellainen asia oli ulkomaalaisten työntekijöiden hankinta ja heidän integroimisensa suomalaiseen yhteiskuntaan ja rakentamiseen. Tarve ulkomaiselle työvoimalle oli nähtävissä jo ennen ISKE-hanketta. Tänä päivänä ulkomaalaiset työntekijät ovat normaalia arkea, Terho Kaskinen sanoo.

Työturvallisuuden jatkuvaa parantamista Kaskinen pitää erittäin tärkeänä ei pelkästään alan imagon kannalta vaan myös rakentamisen laadun ja taloudenpidon kannalta.

– Kaikki vaikuttaa kaikkeen. Itä-Suomen piiri on dokumentoidusti ollut työturvallisuudenkin kehittämisen kansallista kärkeä.

– Turvallisuus on kehittynyt paljon, monilta tapaturmilta on säästyty ja työssä jaksamista kohennettu, mutta työ varmasti vielä jatkuu.

LAADUN LÄPILYÖNTI

Rakennusalalla valtakunnallisesti uutta oli Itä-Suomen piirin toteutama ensimmäinen asiakastytyväisyystutkimus vuonna 1997.

– Teetimme siitä lähtien kyselyn Taloustutkimuksella muistaakseni kahden vuoden välein. Asiakaskyselyt jatkuivat 2000-luvulle, Kaskinen kertoo.

– Tutkimus oli todella hyvin suunniteltu ja perusteellinen. Yritykset pystyivät hyödyntämään kyselyn antia toimintansa kehittämisessä, kuten oli tarkoituskin.

– Kysely oli käytössä myös omassa yrityksessäni. Ensinnäkin tulokset olivat hyödynnettävissä RALA-sertifikaatin laatuauditoinnissa. Lisäksi kävimme henkilökuntapalaverissa läpi, miten asiakkaat olivat arvioineet meitä, missä olimme onnistuneet kehittämään ja missä olisi vielä parantamista.

– Kysymyspatteri oli laaja. Asiakailta tiedusteltiin mm. rakentajien työturvallisuudesta, töiden suunnittelusta, siisteyden panostamisesta

ta ja monesta muusta rakentamisen osa-alueesta. Vastauksia kertyi mukavasti. Taisi olla niin, että piiri arpoi joi-tain palkintoja vastaajien kesken.

Itä-Suomen piiri oli osaltaan edistänyt laatujärjestelmien yleistymistä jo 1990-luvulta alkaen.

– Koin itsekin laatuajattelun tärkeäksi. Yritykseni oli ensimmäisten PK-yritysten joukossa, joille myönnettiin RALA-pätevyys. Voin kertoa, että siitä koitui tarjouskilpailuissa taloudellista hyötyä.

KOOTTUA MARKKINOINTIA

Asiakkaille todennettavaa pyrkimystä laatuun heijasteli myös Luotettavat rakentajat -julkaisu, joka Itä-Suomen piirissä ilmestyi ensimmäisen kerran 1995.

– Rakentajien joukossa kävi raju harvennus 1990-luvun laman myötä, ja oli tarpeen miettiä, miten saisimme lamasta selvinneitä yrityksiä paremmin markkinoitua, Terho Kaskinen taustoittaa.

Säännöllisesti ilmestynyt Luotettavat rakentajat -julkaisu oli markkinointityökalu, jonka sivuilla itäsuomalaiset Rakennusteollisuuden Keskusliiton jäsenyritykset esittäytyivät kaupungeittain. Faktoina kerrottiin mm. yritysten talouden tunnuslukuja ja referenssejä.

– Tiedän, että julkaisu oli suosittua luettavaa. Sitä pidettiin erittäin tärkeä-

nä välineenä rakennuttajien, suunnittelijoiden, yhteistyökumppaneiden ja muiden sidosryhmien suuntaan, Kaskinen muistelee.

– A5-kokoisen vihkosen julkaisemista jatkettiin piirin toivomuksesta melko pitkään, vaikka monella taholla haluttiin jo siirtyä sähköiseen julkaisuun.

Rakennusmestareiden paluu

Terho Kaskinen palauttaa mieliin yhden tärkeän ja kauaskantoisen onnistumisen 2000-luvun alkupuolelta. Se on rakennusmestarikoulutuksen uudelleenkäynnistyminen lähes 10 vuoden tauon jälkeen vuonna 2007.

– Rakentaminen vaatii johtamista, johon rakennusmestarikoulutus nimetään tähtää. Olin yhtenä aktiivisena toimikunnan jäsenenä jär-

jestämässä koulutuksen paluuta. Tavoitteen hyväksi toimi myös mm. Eero Reijonen, joka oli tuolloin kansanedustaja, Rakennusmestarit ja -insinöörit AMK ry:n puheenjohtaja ja Talonrakennusteollisuuden Itä-Suomen piirin jäsen. Kolmen vuoden lobbaamisen tuloksena saimme palautettua koulutuksen ammattikorkeakouluihin. Se oli erinomainen päätös myös tulevaisuutta ajatellen.

RTK:n aluejärjestöjen piiriasiamiehet koolla työseminaarissa 1990-luvun lopulla. Itä-Suomen piiriasiamies Veikko Matikainen kameran takana.

— Puhuttaessa tulevaisuuden rakentamisesta, voidaan todeta ettei rakentaminen lopu koskaan! totesi Rakennusteollisuuden Keskusliiton Itä-Suomen piirin Veikko Matikainen.

Vaikka rakentamisen määrä romahdi valtakunnallisesti kolmanneskeksen huippuasteesta, alkavat merkittävät oloja sellaiset, että pohja on saavutettu. — Tässä tilanteessa on erinomaisen tärkeää saada pikaisesti kotimarkkinat elpymään ja tuotannollinen toiminta käyntiin. Rakentamisen kautta mahdollisuudet ovat parhaat, sillä rakentamisen työllistävä vaikutus on kiistanon, yksi rakentaja työkohteessa työllistää lähes kaksi henkilöä välillisesti, sanoo Matikainen.

Korjausrakentamisella kiinteistöt tuotamaan
Korjausrakentamisen näkymät ovat kirkastu-

massa. Valtiovalta tuki korjausrakentamista vielä v. 94 vähintään 10 % suoranaisesti avustuksella. — Nyt on ehdottomasti käynnistettävä kiinteistöjen kuntokartoitukset ja laadittava suunnitelmia pitkäjänteiselle kiinteistöhoitolle. Sijoitus kiinteistöjen kunnossapitoon on tuottava sijoitus tulevaisuuteen, ”lääkittää” tilanetta Matikainen.

Rakennushankkeen käynnistäjä avainasemassa
Rakennushankkeen

Rakennusteollisuuden Keskusliiton Itä-Suomen piiri, Veikko Matikainen: Rakentaminen ei lopu koskaan!

on ollut Rakennusteollisuuden Keskusliiton Itä-Suomen Piiri ry:n lähtökohdaksi uudelle kokeilulle, joka tähtää töiden ohjaukseen luotettaville rakentajille. — Lähetimme vuoden alusta Luotettava rakentaja -julkaisua mahdollisille tuleville rakennuttajille. Julkaisu on kooste niistä jäsenyrityksistämme, joilla on asiat kunnossa. Sen tärkeimpänä tarkoituksena on sekä töiden ohjauksen oikeille tekijöille, että tilaajatahon palvelimen jo esivalintamenetellyssä, selvittää Matikainen.

Liitosta ohjeisto myös korjausrakoiden teettämisestä

Rakennusteollisuuden Keskusliitto on julkaisut ohjeiston korjausrakoiden teettämisestä asunto-

osakeyhtiössä. Se on tarkoitettu isännöitsijöiden ja hallitusten jäsenten työkaluksi hankkeiden käynnistämiseksi. Esitettävät periaatteet soveltuvat käytettäväksi kaikissa tavonmattaisissa korjaushankkeissa, urakan sopimusmuodoissa ja urakkakilpailun järjestämisessä.

On syytä muistaa, että valtion korjausavustusten saamisen edellytyksenä on myös selvitys maksetuista veroista ym. maksuista. Vanha viisaus hyvän ja halvan mahdollimattomasta yhdistelmästä tulee taas pakosta mieleen.

Veikko Matikainen

– Yhden sanonnan mukaan ”rakentaminen on raakaa”. Tiedäpä häntä, mutta ihmisten tekemää se on. Sitä eivät robotit hoida vielä vähään aikaan. Tarvitaan ihmisten johtamista, se on äärettömän tärkeä osa rakentamista, eivätkä johtamisominaisuudet välttämättä riipu henkilön tittelistä, Kaski-

nen kuvailee.

Kaskisen mielestä rakennusteollisuuden yhteistyö oppilaitosten kanssa on tärkeitä. Hän myös mielellään muistuttaa nuoria yrittäjyyden merkityksestä.

– Olen ollut säännöllisesti 1990-luvulta lähtien oppilaitosten kanssa tekemisissä. Olemme käyneet kertomassa yläkouluikäisille rakennusalan tarjoamista mahdollisuuksista koulututtua vaikkapa rakennusmestariksi tai -insinööriksi. Paikallisen ammattioppilaitoksen neuvottelukunnan jäsen olin pitkään. Pyrimme kehittämään koulutusta viemällä kouluihin rakennusteollisuuden viestiä siitä, miten rakentaminen on muuttunut tai muuttumassa.

– Melkein koko aikuisikäni yrittäjänä toimineena suosittelen yrittäjyyttä ilman muuta, toimialasta riippumatta, mutta siihen pitää olla valmis, Kaskinen painottaa.

– Yrittäjäksi ei pidä lähteä huvikseen, kokeilumielellä, mutta jos ala tuntuu aidosti omalta, ja aikaa, halua ja energiaa riittää, niin siitä vaan.

Rakennusteollisuus esittäytymässä nuorille Next Step -messuilla tammikuussa 2000.

KIITOKSIA VEIKKO MATIKAISELLE

Terho Kaskinen vetää Itä-Suomen piirin 1990- ja 2000-lukujen pitkäksi linjaksi ennakkoluulottoman ideoinnin, ansiokkaan kehittämistyön ja yhdessä tekemisen.

– Piiri oli monessa asiassa liikkeellä ensimmäisenä tai ensimmäisten joukossa Suomessa. Suuri kiitos siitä kuuluu piiriasiamiehenä, myöhemmin aluepäällikkönä toimineelle Veikko Matikaiselle. Aktiivisuudellaan hän sai meidät yrittäjät lähtemään täysillä mukaan. Teimme yhdessä hyvää, kehittävää työtä.

– Piiriasiamiehen rooli yhteistyön generaattorina on ratkaisevan tärkeä, sillä me yrittäjät olemme ainakin olevinamme kovin kiireisiä, Kaskinen nauhahtaa.

– Veikko on taitava yhteishengen luoja ja muutenkin loistava henkilö. Puheenjohtajana oli hienoa tehdä yhteistyötä hänen kanssaan. On todella mukavaa muistella noita aikoja.

Terho Kaskinen kertoo, kuinka innovatiivisen piirin puheenjohtajuus avasi hänelle tilaisuuksia, joita hän ei

ollut etukäteen osannut kuvitella.

– Olin puheenjohtajuusjaksoni ajan myös Talonrakennusteollisuus ry:n hallituksen jäsenenä, sekä kaksi kaksivuotiskautta ”isossa pöydässä”, eli kattojärjestö Rakennusteollisuus RT ry:n hallituksessa, mikä oli aivan uskomatonta. Rakentamisen volyyymiltään pienen Itä-Suomen piirin hallituspaikka on arvostuksen osoitus.

Vastaavaksi piiriasiamieheksi siirtynyttä Veikko Matikaista onnittelee varapj. Ake Rinkinen.

Terho Kaskinen

SÄÄMINGIN MIES

Omaa elämäntaivaltaan rakennusneuvos (myönn. 2019) Terho Kaskinen kuvailee suunnitelmalliseksi. Moni tavoite on ollut itsestään selvä, mutta niiden saavuttamiseksi on täytynyt paiskia kovasti töitä.

– Sääminkiläisen maaviljelijäperheen vesalle rakentaminen tuntui omalta alalta. Toinen minulle aina itsestään selvänä näyttänyt asia on yrittäjäys. Jossain se tuolla niskavilloissa on.

– Olen ollut rakennusalalla 1970-luvulta lähtien. Kävin Savonlinnan ammattikoulun ja jatkoin rakennusmestariopintoihin. Lahden teknillisestä koulusta valmistuin 1970-luvun lopulla. Varusmiespalveluksen jälkeen töitä löytyi pääkaupunkiseudulta. Oli lama, ja rakentaminen muualla Suomessa oli vähäistä.

Kaskinen kertoo, kuinka muutama vuoden työkokemuksen kerryttämisen jälkeen oli hyvä aika perustaa korjausrakentamiseen keskittynyt yritys. Pitkän aikavälin maali oli kuitenkin

jo tiedossa.

– Lähtiessäni pääkaupunkiseudulle olin sanonut läheisille, että 10 vuoden päästä palaan takaisin Etelä-Savoon yrittäjäksi. Lähestulkoon näin kävikin, puoli vuotta vain meni aikalupaus yli. Perheen kanssa palasin Savonlinnaan vuonna 1989.

– Jos olisin rahaa ajatellut, olisin jäänyt pääkaupunkiseudulle, mutta olin päättänyt palata kotipaikalle järven rannalle, eikä mikään muuttanut päätöstäni. En ole katunut, Kaskinen kertoo.

Terho Kaskinen suosittelee lämpimästi Talonrakennusteollisuuden Itä-Suomen piirin jäsenyyttä alan yrityksille ja kertoo suositelleensa jäsenyyttä myös vanhimmalle pojalleen, jonka vetovastuulle perheen rakennusliiketoiminta siirtyi muutama vuosi sitten.

– Meillä on onnistunut sukupolvenvaihdos takana. Sain siirrettyä sekä rakennus- että matkailutoimialojen yritykseni lapsilleni. Rakentamisen perheperinnettä jatkaa Savonlinnan Saneerauspalvelu Oy, joka liittyi piiriin jäseneksi heti kasvettuaan sopiviin mittapuitteisiin.

– Toki jäsenyys maksaa hieman, mutta vastineeksi saa tietoa, koulutusta, hyvää yhteistyötä ja tarvittaessa vaikkapa lainopillisia palveluita – kaiken yhdestä ja samasta paikasta.

– Enää minulla ei ole samanlaisia pitkän tähtäyksen suunnitelmia kuin nuorempana. Erityisen tyytyväinen olen siihen, että kolmen yrityksen siirto jälkipolville onnistui hyvin ilman minkäänlaista ”pakottamista”, hymyilee Kaskinen.

– Olen sanonut, että olen kerrassaan lottovoittaja, kun kahdelle toimialalle löytyi omasta perheestä taitavat jatkajat.

Rakentajat, rakennuttajat ja sidosryhmien edustajat mittelevät säännöllisesti paremmuudesta Rakentaja-golfturnauksessa.

Työselkkausten selvittelijästä ennakoivaksi kehittäjäksi ●

Aluetoimiston rooli ja palvelut

KOULUTUS JA TIEDON JAKAMINEN

Yritykselle yhdistyksen jäsenyydestä koituu tietty kustannus, mutta toisessa vaakakupissa painavat jäsenyyden kautta tarjolle tulevat palvelut ja muut hyödyt.

Itä-Suomen piiri on 50 vuoden ajan järjestänyt kursseja ja koulutustilaisuuksia yhteistyössä Rakennusteollisuuden Koulutuskeskus RATEKOn kanssa. Alkuvaiheessa tavoitteena oli kouluttaa alueen rakennusyrityksiin uusia ammattimiehiä. Koulutusten luonne muuttui 1990-luvulla perinteisistä kursseista projekteina toteutetuiksi koulutuksiksi. Nykypäivänä koulutukset ovat pääosin ytimekkäitä webinaareja, joihin voi osallistua etänä verkon välityksellä. Koulutustoiminnaksi voidaan katsoa myös jäsenille suunnattu neuvonta ja tiedotus esimerkiksi uusista, voimaantulevista säädöksistä.

Syksyllä 1985 pidettiin Kuopiossa ensimmäinen Itä-Suomen Rakentajan nykypäivä -seminaari. Tapahtuman järjestämistä jatkettiin vuoden–kahden välein kaikkiaan viisi kertaa Kuopiossa ja Joensuussa. Seminaarin kohderyhmää olivat rakennusliikkeiden ja rakennuttajien avainhenkilöt, rahoittajat, suunnittelijat, valtion ja kuntien luottamushenkilöt sekä rakennusalan viranomaiset. Viimeinen Rakentajan

nykypäivä -seminaari pidettiin Kuopiossa vuonna 1991.

Vuonna 1992 piiri järjesti laman-torjuntamielessä yritysten johdolle suunnatun "Mahdollisuudet käyttöön – voittaja rakentajaksi" -seminaarin, jossa valmisteltiin yhdessä toimenpide-ehdotuksia liiketoiminnan kehittämiseksi.

Lama hautasi seminaarisuunnitelmat 1990-luvulla, mutta tapahtuman perinnettä on 2000-luvulla jatkanut Itä-Suomen Rakentajaseminaari, jota on järjestetty vuosittain loppukauden aikoihin eri puolilla piirin toiminta-alueita.

SISÄINEN JA ULKOINEN VIESTINTÄ

Itä-Suomen piirin johto ymmärsi jo piirin perustamisvaiheesta lähtien viestinnän merkityksen. Mediaan on jatkuvasti pidetty hyviä suhteita. Myös sisäisessä viestinnässä Itä-Suomen piiri on ollut aktiivinen. Piiri julkaisi vuodesta 1991 lähtien ISU-tiedotetta neljästi vuodessa (kolme numeroa 1991). Kyseessä oli jäsenyrityksiin jaettu nelisivuinen tiedotuslehti, jossa uutisoitiin piirijärjestön kokouksista, hallituksen päätöksistä ja muista ajankohtaisista asioista. ISU-tiedotetta tehtiin vuoteen 1994 saakka. ISU-tiedotteella oli sama funktio kuin nykyisin sähköisessä muodossa ilmestyvällä uutiskirjeellä.

Ulkoisen viestinnän edelläkävijyyttä edustaa Itä-Suomen piirin ideoma Luotettavat rakentajat -julkaisu, joka toimitettiin ensimmäisen kerran v. 1995. Julkaisussa alueen jäsenliikkeen suuntaan. Julkaisumuoto otettiin pian käyttöön myös muissa Rakennusteollisuuden Keskusliiton piireissä.

ASIAKASTUTKIMUS JA LAATUJÄRJESTELMÄT

Keväällä 1997 Itä-Suomen piirissä käynnistettiin asiakastutkimustyö, jonka tarkoituksena oli kartoittaa rakennusliikkeiden asiakkaiden tyytyväisyyttä työn laatuun ja yritysten toimintaan. Tutkimuksella pyrittiin myös ennakoimaan rakennusmarkkinoiden kehitystä. Itä-Suomen piirin asiakastutkimus oli valtakunnallisesti ensimmäinen laaja talonrakennusalan asiakasselvitys. Asiakastutkimuspalautteen hyödyntämiseksi ja uusien toimintamallien kehittämiseksi piiri käynnisti erityisen tulevaisuustyöryhmän toiminnan vuonna 1997.

Laatuajattelua Itä-Suomen piiri on korostanut voimakkaasti 1990-luvulta lähtien. Itä-Suomen piiri oli Suomessa ensimmäisenä liikkeellä tarjoamassa jäsenyrityksilleen RTK:n modifioimaa laatujärjestelmän laadintamallia. Yrityskohtaisia infotilaisuuksia laadun kehittämisestä oli pidetty jo 1990-luvun alussa. Läänikohtaiset laadunkehittämisprojektit aloitettiin Itä-Suomessa v. 1996. Laatujärjestelmät vakiintuivat pian ISO-standardin mukaisiksi ja ajan oloon täydentyivät ympäristö- ja turvallisuusjärjestelmillä.

TYÖVOIMAKYSYMYKS JA OPPILAITOSYHTEISTYÖ

Ammattitaitoisen työvoiman saavuus on pitkään ollut ja on edelleen rakennusalan keskeisiä kysymyksiä. Kehittyvä ala vaatii tekijöiltä aina vain uudenlaista osaamista ja tietämystä.

Itä-Suomen piiri on pyrkinyt aktiiviseen yhteistyöhön alueen oppilaitosten kanssa. Ammattikorkeakouluille ja ammatillisille oppilaitoksille on viestitetty alan spesifeistä osaamistarpeista opetussuunnitelmien kehittämistä ajatellen. Toisaalta piirin edustajat ovat käyneet kouluissa esittelemässä alan monipuolisia työmahdollisuuksia opiskelijoille.

Vuosina 2016–2018 Itä-Suomen piiri toteutti ESR-rahoitteisen Raksa Coach -hankkeen, jonka tavoitteena oli tarjota Pohjois-Savon alueen maahanmuuttajille ja suomalaisille työttömille uusi, nopea koulutusreitti rakennusalan opintoihin ja työhön. Rakennusyritykset olivat mukana tarjoamalla harjoittelupaikkoja. Yrityksiin koulutettiin työpaikkaohjaajia ohjaamaan ulkomaalaistaustaisia harjoittelijoita sekä opastamaan suomalaisen työskentelyperusteisiin.

TYÖTURVALLISUUS JA HARMAAN TALOUDEN TORJUNTA

Työturvallisuuden parantaminen on ollut pitkäaikainen teema kattojärjestön ja Itä-Suomen piirin toiminnassa, mutta erityisesti siihen on paneuduttu 2000-luvulla. Työturvallisuuslaki uudistui vuosina 2002 ja 2006.

Itä-Suomessa käynnistettiin v. 1998 laajan alueellisen työturvallisuushankkeen ”Työturvallisuus uudelle tasolle 2000-luvulla” suunnittelu. Työsuojelurahaston tuella lähes kaksivuotinen hanke voitiin toteuttaa menestyksekkäästi. Vuosina 1999–2000 Itä-Suomen piirin työturvallisuuskampanjaan osallistui yli puolet piirin jäsenyrityksistä.

Työturvallisuuskilpailut ja -kampanjat ovat hyvä tapa kehittää turvallisuusjohtamista ja vaikuttaa alan asenteisiin. Turvallisuuskilpailuja on järjestetty rakennusalalla vuodesta 1991. Valtakunnallista ”Turvallisuus alkaa minusta” -kilpailua on järjestetty vuorovuosin talonrakennuksen ja infrarakentamisen kesken vuodesta 2010 alkaen. Talonrakennusteollisuus RT:n Itä-Suomen piirin, Itä-Suomen aluehallintoviraston ja Rakennusliiton alueellinen työturvallisuuskilpailu järjestettiin vuonna 2023 jo yhdeksännen kerran.

Rakennusala on tehnyt hartaasti töitä harmaan talouden torjumiseksi.

RAKENNUSTOIMINNAN JÄRJESTÖORGANISAATIO

Yksityisten rakennusliikkeiden keskusjärjestö on Suomen Rakennusteollisuusliitto ja valtakunnallisesti maa on jaettu yhdeksään ko. liiton alaiseen piiriin, kertoi Suomen Rakennusteollisuusliiton Itä-Suomen piirin asiamies Seppo Timonen.

Itä-Suomen piirin keskus on Kuopio. Muut piirin kaupungit ovat Iisalmi, Joensuu, Lieksa, Savonlinna, Varkaus, Pieksämäki ja Mikkeli.

Piiriyhdistykseen kuuluu Kuopion alueella 15 rakennusliikettä. Koko piirissä näitä on noin 45.

Piiriyhdistykset hoitavat yksityisyrittäjän rakennustoimintaan liittyvät kysymykset Suomen Rakennusteollisuusliiton ja alueen vaateiden mukaisesti.

RAKENTAMISEN YLIPAIN

Rakennusteollisuus potee ylipainetta. Rakentamista vaikeuttaa materiaali- ja työvoimapula sekä rakennusmateriaalin pitkät toimitusajat.

Muunmuassa teräksen ja sementin puute hidastaa rakennustyötä, uhkaa jopa pysäyttää useita työmaita.

Itä-Suomen piirin taholta on esitetty joidenkin kohteiden siirtoa tilanteen kirkastumiseen. Lykkäys kohdistuisi lähinnä julkiseen rakentamiseen, jolloin oppilas- ja perheasuntotuotanto jatkuisi entisenlaisena.

KUOPIOIN ASUNTOPULA JA VUOKRA-ASUNNOT

Asuntopulan syyt pohjautuvat kaus. Asemakaava oli ajasta jäl-

jessä. Oli tonttipulaa ja rahapulaakin. Nyt valmistuvien asuntojen määrä nousee jatkuvasti. Vuonna 1973 valmistuu n. 1500 asuntoa, Määrä on kuitenkin Seppo Timosen mukaan riittämätön. Rakentaminen on kallista. Hinta-paine nostaa jatkuvasti rakennuskustannuksia. Esimerkiksi rakennuskustannusindeksi kasvoi viime vuonna 20 prosentilla (elokuu -72 - elokuu -73) Puun hinta on noussut ja palkat ovat viime vuosina kaksinkertaisia suuremmat.

Omistusasunnolle, joilla nykyisessä tuotannossa on leijonanaosa, kertyy näin melkoisesti hintaa.

Piiriasiamies Timosen mukaan yhteiskunnan olisikin pyrittävä rakentamaan vuokra-asuntoja. Nykyinen määrä on täysin riittämätön.

NYT RAKENNETAAN YMPÄRI VUODEN

Rakentaminen ei ole enää kausiluonteista. Työvoimaa tarvitaan. Alan opiskelijat pystytään sijoittamaan täysimääräisesti. Myös maaseudun työttömät voitaisiin työllistää, mikäli - paradoksaalista kylläkin - olisi asuntoja.

Nykyinen kierre, jossa rakennusteollisuudessa on työvoimapula ja maaseudulla työttömyyttä, voitaisiin Timosen mukaan ratkaista vastaanottoasuntoja rakentaen.

Rakennusteollisuus pystyy tarjoamaan työntekijälleen hyvän palkkatason. Tämä koskee myös nuoria, joille iästä riippumatta kahden vuoden ammattikoulun jälkeen maksetaan heti 15 prosentin ammattitaitolisa, kertoi asiamies Seppo Timonen.

si. Alalle on mm. luotu verkkopalvelut henkilötunnisteiden, kulkulupien ja tilaajavastuulain mukaisten tietojen ylläpitämistä ja tarkistamista varten. Lisäksi on kehitetty Luotettava kumppani -ohjelma. RT ry:n jäsenyritykset sitoutuvat noudattamaan hyvää rakennuttamis- ja urakointitapaa, alan yleisiä pelisääntöjä ja työehtosopimusten määräyksiä.

Vuosikymmenten arvokas työ rakennusteollisuuden hyväksi

Veikko Matikainen, apulaisasiamies, vastaava piiriasiamies ja aluepäällikkö 1975–2014

Vuoteen 1975 tultaessa Suomen Rakennusteollisuusliiton Itä-Suomen piiri oli saanut keskusliitolta varat apulaisasiamiehen toimen perustamiseen. Piiri oli päättänyt sijoittaa apulaisasiamiehen Joensuuhun, ja toimeen valittiin nuori rakennusmestari Veikko Matikainen.

–Piirissä nähtiin, että kun on kolme maakuntaa ja paljon asioita, niin täytyy saada toinen henkilö vastaavan piiriasiamiehen Seppo Timosen rinnalle, muistelee Matikainen.

Toiminnan vahvistamista tarvittiin, sillä 1970-luku oli hyvin voimakkaan vastakkainasettelun aikaa työmarkkinapoliittisesti.

– Työntekijäpuoli otti hankasti kiinni palkkoihin ja muihin työsuhteisiin liittyviin asioihin. Lakkoherkkyys oli huipussaan, aika oli rauhattonta. Osapuolet olivat törmäyskurssilla varsinkin silloin, kun uutta työehtosopimusta neuvoteltiin. Sopimus päättyi yleensä tammikuun lopussa, jonka jälkeen alkoivat työtaistelutoimet. Uusi sopimus saattoi pahimmillaan syntyä juhannuksen tietämillä.

Uutta keskusvirastoa arvostellaan valtuuksiensa ylittämisestä

Itä-Suomen piirihallitus esitteli heinäkuussa 1972 toimintaansa lehdistölle. Vasemmalta Tommi Lyytinen, Keijo Tervo, Seppo Timonen, Veikko Hiltunen (pj.) ja Alpo Korpelainen.

TYÖSUOJELUUN VIRANOMAISVALVONTAA

Vuonna 1973 perustettiin työsuojeluhallitus, joka alkoi voimakkaasti muuttaa työsuojeluun liittyviä säädöksiä ja toteuttaa valvontaa. Seuraavana vuonna tuli voimaan laki työsuojelun valvonnasta.

– Rakennusalalla ei vielä tuolloin työmailla systemaattisesti oltu panostettu työturvallisuuteen. Turvallisuudesta huolehtiminen oli yrityskohdasta: joissakin parempaa, pääsääntöisesti kuitenkin heikompaa, Veikko Matikainen toteaa.

– Työsuojeluhallituksella oli aika vahvat keinot puuttua työsuojeluasioihin. Sillä oli toimintansa alusta lähtien alueorganisaatio, eli työsuojelutarkastaja perustettiin vähintään joka lääneihin. Lisäksi jo aiemman lainsäädännön aikana toimineet työläistarkastajat jatkoivat tehtävissään. Heidän niveltämisensä uuteen työsuojeluhallinnon toimintamalliin aiheutti kitkaa monta vuotta, koska työläistarkastajat olivat tottuneet toimimaan tietyllä tavalla, ja uusi järjestelmä toimi toisella tavalla. Työsuojeluorganisaatio teki yhteistyötä Rakennustyöläisten Liiton kanssa.

TAVOITTEENA TYÖNTEON TURVAAMINEN

Veikko Matikainen kertoo, kuinka työmarkkinoiden vastakkainasettelun ja työsuojeluasioiden ristiaallokossa tarvittiin Suomen Rakennusteollisuusliitolta paikallistasollakin kovaa vääntöä, jotta päästiin kohtuulliseen toimintamalliin, joka ei kohtuuttomasti häirinyt työmaita eikä yrityksiä.

– Samalla Rakennusteollisuusliiton asiamiehillä ja koko työnantajapuolen organisaatiolla oli huomattavan iso tehtävä katsoa, että jäsenyritykset ja yksittäiset työmaat hoitavat työsuojelua sopimusten ja lainsäädännön mukaisesti.

Myös työehtosopimusten noudattamisen seuranta yrityksissä kuului työnantajajärjestön tehtäviin.

muutoksista pidettiin kouluksia. Esimerkkinä Matikainen mainitsee vuonna 1978 tulleen YT-lain, joka oli aivan uutta ja koski kaikkia yrityksiä.

– Muistan, että sen kouluttaminen oli melkein parin vuoden työ. Tuolloin YT-lain ajateltiin haittaavan yritysten käytäntöjä ja aiheuttavan paljon erilaisia velvoitteita. YT-menettely haki kuitenkin 1980-luvun aikana omat muotonsa, eikä se niin pahaksi muodostunut kuin mitä alussa pelättiin. Yhteistoi-

– TES:t alkoivat noina aikoina olla jo kohtuullisen monimutkaisia, joten yritykset tarvitsivat tukea niiden tuntemiseen. Sitä varten järjestimme koulutuksia. Kun keväisin tulivat uudet sopimukset, niiden sisältöjä koulutettiin pienilläkin paikkakunnilla yrityskohtaisesti.

Lainsäädännössä tapahtuneista

mintalakiahan on hiljattain muutettu, ja nykyisin puhutaan yt-neuvottelujen sijaan muutosneuvotteluista.

– Alue toiminnassamme 1970- ja 1980-luku olivat asioihin reagoimista, ”tulipalojen sammuttamista” tavallaan. Pyrimme ylläpitämään työrauhaa, kouluttamaan ja levittämään tietoa.

ISOT KONSERNIT RANTAUTUVAT MAAKUNTIIN

1970- ja 1980-luku olivat voimakkaan asuntotuotannon aikaa. Asuntoja tarvittiin paljon, kun muutoliike suuntautui maaseudulta asutuskeskuksiin.

– Silloin oli isoja alue rakentamiskohteita, uusia kaupunginosia syntyi Itä-Suomen kaupunkeihin. Niitä rakensivat asuntohallituksen rahoittamana muutamat rakennusliikkeet, mainitsee Veikko Matikainen.

Veikko Matikainen, Keijo Tervo, Hannu Isotalo ja Seppo Timonen onnittelukäynnillä Arvo Taskisen syntymäpäivillä.

– Vientiprojekteilla vaurastuneet isot valtakunnalliset yritykset alkoivat 1980-luvun loppupuolella perustaa aluekonttoreita maakuntiin ostamalla omistajayrityksiä. Esimerkiksi Haka, Perusyhtymä, Puolimatka ja Ruola jalkautuivat yritysostojen ja aluekonttoreiden perustamisen kautta Itä-Suomeen.

Rakentamisen suhdanteet vaihtelivat 1980-luvullakin voimakkaasti, ja työtaistelutoimet olivat edelleen tavallisia.

– Esimerkiksi vuonna 1986 päätimme yhteisesti rakennusalan toimijoiden kanssa viettää rakentamisen toiminta-

vuotta ja nimesimme yhden päivän erityiseksi rakentamisen toimintapäiväksi. Tapahtuma kuitenkin jouduttiin perumaan, kun Rakennustyöläisten Liitto julisti lakon nimenomaan sille ajalle, kun rakentamisen toimintapäivää olisi pitänyt viettää, Matikainen kertoo.

– Tuohon aikaan rakentaminen oli vielä hyvin perinteistä tekemistä. Elementtejä kyllä käytettiin, mutta paikalla rakentaminen oli pääsääntöinen toimintatapa. Vielä tuolloin ei esivalmisuus eikä materiaalien laaja kirjo olleet yleisiä.

VASTAKKAINASETELU LIENTYY

Veikko Matikaisen mukaan työnantaja- ja työntekijäpuolten vastakkainasettelu alkoi rauhoittua 1980-luvun lopulla, viimeistään 1990-luvulla.

– Poliittisuus erityisesti työntekijäjärjestön puolella alkoi vähentyä. Se oli vahvasti kommunistijohtoinen järjestö, ja kommunistit olivat jakautuneet kahteen leiriin. Työehtosopimusneuvotteluihin liittyviä lakkoja ei juurikaan ole 1990-luvun puolivälin jälkeen ollut. Myös laittomia lakkoja on ollut hyvin vähän.

Työsuojelutarkastajien toimintatapa siirtyi virheistä työmaakohtaisesti jälkikäteen rankaisemisesta yrityskohtaiseen neuvontaan ja virheiden ennaltaehkäisyyn. Näin ymmärrettiin saavutettavan kaikkia osapuolia paremmin hyödyttäviä tuloksia.

– Myös rakennusalan yrityksissä tapahtui asennemuutosta. Työturvallisuutta alettiin arvostaa ja turvallisuutta ryhdyttiin edistämään omaehtoisesti, jotta tapaturmat ja sairauspoissaolot vähenisivät.

Rakennuspalkoissa 22 pennin riita

Veikko Matikainen selvittämässä asioita.

– Noihin aikoihin myös työsuhteet alkoivat olla pidempiä. Yritykset panostivat henkilöstön jatkuvuuteen, mikä käytännössä tarkoitti tasaisempaa ja varmempaa laatua sekä vähempiä sairauspoissaoloja. Ehkä voi sanoa, että yritysten arvostus omia, osavia työntekijöitä kohtaan kasvoi, Matikainen pohtii.

LAMA LYÖ LUJAA

Rakentamisen vauhti ja koko elinkeinoelämän sykliisuus kasvoivat huippuunsa 1980-luvun lopulla rahan vapauttamisen myötä.

– Tuntui, että kaikilla menee valtavasti lujaa. Kaikki kuitenkin romuttui ennen kokemattomaan lamaan 1990-luvun alussa, Veikko Matikainen sanoo.

– Uusia yrityksiä oli 1980-luvulla syntynyt paljon, mutta lama vei pois valtavan määrän terveitäkin rakennusyrityksiä, jotka olivat ehtineet toimia vain vajaat 10 vuotta. Paljon henkilöstöä jäi vaille töitä.

Uudisrakentamisen ollessa jäissä ryhtyi Rakennusteollisuuden Keskusliitto yhdessä julkishallinnon, rakennusliikkeiden ja tilojen omistajien kanssa ideoimaan korjausrakentamista.

– Rakennuskanta alkoi olla iäkäs ja korjauksen tarpeessa, mutta järjestelmällistä korjausrakentamista ei oltu juurikaan tehty. Halusimme saada korjausrakentamista vauhtiin vastalääkkeeksi lama-ajalle ja lähdimme

haastamaan kiinteistöjen omistajia pitämään huolta omaisuudestaan.

– Itä-Suomen piirissä perustimme yhdessä muiden toimijoiden kanssa joka maakuntaan korjausrakentamishankkeen. Kuopiossa toimi KUKORA-hanke, Mikkelissä MIKORRA ja Pohjois-Karjalassa POKORA. Jokaisella hankkeella oli oma projektipäällikkönsä, joiden palkkaukseen saimme julkishallinnon rahoitusta. Hankkeet keräsivät tietoa kiinteistöjen tilasta ja korjausrakentamisen tarpeista. Kerättyä informaatiota jaettiin hankeraporteilla sekä median kautta. Lisäksi hankkeet järjestivät koulutustilaisuuksia. Kiinteistöliitto oli tiiviisti mukana, samoin kuin rakennusalan järjestöt ja aktiiviset yritykset.

– Oikea-aikaisen korjausrakentamisen järjestyminen huomattiin, ja maakuntiin alkoi syntyä positiivista henkeä. Painopisteen siirto korjausrakentamiseen laman keskellä oli onnistunut liike, joka levisi koko maahan, toteaa Matikainen.

LAATUAJATTELU OSAKSI YRITYSTEN TOIMINTAA

Laman ollessa raskaimmillaan v. 1992 Rakennusteollisuuden Itä-Suomen piiri järjesti alan yritysten johdolle suunnatun ”Mahdollisuudet käyttöön – voittaja rakentajaksi” -seminaarin, jossa haettiin keinoja päästä laman jälkeen entistä parempaan lopputulemaan.

– Mietimme, mitä asioita yritysten pitäisi omassa toiminnassaan kehittää ja millä tavalla kannattaisi lähteä rakentamaan tulevaisuutta uudelleen, Veikko Matikainen kertoo.

– Rakennusteollisuuden Keskusliitto oli hakenut Norjasta mallia alan toimintajärjestelmälle. ISO 9000 -standardin mukainen laatuohjelma käännettiin suomeksi ja sitä ryhdyttiin projektikohtaisesti tarjoamaan ja kouluttamaan yrityksille. Laadukkaan rakentamisen edellytysten luomisesta tuli tietoista toimintaa.

Valtaosa piirin jäsenyrityksistä osallistui kehityshankkeisiin, joilla edistettiin toimintajärjestelmien käyttöönottoa. Pohjois-Savossa kehitysprojektin

Itä-Suomen piirin idea jäsenyritysten markkinoinnin tueksi lama-aikana oli näkyviin laitettavien jäsenkirjojen tekeminen. Jäsenkirjoja allekirjoittamassa pj. Väinö Korhonen ja piiriasiamies Veikko Matikainen.

nimenä oli SARAKE, Etelä-Savossa MIRA ja Pohjois-Karjalassa PORA.

– Järjestimme sekä räätälöityä yrityskohtaista konsultointia että yhteisiä koulutuspäiviä.

– Asiakastutkimuksissa havaittiin, että tilaajat arvostavat systemaattista pyrkimystä korkeaan laatuun. Monissa yrityksissä toimintajärjestelmät jäivät käyttöön alkuinnostuksen jälkeenkin, ja sitten kun 2010-luvulle tultaessa ympäristö- ja työturvallisuusjärjestelmät alkoivat yleistyä, ne oli luontevaa ottaa lisäpalikoina toiminnanohjauksen oheen.

Veikko Matikainen muistelee, että jo 1980-luvun loppupuolella oli rakennusalalla alkanut hahmottua ajatus siitä, että yhteistyö voisi olla tiiviimpää kaikkien rakentamisessa mukana olevien toimijoiden kesken.

– Urakoitsijoiden ohella mukana olisivat aliurakointi, tilaajataho, suunnittelijat ja viranomaiset. Sellainen toimintamalli, jossa odotellaan valmiita suunnitelmia ja toteutetaan pelkkä oma osuus, alkoi jäädä 1990-luvulla historiaan.

Koulutuksen ryhmätö pistää miettimään.

Ensimmäisen Rakentajan nykypäivä -seminaarin osallistujia Kuopiossa 1985.

ASIAKASTUTKIMUKSISTA KEHITTÄMISEN EVÄITÄ

– Havahduimme 1990-luvulla siihen, että kaikilla muilla teollisilla toimialoilla kuunnellaan asiakasta ja haetaan asiakaspalautetta, joten miksei rakennusalallakin? Täällä Itä-Suomessa päätimme ottaa yhteyttä erääseen asiakastutkimusten asiantuntijayritykseen ja lähteä laatimaan sapluunaa, jolla saisimme asiakaspalautetta rakennusliikkeille, taustoittaa Veikko Matikainen asiakastutkimuksen ensi askelia.

– Jalkauduimme eri paikkakunnille, otimme keskeisiä tilaajia ja suunnittelijoita saman pöydän ääreen ja keskustelimme siitä, kiinnostaisiko heitä ylipäättään vastata kyselyyn ja jos, niin millaiset kysymykset olisivat oleellisia alan kaikkien toimijoiden kannalta. Miten alalle saataisiin nuoria? Mitkä asiat ovat laadun kannalta keskeisiä?

Ensimmäinen kysely tehtiin 1997. Vastauksia tuli Veikko Matikaisen mukaan pari sataa.

– Saimme kerättyä kaikille mukana olleille rakennusliikkeille yrityskoh-

taista palautetta. Samalla pystyimme muodostamaan kokonaisnäkemysen siitä, miten tilaajat Itä-Suomessa kokivat rakennusliikkeiden palvelulaadun, missä voisi olla parannettavaa ja miten ala voisi tavoittaa uusia, nuoria tulevaisuuden osajia. Kyselyn anti koettiin kentällä oikein hyödylliseksi.

– Kyselyn jälkeen järjestimme maakunnittain palautetilaisuudet, joihin kutsuttiin tilaajia ja mediaa. Tilaisuuksissa kerroimme, millaista viestiä kyselyn tulokset kertovat.

– Lisäksi perustimme erityisen nuorisotyöryhmän, jonka tehtävänä oli koordinoida nuorison suuntaan rakennusalasta tehtävää tiedottamista.

Itä-Suomessa tehty asiakaskysely sai hyvin mediajulkisuutta, mikä aiheutti sen, että Rakennusteollisuuden Keskusliitto halusi tehdä kyselyn kaikkialla Suomessa. Näin tehtiinkin yhden kerran kaikissa aluekonttoreissa keskusjärjestön rahoittamana. Itä-Suomi asiakastutkimusten tekemisen edel-

läkävijäalueena jatkoi kyselyiden tekemistä myöhempinä vuosina, mutta muualle maahan menettelytapa ei juurtunut.

– Se oli ikävää, mutta ainahan se on hankalaa saada uusia asioita tehtäväksi muualla kuin missä ne on keksitty,

harmittelee Matikainen.

– Tutkimuksia tehtiin parin vuoden välein muistaakseni viisi, joista viimeisin vuonna 2006. Nykyisin samaa tarkoitusta toteuttaa valtakunnallisen RALA-portaalin palautejärjestelmä verkossa.

JÄRJESTÖJEN YHDISTYMINEN

Veikko Matikaisen asiamiesuran aikana tapahtui järjestörakenteeseen muutoksia. Rakentajien järjestöjä oli vielä 1980-luvulla kolme. Ensinnäkin oli Suomen Rakennusteollisuusliitto SRTL, jonka Itä-Suomen piiri aloitti toimintansa v. 1973. SRTL hoiti rakennusalan työmarkkinapoliittista edunvalvontaa ja neuvotteli työehtosopimukset Rakennustyöläisten Liiton kanssa. Isot rakennusliikkeet kuuluivat Suomen Rakennusurakoitsijaliittoon, joka keskittyi urakoitsijakysymyksiin sekä yritysten taloudelliseen edunvalvontaan. Pienemmät rakennusliikkeet muodostivat Suomen Rakennusliikkeiden Liiton.

Mainitut järjestöt päättivät 1980-luvun lopussa yhdistää voimansa, ja vuonna 1992 aloitti toimintansa uusi Rakennusteollisuuden Keskusliitto RTK. Liiton rakennusliikejäsenet kuuluivat RTK:oon omien piiriyhdistystensä kautta.

– Keskusliitto ryhtyi hoitamaan kaiken kokoisten yritysten työmarkkinatoimintaa, ja myös suuri osa yrittäjäpoliittisesta edunvalvonnasta tuli RTK:n tehtäväksi. Tällä tavoin mentiin 2000-luvulle asti, Matikainen kertoo.

– Itä-Suomen piirissä Joensuun toi-

Tammikuussa 1991 SRTL:n piirien puheenjohtajat ja piiriasiamiehet kokoontuvat Kuopioon. SRTL:n pj. Markku Markkola avaamassa työseminaarina. Hänen vasemmalla puolellaan istumassa liiton toimitusjohtaja Matti Loukola.

misto jouduttiin lopettamaan vuonna 1993. Mittamestareiden palveluiden kysyntä romahti laman myötä. Kirjapito-, toimisto- ja viestintäpalveluita ryhdyttiin hankkimaan tarpeen mukaan ostopalveluina.

Seuraavan kerran järjestöorganisaatio uudistui vuonna 2002, kun Rakennusteollisuuden Keskusliitto RTK ja Rakennustuoteteollisuus yhdistyivät Rakennusteollisuus RT ry:ksi. Keskusjärjestön alla toimivat talonrakennusteollisuusjaosto, rakennustuoteteollisuusjaosto sekä erikoisurakointijaosto.

Kuinka rakennusalalle saataisiin nuoria?

Veikko Matikainen tuumii, että rakennusalan imago ei ole ollut erityisen vetovoimainen pitkiin aikoihin. Ala ei kiinnosta nuoria.

– Aikaisempina vuosina ammatilliseen koulutukseen kyllä hakeutui riittävästi uusia opiskelijoita, mutta valmistumisaste jäi matalaksi. Käynnistimme oppilaitosten kanssa yhteistyötä sitä silmällä pitäen, että opiskelijat saataisiin pysymään alalla ja valmistumaan ammattiin.

Todistusten jako RATEKOn ammatikurssin päätteeksi. Oikealla kurssin opettaja rakennusmestari Reino Heiska.

– Valmistumisen ja työllistymisen kannalta parhaiten toimivia malleja ei kuitenkaan saatu leviämään oppilaitoksista toisiin. Joskus itselläni saattoi olla väärä lähestymistapa saada oppilaitoksille viestiä läpi rakentajien koulutukseen toivomista uudistuksista, eivätkä yrityksetkään kaikkialla olleet kiinnostuneita siitä, miten paikallinen ammattiopisto toimii.

– Tuolloin toisen asteen oppilaitoksia oli Itä-Suomessa paljon enemmän kuin nykyisin. Muistan, kuinka paljon meni aikaa siihen, kun yritin järjestää

Rakennusmestareiden paluu

Amk-koulutus: Suomen suurin rakennusmestarikurssi aloitti opintonsa Kuopiossa.

KUOPIO
Kalle Vuori.

Suomen ammattikorkeakoulun tänään yksiin kättä on rakennusmestarikoulutus, jossa aloitti maastonsa peräti 40 uutta opiskelijaa.

Heinä 27 tui valtakunnan ja kolme arvokasta ammattikorkeakoulun kautta.

Suomen ammattikorkeakouluilla on alustettuna vauhdissa Itä-Suomesta, sillä Kuopion kaava on nyt lausunut suuria.

Rakennusmestarikoulutus on perustettu Vite Kansalla maanrakennusalan koulutuksen ja näyttöopinnojen alustavien työ- ja tutkimuskeskusten tukemalla. Vuoden 2006 lausun aikana rakennusalan maanrakennusalan koulutus on Itä-Suomesta jatkettu kahteen.

Koulutus on alustettuna vauhdissa Itä-Suomesta, sillä Kuopion kaava on nyt lausunut suuria.

Koulutus on alustettuna vauhdissa Itä-Suomesta, sillä Kuopion kaava on nyt lausunut suuria.

Mestari-ammattinimikkeet ovat hyvin harvinaisia.

Kyrmö Anttonen

Rakennusmestariopiskelijoiden vastuupäällikö Kyrmö Anttonen (vas.), tuttori ja 39 avajaispöytäkirjan laatijana osallistunutta rakennusmestariopiskelijaa saatiin aloittamaan kunnioitella perinteisen loikkaavan. Ala on meidän, sillä elämäntien jokaisella vaiheella on voimaa.

– Rakennusmestareiden koulutus korostaa perinteistä rakentamisen laatuvaikutusta viikkokokouksissa, joihin osallistuu kaikkialla. Tämä on yksi tärkeimmistä tavoitteista opetuksen käytännöllisyyden näkökulmasta.

– Olet opiskelijana päättäväisesti valinnut rakennusalan koulutuksen ja valmistumisen ammattiin. Tässä on yksi tärkeimmistä tavoitteista opetuksen käytännöllisyyden näkökulmasta.

– Nyt tarvitaan vahvojen ammattien rakennusalan, sillä meidän elämäntien jokaisella vaiheella on voimaa.

– Rakennusmestareiden koulutus korostaa perinteistä rakentamisen laatuvaikutusta viikkokokouksissa, joihin osallistuu kaikkialla. Tämä on yksi tärkeimmistä tavoitteista opetuksen käytännöllisyyden näkökulmasta.

– Olet opiskelijana päättäväisesti valinnut rakennusalan koulutuksen ja valmistumisen ammattiin. Tässä on yksi tärkeimmistä tavoitteista opetuksen käytännöllisyyden näkökulmasta.

– Nyt tarvitaan vahvojen ammattien rakennusalan, sillä meidän elämäntien jokaisella vaiheella on voimaa.

– Rakennusmestareiden koulutus korostaa perinteistä rakentamisen laatuvaikutusta viikkokokouksissa, joihin osallistuu kaikkialla. Tämä on yksi tärkeimmistä tavoitteista opetuksen käytännöllisyyden näkökulmasta.

– Olet opiskelijana päättäväisesti valinnut rakennusalan koulutuksen ja valmistumisen ammattiin. Tässä on yksi tärkeimmistä tavoitteista opetuksen käytännöllisyyden näkökulmasta.

– Nyt tarvitaan vahvojen ammattien rakennusalan, sillä meidän elämäntien jokaisella vaiheella on voimaa.

RAKENNUSMESTARIT

Rakennusmestarien työnjohto perinteisiin käsiin

– Rakennusmestari on alustettuna vauhdissa Itä-Suomesta, sillä Kuopion kaava on nyt lausunut suuria.

– Rakennusmestareiden koulutus korostaa perinteistä rakentamisen laatuvaikutusta viikkokokouksissa, joihin osallistuu kaikkialla. Tämä on yksi tärkeimmistä tavoitteista opetuksen käytännöllisyyden näkökulmasta.

– Olet opiskelijana päättäväisesti valinnut rakennusalan koulutuksen ja valmistumisen ammattiin. Tässä on yksi tärkeimmistä tavoitteista opetuksen käytännöllisyyden näkökulmasta.

– Nyt tarvitaan vahvojen ammattien rakennusalan, sillä meidän elämäntien jokaisella vaiheella on voimaa.

edes yhden tapaamisen kerran vuoden jokaisen oppilaitoksen edustajien kanssa.

Aktiivisuus oppilaitosten suuntaan tuotti tulosta 2000-luvulla, kun vuosia pysähdyksissä ollut rakennusmestarikoulutus ammattikorkeakouluissa saatiin jälleen käyntiin.

– Lisäksi yritimme sinnikkäästi viestittää Opetushallitukselle, että tuohon aikaan oppilaitosten rahoitusperusteena olleen hakijoiden määrän sijaan olisi tullut painottaa valmistuneiden ja työllistyneiden määrää. Oppilaitoksia olemme koettaneet saada kiinnostumaan siitä, millainen heiltä valmistuneiden ammattilaisten työtilanne on ollut esimerkiksi vuoden kuluttua val-

mistumisesta.

Veikko Matikainen kertoo, kuinka jo 1990-luvun laman jälkeen, ja vahvemmin 2000-luvulla, koulutuskeskymykset ja yhteistyö oppilaitosten kanssa on ollut osa rakennusteollisuuden aluetoimintaa. Imagotyötä on tehty olemalla mukana messuilla ja muissa tapahtumissa.

– Sitä työtä olisimme mielellämme tehneet enemmänkin, mutta voimavarat ovat rajalliset ja tehtäväkirjo täälläkin saralla on hyvin monitahoinen. Jotkin yritykset ovat olleet innokkaasti mukana, mutta yleisesti ottaen yritysten osallistuminen tällaiseen työhön on ollut melko nihkeää, kun aika ja resurssit täytyy kohdistaa ydintehtäviin.

Uusien asuntojen markkinointia Kuopion torilla syyskuussa 2001.

LUOTETTAVAT RAKENTAJAT

Vuonna 1995 ilmestyi ensimmäinen Luotettavat rakentajat -julkaisu, jossa alueen rakennusliikkeet esittäytyivät. Veikko Matikaisella oli hyvin merkittävä rooli julkaisun aikaansaamisessa. Itä-Suomen piirin julkaisu oli ensimmäinen laatuaan koko Suomessa, ja myöhemmin muut piiriyhdistykset ryhtyivät tekemään vastaavanlaista kirjasta.

– Julkaisun lähtökohta oli se, että laman myötä oli poistunut paljon rakentajia, ja toisaalta oli tullut uusia tilaajatahoja.

– Koimme, että RTK:n jäsenyrityksiä täytyy pyrkiä markkinoimaan tilaajille. Erityisesti pienet rakennusyritykset kokivat julkaisun hyväksi markkinointityökaluksi, josta tilaajat kätevästi näkivät, millainen yritys on kyseessä ja mitä se on tehnyt.

Matikainen lisää, että Luotettavat rakentajat -kirjanen vastasi myös asiakastutkimuksissa esille tulleeseen tiedontarpeeseen.

– Itäsuomalaisesta innovaatiosta syntyi valtakunnallinen toimintamalli, joka omaksuttiin muillakin alueilla. Meillä Itä-Suomessa julkaisua tehtiin

Veikko Matikainen uusien asuntojen markkinointitempauksessa.

toistakymmentä vuotta. 2000-luvun puolella alkoivat sähköiset välineet korvata painetun kirjasen tarpeen.

ISKE-HANKKEELLA KEHITYSSYYSÄYS

Vaikka rakennusalaa oli Itä-Suomessa kehitetty julkisrahoitteisilla hankkeilla esimerkiksi toiminnanohjauksen ja työturvallisuuden osalta, oli vuosituhannen vaihteessa alalla laajasti katsottuna vielä paljon sujuvoitettavaa ja yhteistyöverkostoissa vahvistamisen varaa. Suomen EU-jäsenyys avasi hankerintamalle uusia mahdollisuuksia yritysten kehittämiseen.

– Lähdimme ensin tiedustelemaan toimialueemme ELY-keskusten johtajilta ja EU-koordinaattoreilta, millaisena he näkivät mahdollisuuden isolle, ylimatekunnalliselle toimialakohtaiselle kehittämishankkeelle EU:n rakerahaston tuella. Kolmen maakunnan hanke oli heillekin uusi asia, mutta mitään estettä sellaisen toteuttamiselle ei ollut.

Hankkeen sisällöksi oli hahmoteltu perusteltuja kehittämiskohteita: työhyvinvoinnin parantaminen, osaamisen kehittäminen ja yhteistyö oppilaitosten kanssa. Mukana oli myös viestiaspekti.

Veikko Matikainen kuvailee, kuinka

Rakennusteollisuus RT:n toimitusjohtaja Tar-mo Pipatti kertomassa ajankohtaisista asioista Itä-Suomen piiriyhdistyksen vuosikokouksessa.

hankkeeseen osallistuivat rakentamis-sektorin yritykset laajalti, rakennusliik-keiden lisäksi tuoteteollisuuden ja LVI-alan yritykset jne.

– Hankeidea koski koko Itä-Suomen alueen rakentamisen markkinoita ja työvoimaa. Eläköityminen alkoi voimistua, tarvittiin uutta työvoimaa. Myös työhyvinvointia halusimme korostaa ennen aikaisen eläköitymisen vähentämiseksi.

– Rakentamisen alalla vastaavan laajuista kehittämishanketta ei ollut missään muualla Suomessa tehty. Otimme mallia teknologiateollisuuden puolelta.

Itä-Suomen rakennusalan kehityshanke eli ISKE-hanke käynnistyi vuonna 2009 ja

jatkuu vuoden 2012 loppuun saakka. ISKE-hankkeen toteutuksessa oli kaksi päälinjaa: yritystoiminnan kehittäminen sekä osaamisen ja työhyvinvoinnin kehittäminen. Erillisinä osaprojekteina toteutettiin ympäristöprojekti, korjausrakentamisen kehi-

Asiakkaat tyytyväisiä laatuun

Talonrakennus: Aikataulujen pitäminen heikentynyt vuodesta 2009.

KUOPIO
Kari Mäntänen
Rakennusliike Terho Kaakonen Oy:n toimitusjohtaja **Terho Kaakonen** on työssäväinen Itä-Suomen asiantuntijajärjestön puheenjohtaja. Kesäkuussa Kuopiossa julkaistussa tiedotteessa kerrotaan, että rakennusliikkeiden asiakkaat ovat yhä tyytyväisiä rakennusliikkeiden toimintaan. Luottamus talonrakennusalan laatuun on vahvistunut merkittävästi. Rakennusalan työehtojen osalta onneksi varmistuu työn laadun, arvot säilyttämisen ja kaikkien, jotka osallistuvat rakentamiseen, tyytyväisyyttä. Kaikkien, jotka osallistuvat rakentamiseen, tyytyväisyyttä on parantunut. Näitä on tutkimuksessa näin: 20. Asiantuntijien, sidosryhmien sekä tilaajien ja

teollisuuden rakentamisen laatu on parantunut hyvällä tavalla. Rakennusliikkeiden toimintamallien työturvallisuus on parantunut. Yhä yhä alustavien tilaajien läsnäolo, työturvallisuuden ja laatuun liittyvät asiat on otettu huomioon. Yhtiö on tehnyt yhteistyötä tilaajien kanssa. Yhtiö on tehnyt yhteistyötä tilaajien kanssa. Yhtiö on tehnyt yhteistyötä tilaajien kanssa.

TUTKIMUS
Seitsemäs kysely Itä-Suomessa
Seitsemäs kysely on tehty asiakastutkimus toteutettiin. Tutkimus on osa asiakastutkimusta, joka on osa asiakastutkimusta. Tutkimus on osa asiakastutkimusta, joka on osa asiakastutkimusta.

Talontutkimus Oyn toimitusjohtajan asiakastutkimus
Talonrakennusalan laatu on parantunut merkittävästi. Rakennusalan työehtojen osalta onneksi varmistuu työn laadun, arvot säilyttämisen ja kaikkien, jotka osallistuvat rakentamiseen, tyytyväisyyttä. Kaikkien, jotka osallistuvat rakentamiseen, tyytyväisyyttä on parantunut. Näitä on tutkimuksessa näin: 20. Asiantuntijien, sidosryhmien sekä tilaajien ja

tysprojekti KORAK sekä huippuosaamiskeskuksen mallintamisen projekti. Lisäksi hanke tehosti rakennusalan työvoiman saatavuutta ja osaamista yhteistyössä ammattioppilaitosten kanssa.

ISKE-hanketta rahoitti Euroopan sosiaalirahasto (ESR) Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kautta. Hankkeen kokonaisrahoitus oli noin 2,5 miljoonaa euroa, josta pääosa ESR-tukea. Yritysten omarahoitukseksi voitiin laskea hankkeeseen osallistuneiden henkilöstökustannukset.

ISKE-hankkeen projektipäällikkönä toimi Osmo Karvonen ja projektikoordinaattorina Merja Kokkonen.

– Hanke oli kevyesti organisoitu, palkattuja henkilöitä oli vain kaksi, joten voimavaroja voitiin kohdistaa nimenomaan yritysten kehittämiseen. Osmolla oli kokemusta toimintajärjestelmistä ja laatutyöstä, ja Marja tunsi yrityskentän erinomaisesti ja sai yritykset innostumaan hankkeesta. Hankehenkilöt työskentelivät piirin Kuopion toimipisteessä.

ISKE-hankkeeseen osallistui 84 yritystä. Hanke tarjosi yritys kohtaista liiketoiminnan ja toimintajärjestelmien kehittämistä. Konsultointi räätälöitiin yritys kohtaisesti. Työhyvinvointia edistettiin tyhy-selvitysten, yritysten toimenpidesuunnitelmien sekä henkilökohtaisten tyhy-suunnitelmien avulla. Hanke järjesti myös satoja koulutustilaisuuksia ja teemapäiviä.

– ISKE-hanke saatiin läpivietyä erinomaisen hyvin. Yritykset olivat tyytyväisiä. Pystyimme tarjoamaan yritys sille juuri heidän haluamaansa osaamista ja koulutusta, toteaa Veikko Matikainen.

Hyvä kuuntelija keksii ideoita

Piirin pj. Terho Kaskinen, rakennusteollisuuden edustajana toim.joht. Matti Pätynen, infrarakentamisen edustajana toim.joht. Mikko Lyytinen, aluepäällikkö Veikko Matikainen ja rakennustuoteteollisuuden edustajana toim.joht. Mikko Isotalo erään suhdannekatsauksen julkistamistilaisuuden jälkeen.

ISKE-hankkeen tarkoitus oli kehittää olemassa olevia rakennusklusterin yrityksiä, mutta hankkeen tiimoilta syntyi myös yksi uusi IT-alan yritys.

– PK-yritykset kokivat, että he eivät ole asiakirjojen dokumentoinnissa ja sähköisten toimintajärjestelmien kehittämisessä samalla tasolla kuin suuret valtakunnalliset yhtiöt. ISKE-hankkeessa yksi henkilö kehitti sovellusta, jolla työmaaprojektin asiakirjat, kuten työmaapäiväkirjat ja työturvallisuuden lomakkeet, saatiin sähköiseen muotoon. Ratkaisua pilotoitiin onnistuneesti yrityksissä.

– Mainitsin kehittäjähenkilölle, että tässä on niin hyvä toimintamalli, että se kannattaa kaupallistaa. Hän piti

ajatuksen mielessään ja otti IT-alan kaverinsa kanssa minuun yhteyttä ISKE-hankkeen päättyttyä keväällä 2013. Toimin tuolloin vielä Talonrakennusteollisuuden Itä-Suomen piirin aluepäällikkönä, joten kysyin työnantajaltani, että saanko osallistua pienellä osuudella tällaiseen yritykseen, joka tarjoaa rakennustyömaille sähköistä asiakirjahallintaa ja kulunvalvontaa. Sain luvan, ja niin perustimme kolmen hengen voimin East Dataconst Oy:n. Jäätyäni eläkkeelle vuonna 2014 siirryin yrityksen markkinointitehtäviin. Vuonna 2019 yritys myytiin ruotsalaiseen Hantverksdata-konserniin kuuluvalle Pajadata Oy:lle. Tuolloin East Dataconst työllisti kahdeksan henkilöä, joista lähes kaikki työskentelevät edelleen (kesällä 2023) Pajadatan palkkalistoilla.

Kysyntää East Dataconstin konsenteille oli runsaasti, sillä tuotteet olivat nimenomaan rakennusalan yritysten tarpeisiin kehitettyjä. Veikko Matikainen korostaakin, kuinka asiassa kuin asiassa kannattaa kuunnella herkällä korvalla yritysten ja asiakkaiden kertomaa.

– Ei tarvitse olla itse mikään propellihattuinen keksijä. Riittää kun poimii kentän tarpeista nousevia ideoita, joilla voisi olla kysyntää ja laajempaa vaikutusta, Veikko Matikainen vinkkaa.

– Oikeastaan voi sanoa kaikesta, mitä Itä-Suomen piirin asiamiehenä ja aluepäällikkönä tein, että ideat eivät olleet yksin minun, vaan ne jalostuivat saadusta palautteesta. Asioita oli hyvä viedä eteenpäin, kun mukaan lähti muitakin toimijoita. Tällöin tiesi, että ei tee yksin eikä turhaan.

Eläkkeelle siirtyneen Seppo Timosen muotokuva paljastettiin piiritoimistossa kesäkuussa 1989. Oikealla muotokuvan tekijä, taiteilija Veikko Koponen, ja vasemmalla piiriasiamies Veikko Matikainen.

TYÖTÄPELKÄÄMÄTÖN TEKIJÄ NÄKÖALAPAIKALLA

Taakse päin katsottuna rakentamisen ja koko alan muutos näyttyy Veikko Matikaiselle valtavan suurena.

– Tänä päivänä työmaa- ja henkilötasolla olosuhteet, varusteet ja välineet ovat laadukkaita, kun taas 50 vuotta sitten työntekijät tulivat työmaalle, tekivät työnsä ja lähtivät kotiin yksissä ja samoissa vaatteissa. Eväinä oli leivät ja pullo maitoa.

– Olin apulaisasiamiehenä aloittaessani nuori, vasta 26-vuotias. Koulutukseltani olen rakennusmestari, ja taustalla on myös ammatillisia opintoja. Minua olivat työhön haastattelemassa ensimmäinen puheenjohtaja Veikko Hiltunen ja Seppo Timonen, edeltäjäni piiriasiamiehenä.

– Olinkin sitten Seppo Timosen aisaparina useita vuosia ennen hänen eläkkeelle siirtymistään. Hänetä saamani oppi työsuhteasioissa ja yrittäjäpoliittisissa asioissa antoi hyvän perustan jatkaa hänen työtään. Seppo oli hyvin karismaattinen henkilö, mutta hänen saappaisiinsa astuminen ei minua kuitenkaan pelottanut.

Veikko Matikainen

Seppo Timosesta puheen ollen Veikko Matikainen kertoo tarinan, joka sijoittuu kovan työmarkkinapoliittisen vastakkainasettelun aikaan 1970-luvulle.

– Silloin Suomen Rakennusteollisuusliiton toimisto oli Kuopiossa Kunnikaankadulla ja Rakennustyöläisten Liiton paikallinen päämaja melko lähellä Vuorikadulla.

– Timosen Seppo oli kova äänenkäyttöltään, eikä työntekijäpuolen silloinen vastinpari jäänyt tässä ominaisuudessa yhtään huonommaksi. Kun asiat oikein olivat tiukkoja, niin avattiin ikkuna ja huutamalla saatiin kuulumaan vastapuolelle, että mikä on ongelma.

Ennen valintaansa apulaisasiamieheksi Veikko Matikainen oli ehtinyt työskennellä yhden rakennusliikkeen palveluksessa.

– Seikkailumielellä lähdin katsomaan, mitä tämä tehtävä tarjoaa. Vaikka olin hieman tutustunut silloisen Ra-

kennusteollisuusliiton toimintaan ja asiamiehen tehtäviin, toimenkuvan laajuus yllätti.

Matikainen kertoo, kuinka työsarjaan on kuulunut kaikkea mahdollista talouden seurannasta henkilösuhteiden selvittelyyn.

– En kuitenkaan kadu, että hain paikkaa. Työ rakennusalan näköalapaikalla oli niin kiinnostavaa, että 39 vuotta tässä tuli oltua. Sain nähdä rakentamisen kehittymisen ja olla paljon tekemisissä ihmisten kanssa. Varmasti olen itsekin kasvanut ihmisenä tässä paljon.

– Maaseudulla kasvaneena ajattelen, että työtä pitää tehdä. Yrittäjäyys on ollut aina minulle tärkeä ja kantava teema. Välillä kaipasin vahvempaa palautetta tai tukea omalle toiminnalle, varsinkin sellaisissa tilanteissa, joissa eteen tuli uudenlaisia asioita. Ajoittain saatoin uppoutua ajallisesti liikaa tähän työhön, ja mielessä kävi, että jaksanko, mutta jaksoin.

Jaksamisessa auttoi henkilökohtaisen osaamisen kehittäminen.

– Olen aina ajatellut niin, että uutta pitää oppia ja virikkeitä saada. Onneksi työnantajakin suhtautui opiskeluun positiivisesti, ja sain suorittaa Markkinointi-instituutissa kauppateknikon ja yrityshallinnon tutkinnot sekä lisäksi lyhyempiä etäprojekteja.

– Seuraajani Kimmo Anttosen tunsin jo hänen opettajauransa ajalta. Toimin hänen ylemmän ammattikorkeakoulututkintonsa päätötyön ohjaajana toimeksiantajan puolelta. Varsinaista perehdyttämisjaksoa aluepäällikön tehtävään ennätimme pitää pari-kolme kuukautta, mutta yhteyttä olemme pitäneet tarpeen mukaan myös eläkkeelle jäätyäni. Autoin muun muassa ESR-rahoitteen Raksa Coach -hank-

ISKE-hankkeen mediatilaisuuden tunnelmissa RT:n toimitusjohtaja Tarmo Pipatti, ELY-keskuksen EU-koordinaattori Merja Hilpinen, ISKE-hankkeen koordinaattori Merja Kokkonen sekä piirijärjestön edustajina Terho Kaskinen, Tarmo Stjerna ja Veikko Matikainen.

keen suunnittelussa, Matikainen mainitsee.

Hankkeen kautta Talonrakennusteollisuuden Itä-Suomen piiri kehitti nopean koulutuksen ja työpaikkaohjauksen mallia, jolla sujuvoitettiin maahanmuuttajien sekä työttömien ja työtömyysuhan alaisen kantaväestön edustajien työllistymistä rakennus-

alalle. Hanke toimi 2016–2018.

Itä-Suomen läänin maa-herra Pirjo Ala-Kapee ja hänen miehensä saapumassa RT:n Itä-Suomen piirin 30-vuotisjuhlaan.

Ydinajatuksena yhdessä parempaan pyrkiminen

Kimmo Anttonen, aluepäällikkö vuodesta 2014

Kimmo Anttonen on toiminut Itä-Suomen Talonrakennusteollisuus ry Itä-Suomen aluepäällikkönä vuodesta 2014. Hän kertoo pyrkivänsä uudistamaan järjestön toimintaa perinteitä kunnioittaen.

– Näen sen hienon historian, jolle Itä-Suomen piirin nykyisyys on rakennettu, ja arvostan sitä suuresti. Toisaalta edustan uutta sukupolvea ja erilaisista ajattelua.

– Rakennusala on suurenmoinen ala. Koko klusteri tarjoaa työtä ja toimeentuloa puolelle miljoonalle suomalaiselle, ja toimeentulo on hyvällä tasolla.

RAKENTAMINEN ON AINA YHTEISTYÖTÄ

Etujärjestön puitteissa jäsenyritykset puhaltavat yhteen hiileen. Kimmo Anttonen sanoo, että yhteistyö perustuu paljolti hyötynäkökulmaan

– Ajattelutapa tahtoo olla edelleen sellainen, että yhteistyötä voidaan lisätä vain, jos siitä on hyötyä. Kuitenkin kaikenlaisissa osapuolten välisissä suhteissa kehitys tarkoittaa minun mielestäni puoleen väliin vastaan tulemistä.

– Kun ihmiset tuntevat toisensa, on puoleen väliin vastaan tuleminen helpompaa. Työssäni yritän tuoda ihmisiä aidosti yhteen, saman tiedon äärelle.

Anttonen kuvailee, kuinka rakennusosalalla ongelmana on tiedon siiloutuminen.

– Suunnittelijat ovat irrallaan työmaasta, ja työmaallakin toteuttajat liian erillään toisistaan, jotta siellä syntyi informaation tehokasta virtausta. Lisäksi omiana osionaan on kiinteistöjen huolto ja ylläpito. Tiedon tulisi olla kaiken keskiössä. Nähdäkseni rakentamisen tulevaisuutta on kattava tietomalli, jonka digitalisaatio mahdollistaa.

– Kenelläkään ei yksin ole hallussa kaikki rakentamisen tieto, taito ja menetelmät, vaan rakentaminen on aina yhteistyötä, joka lähtee asiakkaan tarpeesta ja nojaa siihen tekniseen viitekehukseen, jossa rakentamista säädellään lainsäädännöllä. Yhteistyöllä määritellään toteuttajat, tavoitteet sekä ratkaisut, joilla tavoitteisiin päästään. Muuttujia on paljon.

Kimmo Anttonen kertoo, että yhteistyö tarkoittaa kaikkien osapuolten tekemisen saattamista näkyväksi.

– Yhtä lailla viranomaiset tekevät hallinnollisia prosessejaan näkyväksi tullessaan meidän kanssamme samaan neuvottelupöytään. Sääntelykoneisto on suunnattoman suuri, ja rakentaja totta kai harmittaa, jos asiat eivät etene, mutta prosessien näkyväksi tekeminen lisää ymmärrystä ja luo edellytyksiä sujuvoittamiselle.

Rakennusviikkoa esitettiin Rakentajien yhteistyössä paljon toivomisen varaa

Valtakunnallisen rakennusviikon viettämisestä kerran vuodessa esitettiin Suomen rakennusliikkeiden liiton tilaisuudessa lauantaina Aulagolla. Ehdotuksen mukaan voitaisiin viikon aikana ottaa esiin ja propagoida mm. ra-

kennusalan työntekijöilleen antamia etuja. Viime vuosinahan on rakennusalalle pyrkivien henkilöitten määrä huolestuttavasti vähentynyt.

Keskustelemassa toimitusjohtaja Ake Rinkinen Savonlinnasta sekä pohjoiskarjalaiset rakentajat Keijo Tervo ja Arvo Taskinen.

VARJOISTA VALOON

Kimmo Anttonen korostaa, että rakentaminen on valtavan tekninen, vaativa ja alati muuttuva ala, joka luo yhteiskuntamme perustaa.

– Tällä hetkellä rakentaminen on piilossa, alaa säännellään ja jopa moititaan, eikä kukaan uskalla julkisesti tunnustaa, että rakennettu ympäristö on kaikille ihmisille elintärkeä.

– Rakennusteollisuuden on etujär-

jestönä integroiduttava yhteiskuntaan entistä vahvemmin ja näkyvämmiin. Yrityksiltä tarvitaan sitä puoliväliin vastaan tulemistä, josta edellä mainitsin. Asioita on tehtävä eri tavalla, jotta voimme yleisen luottamuksen ja voimme käydä yhteiskunnallista keskustelua siltä tasolta, jota rakentamisen ja rakennusteollisuuden suuri merkitys tässä yhteiskunnassa edellyttää.

HYVINVOINNIN TEKIJÄT?

Kimmo Anttonen pohtii, kuinka Suomessa yhteiskunnallinen keskustelu nivoutuu paljolti hyvinvoinnin käsitteeseen.

– Hyvinvoinnin korostamisesta syntyy jopa vaikutelma, että hyvinvointi ruokisi itse itsensä. Keskustelussa ei muisteta sitä, että koko hyvinvointiyhteiskunta on rakennettu yritteliäisyyden, työn ja toimeentulon päälle, Anttonen hämmästelee.

– Rakennettu ympäristökin on tullut ikään kuin itsestään selvyudeksi samaan tapaan kuin ”ruoka kasvaa kaupassa” -ajatus. Hyvinvointiyhteiskunta luo kuolemattomuuden illuusion, joka passivoi ihmisiä niin, että enää ei nähdä, mistä kaikesta olemme riippuvaisia tai itse vastuussa. Henkilökohtainen fyysinen kunto on yksi tällainen seikka, mainitsee aktiiviliikkuja ja triathlonisti Anttonen.

Hänen mukaansa RT ry:n tuli-

Eero Reijonen vastaanottaa huomionosoituksen Itä-Suomen piirin 30-vuotisjuhlassa. Merja Kokkonen kiinnittämässä merkkiä, pj. Keijo Tervo juontaa.

si edunvalvontajärjestönä miettiä sitä, millaista viestiä päätöksentekijöille vietään.

– Esimerkiksi Norjassa koko maan asuttuna pitäminen on vahva poliittinen strategia. Siellä toki resurssitkin ovat suuret, mutta kyllä meidänkin pitäisi pohtia, mihin pyrimme. Takavuosina rakentamisen alueellinen jakauma oli Suomessa laaja, mutta nykyisin ei syrjäisemmillä seuduilla enää

juuri rakenneta. Rakentamisen rahoitusongelma alkaa meillä laajeta pieniltä paikkakunnilta lähiöihin.

Palkittuja pohjoiskarjalaisia rakentajia: pitkän uran vastaavana mestarina tehnyt Atso Kiiski, rakennusyrittäjä Arvi Helpiö ja yrittäjä, rakennusneuvos Arvo Taskinen.

Rakennusalan turvallisuuskysymykset ratkaistava

Suomen Rakennusteollisuusliiton I-Suomen piiri käsitteli syyskokouksessaan työsuojelulain valvontalakia piirin asiamies Seppo Timosen alustuksen pohjalta.

Alustuksessa todettiin aieman ammattientarkastuslain tulleen kumotuksi v. 1973 voimaantuneella työsuojeluhallintoa koskevalla lailla, joka siirsi työsuojelun valtion ao. viranomaisille.

Uusi työsuojeluvallontalaki astuu voimaan ensi vuoden alusta, kertoi Seppo Timonen. Syyskokous pohti uuden lain työntantajalle asettamia velvoitteita uudelleen puheenjohtajaksi valitsemansa rakennusmestari Veikko Hiltusen johdolla.

Alan lakien täydellistä käytännön toteuttamista haittaa rakennuskohteiden lyhytaikaisuus, mikä puolestaan luo lisäkustannuksia rakennustoiminnan piirissä. Tässä yhteydessä on merkillepantavaa rakennusteollisuuden luonne. Kysymyksessä on kotimainen markkinateollisuus, jonka synnyttämät lisäkustannukset jäävät kaikkien kansalaisten maksettavaksi ja esim. rakennusala la kustannukset maksaa asunnon hankkija.

Tämän vuoksi lakia toteuttavien viranomaisten olisi syytä harkita lain määräämien velvoitteiden tärkeysjärjestys ja eliminoida ne, jotka eivät suoranaisesti edistä työntekijän turvallisuutta.

Työturvallisuuskysymykset ovat tärkeitä. Kysymys on ihmisestä, rakennusteollisuuden piirissä työskentelijästä, hänen terveydestään. Alan lait edellyttävät rakennusalan työntantajalta aktiivisuutta. Turvallisuuskysymykset on ratkaistava, totesi Seppo Timonen.

TYÖTURVALLISUUS YKKÖSASIAKSI

Kimmo Anttonen painottaa, että työturvallisuuteen tulisi suhtautua ehdottoman vakavasti, vaikka kehitystä onkin vuosien mittaan tapahtunut.

– Työturvallisuus on rakennusalaalla yhä puutteellista. Vuonna 2022 työmailla kuoli yhdeksän henkilöä. Reserviupseerina juohuu mieleen huomauttaa, että samassa ajassa ei kuollut yhtään suomalaista sotilasta. Voidaan kysyä, hyväksymmekö sen, että kaiken tämän kehityksen ja hyvinvoinnin keskellä menetämme ihmishenkiä tällä upealla alalla? Miksi edelleen Suomessa miehin mentaliteetti on sellainen, että töissä voi tarvittaessa uhrata vaikka henkensä? Rakentaminen ei ole sodankäyntiä.

– Työturvallisuuden pitäisi nousta tärkeimmäksi prioriteetiksi, kaiken toiminnan pohjaksi. Tavoitteena on, että töihin tulevat pääsevät palaamaan terveinä kotiin joka päivä, Anttonen toteaa.

– Tämä ei ole pelkkä järjestelmä- tai johtamiskysymys. Lainsäädäntö on ajan tasalla, ja kentällä vaaditaan oikeita asioita. Työturvallisuuslain mukaan työntekijällä on oikeus kieltäytyä työstä, jos se on vaarallista.

VIHREÄN SIIRTYMÄN HAASTEET

Kimmo Anttonen mainitsee, että rakennusala on osallistunut ympäristötalkoisiin jo kauan.

– Suomessa on tällä hetkellä maailman toiseksi energiatehokkaimmat rakennukset Viron jälkeen. Edelleenkin on pyrittävä parempaan energiatehokkuuteen.

Ympäristöministeriö on ollut tavoitteellinen energiatehokkuussäädösten toimeenpanossa. Eri maissa on hyvinkin toisistaan poikkeavat kriteerit, mikä EU-tasolla on ongelma, kun hiilineutraalimmaksi pyritään yhtäläisillä säädöksillä

huomioimatta lainkaan kansallisia lähtötasoja. Anttonen korostaa, että suomalaista edunvalvontaa tarvitaan kansainvälisillä kentillä.

– Meidän on osattava rohkeasti sanoa EU:n suuntaan, mitä olemme Suomessa saaneet aikaiseksi.

– Haasteita riittää jatkosakin. Miten saamme betonin päästöt pienemmiksi? Miten turvaamme puurakentamisen siten, ettemme syö metsien hiilinielua? Miten saamme rakennusmateriaaleja paremmin uusiokäyttöön?

Mahdollisuuksien ala, jolla on imago-ongelma

Hyvä toimeentulo on rakennusalan vetovoimatekijä, samoin hyvä työllistyvyys. Ala tarjoaa mahdollisuuksia kehittyä työntekijästä toimihenkilöksi, yrittäjäksi, päättäjäksi, virkamieheksi – miksi tahansa.

– Työnantajana ja yhteiskunnan sektorina rakennusala voisi tulla puoleen väliin vastaan kehittämällä työolosuhteita, työhyvinvointia, työturvallisuutta, työtyytyväisyyttä, asiakaspalvelua ja tiedottamista. Pyrimme näissä asioissa vetovoimaisuuteen ja edelläkävijyyteen, Kimmo Anttonen pohjustaa.

– Rakennusala on työvoimavaltainen käsityöala. Kuilu tietoyhteiskunnassa suosittujen kykyjen ja meidän alallamme vaadittavien kykyjen välillä kasvaa jatkuvasti. Ennen vanhaan oli paljon työorientoituneita maatalojen poikia rakennuksilla töissä, mutta nykyisin nuoret vieraantuvat käsillä tehtävästä työstä. Kuilua täyt-

tävät ulkomaiset työntekijät. Heillä on vielä sitä käytännön tekemisen taitoa, jonka edistämisestä meidän yhteiskuntamme on vähitellen luopunut.

Ulkomaisen työvoiman käyttäminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö suomalaisia nuoria pitäisi ja kannattaisi houkuttaa rakennusalalle.

– Meidän pitäisi näkyä ja tiedottaa peruskouluissa, Anttonen toteaa.

– Voisimme esimerkiksi käyttää koululaisia rakennustyömailla. Olosuhteiden hallinnassa meillä on maailmanluokan osaamista. Moni hämmästynee nykyaikaisen rakennustyömaan turvallisuudesta ja puhtauudesta. Raksalla voi todistetusti olla parempi sisäilma kuin toimistossa.

Mahdollisuus vaikuttaa oman työn sisältöön lisää työtyytyväisyyttä. Rakennusalalla itseohjautuvuus onnistuu. Työntekijä voi vaikuttaa ansiohinsa, työtehtäviinsä ja osaamisensa kehittämiseen.

– Ja jos johtaminen kiinnostaa, niin tällä alalla pääsee johtamaan ihmisiä ja organisoimaan monimutkaisia, yhteiskunnalle tärkeitä kokonaisuuksia, Anttonen lisää.

Yksi imagotekijä on tiedotusvälineiden luoma mielikuva. Kimmo Anttonen on havainnut, kuinka nykyajan mediasuuntaus hakee mielellään negatiivisia otsikoita.

– Kirvesmies saattaa tienata parhaimmillaan saman verran kuin terveyskeskuslääkäri, mutta hyvä palkkaus ei sisälly siihen mielikuvaan, joka ihmisillä alasta tällä hetkellä on. Jos tasavallan merkittävä media otsikoi näyttävästi, että ”rakentaja virtsasi seinään ennen laattojen asennusta”, niin vanhemmat ajattelevat, että ei meidän lasta ainakaan tuolle alalle rohkaista.

– Kun näkyviin nostetaan vain yksittäiset virheet ja vahingot, jää rakennusalan valtava volyyymi ja arjen työnteon sujuvuus piiloon. Vaikka painamme kovalla tahdilla 40 000 asuntoa vuodessa, eniten näkyvyyttä mediassa saavat onnettomuudet. Se tuntuu kohtuuttomalta, kun alalla tehdään niin paljon laadukasta työtä ja asiat pyritään tekemään oikein. Missä on positiivinen uutisointi rakennusalalta?

Laatua laajalla skaalalla

HARMAAN TALOUDEN TORJUNNASTA MALLIA MUUALLEKIN

Mainion palkkatason ohella tehokas harmaan talouden torjuntajärjestelmä takaa sen, että tekijät saavat palkansa suomalaisen työehtosopimuksen mukaisesti.

– Harmaan talouden torjunnassa olemme maailman johtava yhteiskunta. Järjestelmää voitaisiin soveltaa muissakin maissa. Tehokas harmaan talouden tukahduttaminen on myös

yksi hyvä peruste, miksi Suomessa rakennusalaan kannattaa panostaa: investointi rakentamiseen palautuu yhteiskunnalle takaisin, huomauttaa Anttonen

– Kansainvälisessä vertailussa energiatehokkuus, työturvallisuus, sisäilman laatu sekä lakisääteisten maksujen ja muiden velvoitteiden hoitaminen ovat Suomessa korkealla tasolla.

Kimmo Anttonen kertoo edistävänsä rakentamisen laadunhallintaa mielihyvin.

– Jos tilaaja ottaa aina halvimman vaihtoehdon, ei sillä tavalla laatua saa. Tärkeä kysymys on, miten laatu perusteinen kilpailu toteutetaan. Vaaditaan esimerkiksi täydennyskoulutuksia mestareille? Mielestäni jatkuva oppiminen on nykyaikana velvollisuus, kun prosessit ja järjestelmät monimutkaistuvat ja digitalisoituvat.

Anttosen mukaan rakentamisen laatu tulisi nähdä kokonaisuutena, johon vaikuttavat suunnittelu, toteutus ja ylläpito.

– Laatuun liittyen yksi suosikkiaiheistani on rakentamisen aikataulut ja niiden hallinta. Laadukkaampi lopputulos tietenkin tulee, jos annetaan enemmän aikaa. Aikataulu on moniulotteinen konsepti, jossa hyvin suunniteltuna ja toteutettuna piilee

valtava potentiaali. Periaatteessa käytävissä voisi olla kaksi, jopa kolme vuoroa. Toisaalta alalla on käytössä suoritepalkkaus. Oleellista on se, mitä saadaan aikaan, ei työmaalla vietyt tunnit.

Kimmo Anttonen uskoo, että rakennusalaan on halua samaistua hyviin esimerkkeihin ja positiivisiin tarinoihin.

– Haluamme kertoa huolellisista urakoitsijoista ja osaavista työntekijöistä. Haluamme nostaa esille myös järkeviä viranomaisia, jotka edistävät yhteiskunnan ja talouden rattaiden pyörimistä.

– Muutos tarvitsee tekijänsä, ja edelläkävijöitä kannattaa esitellä. Välttämäämme alistunutta fatalismia, jonka mukaan tapaturmia ja laatuvirheitä tulee väistämättä, koska "tämmösiä myö vuan ollaan". Meidän pitää jaksaa tehdä hyviä asioita ja kehittää toimintaamme.

Rakennusala haluaa eroon laatuvirheistä mittaristolla

Esko Luukkari
esim. hiihtäjäkauppaletti.fi

Rakennusala yrittää vähentää laatuongelmia uusilla laatu mittareilla. Idea mittareihin on lainattu alalla hyviä tuloksia tuoneen työturvallisuusmittarin kokemuksesta. Molempien mittarien perustöyön on tehnyt tekniikan lisensiaatti ja kauppatieteiden maisteri **Juha-Matti Junnonen** Aalto-yliopiston rakennustekniikan laitokselta.

Rakennusalan suuret yritykset, kuten YIT, NCC, Peab ja Hartela ja muutama pienempi yritys ovat olleet mukana laatu mittarien kehitys- ja testaustyössä Junnonen apuna. Rakennusteollisuus RT:n ohella Rakentamisen Laatu RALA ry on

auttanut mittariston luomisesta. "Havainnointiin perustuva työturvallisuusmittaristo on 1990-luvun alkupuolelta. Laatu mittariston kehittäminen vei puoli vuotta. Se on ihan suomalaista perua. Kansainvälistä esimerkkejä ei ollut", Junnonen kertoo.

Laatu virhekustannusten hinta talonrakennushankkeissa vastasi viime vuonna keskimäärin yhtä prosenttia kokonaiskustannuksista. Asuntorakentamisessa laatu virhekustannukset ovat 1-3 prosenttia. Asuntorakentamisessa laatu virheitä korjataan vuosittain ainakin kymmenellä miljoonalla eurolla.

"Laatu mittarin laadinnassa idea on ollut kohdistaa laatu tarkistukset työmaiden kriittisimpiin kohte-

isiin, joita ovat esimerkiksi pintatyöt, kuten parketit, kaakeloinnit, lattia-kaadot sekä vaikkapa ikkunoiden ja ovien sovitus, kehitysjohtaja **Jukka Pekkanen** Rakennusteollisuus ry:stä kertoo.

Pekkanen mukaan laatu tarkistukset tehdään työmaalla kahden kolmen viikon välein, ja tarkastuskohteesta kirjataan onko kyseinen asia tehty oikein vai väärin.

Laatu mittaria on jo testattu esimerkiksi Vantaalla Nuolitian Teboolin rakennustyömaalla ja Helsingin Ratakadulla isossa asunotosaneerauskohteessa. Testausta on tehty myös Tampereella ja Kuopiossa.

Rakennusteollisuus ja RALA käynnistivät pari viikkoa sitten erityisen Laatu päivä-kiertueen.

Piirihallitus ja aluepäällikkö ryhmäkuvassa. Takarivissä vasemmalta Juha Koponen, Pekka Hulkkonen, Eero Mustonen, Tapio Leinonen, Uolevi Sirviö, Veikko Matikainen ja Pekka Sorvi. Edessä puheenjohtajisto: Terho Kaskinen, Keijo Tervo (pj.) ja Martti Kankkunen.

ONGELMIEN ENNALTAEHKÄISYÄ JA VIIME KÄDESSÄ LUOTTAMUKSELLISTA APUA

Kimmo Anttonen näkee luotettuna tahona olemisen järjestön tärkeimmäksi palveluksi jäsenille.

– Minuun voi ottaa yhteyttä viimeistään silloin, kun asiat menevät vaikeimman kautta. Osaan kohdata ihmisen kaikkine murheineen.

Samalla Anttonen painottaa vaikeuksien ennaltaehkäisyn ja yhteistyön merkitystä.

– Me ja yhteistyökumppanimme yritämme etukäteen torjua ongelmien syntymistä olemalla samassa pöydässä vastapuolen kanssa. Se on järkevää siitähän syystä, että ainoastaan jälkikäteen reagoimalla ei yksi henkilö mil-

lään ehtisi ratkoa kaikkia eteen tulevia ongelmia.

– Iso laiva kääntyy kuitenkin hitaasti. Kun yhteistoiminnassa eri tahojen kanssa yritämme viedä asioita eteenpäin ja vetää suuria linjoja, on viisikin vuotta lyhyt aika.

– Tiedottaminen on suuressa roolissa. Edeltäjäni Veikko Matikainen teki erinomaista mediatyötä, jota olen yrittänyt entisestään leventää ja syventää. Talonrakennusteollisuuden Itä-Suomen piiri on alan mediavaikuttaja, joka kertoo, mitä alalla tapahtuu. Ensi askel ongelmien ratkaisemiseen on niiden näkyviksi tekeminen.

Rakentaja saa olla herkkä

Kimmo Anttonen luonnehtii itseään erilaiseksi rakentajaksi. Vastavalmistuneena insinööriä hän työskenteli silloisessa YIT Rakennus Oy:ssä 2004–2010.

– Jo mestarina työskennellessäni lähestymistapani oli poikkeuksellinen. Otin käyttöön viikkopalaverit, joissa mukana olivat toimihenkilöiden lisäksi työntekijät. Yhdessä suunnittelua, näkyväksi tekemistä, aikamääreiden antamista ja niin edelleen.

Ennen Talonrakennusteollisuus ry:n aluepäällikkyyttä Anttonen toimi Savonia-ammattikorkeakoulun vastuuopettajana.

– Siirryin opettajaksi, jotta voisin muuttaa tätä alaa enemmän kuin vain yhden työmaan näkökulmasta kerrallaan. Halusin olla kertomassa tulevaisuuden rakentajille, mihin johtamisessa kannattaa kiinnittää huomiota.

– Aluepäälliköksi minut valittiin v. 2014. Johtaminen on ollut kutsumukseni jo pienestä pitäen. Pystyn hahmottamaan isoja kokonaisuuksia, joten tämä työ sopii minulle oikein hyvin.

Kimmo Anttoselle järjestön toiminnan monitahoinen kehittäminen on sydämenasia.

– En lainkaan pidä sellaisesta ajattelusta, että tehdään aina kuten on ennenkin tehty, hän kiteyttää.

– Oivalsin jo nuorena, että tällä alalla täytyy toimia myös psykologina. On niin paljon henkilöiden välisiä suhteita, yhdessä toimimista, motivointia ja ongelmien ratkaisua. Ihmisillä tulisi olla tunne, että he tulevat kuulluiksi. Ky-

Kimmo Anttonen

symällä johtaminen on lempimetodini. Sen toteuttamisessa auttaa ratkaisukeskeisen lyhytterapeutin koulutus. Kysyminen osallistaa ja luo vuorovaikutusta.

Oma elämänmuutos irti alkoholismista havahdutti Kimmo Anttonen uudelleen ja rakennusalalla verrattain ainutlaatuisen katsantokantaan.

– Vaikuttavin tapa muuttaa maailmaa on oma esimerkki. Rakennusalalla on perinteisesti korostettu miehisyyttä, jolle toki on oma sijansa, mutta haluan rohkaista rakentajia huomioimaan myös herkkyytensä ja heikkouksensa.

– Rankimmillaan tämä on yksinäisten ja monien huolien rasittamien miesten ala, mutta miehessä, jopa tällaisessa maskuliinisen edunvalvontajärjestön aluepäällikköissä, voi ja saa olla monia puolia.

– Mielestäni ei ole olemassa stabiilia tilaa, on vain kehitystä tai taantumaa. Haluan, että teemme aina vain paremmin, otamme opiksi ja lisäämme tietoa. Siksi olen tällä paikalla. Viideskymmenessä vuodessa rakennusala on muuttunut paljon parempaan suuntaan, mutta tekeminen jatkuu.

Piirihallituksen puheenjohtajat

Veikko Hiltunen 1972–77
Veli Rautiainen 1977–79
Jouko Soukkanen 1980–82
Hannu Isotalo 1983–91
Väinö Korhonen 1992–93
Eero Niskanen 1994–96
Marja Sunikka 1997–99
Keijo Tervo 2000–06
Terho Kaskinen 2007–12
Tarmo Stjerna 2013–15
Pasi Pitkänen 2016–

Kunniapuheenjohtaja

Hannu Isotalo 1993

Kunniajäsen

Jouko Soukkanen 1993

Vastaavat piiriasiamiehet

Seppo Timonen 1960–88
Veikko Matikainen 1989–2014
Kimmo Anttonen 2014–

Piiriasiamies

Heikki Munukka 1999–2003

Apulaispiiriasiamiehet

Veikko Matikainen, Joensuu 1975–88
Reino Sihvola, Joensuu 1988–93

Mittamestarit

Ville Pöyhönen 1965–86
Matti Vanninen 1979–80
Reima Nuutinen 1980–83
Heikki Kautto 1986–94

Kimmo Anttonen, Pasi Pitkänen, Hannu Isotalo, Terho Kaskinen ja Veikko Matikainen

Lähteet

Haastattelut

Anttonen Kimmo
Isotalo Hannu
Kaskinen Terho
Matikainen Veikko
Pitkänen Pasi
Sunikka Marja

Sanomalehdet

Talonrakennusteollisuuden Itä-Suomen piiri ry:n lehtileikekokoelma

Kirjalliset lähteet

Eskelinen, H. J. (2002). Kolme vuosikymmentä edunvalvontaa. RT:n Itä-Suomen piirin 30-vuotishistoriikki. Rakennusteollisuus RT Itä-Suomen piiri ry.

Lindroos, K. (2022). Satakuntaa rakentamassa. Talonrakennusteollisuuden Satakunnan piiri ry 1972–2022. Pori: Talonrakennusteollisuuden Satakunnan piiri ry.

Mölsä, S. & Pesonen, R. (2017). Rakennustyömaat ovat 50 vuodessa muuttuneet sotatantereista siisteiksi ja monikansallisiksi työpaikoiksi. Rakennuslehti. Haettu osoitteesta <https://www.rakennuslehti.fi/2017/01/rakennustyomaat-ovat-50-vuodessa-muuttuneet-sotatantereista-siisteiksi-ja-monikansallisiksi-tyopaikoiksi/>

Pentti, A. (2022). Rakentaminen ei lopu koskaan. Talonrakennusteollisuuden Lounais-Suomen piiri ry:n tarinallinen historiikki 1972-2022. Naantali: Fandonia.

Vaahtera, L. (2020): Tulevaisuuden rakentajat. Talonrakennusteollisuuden Sisä-Suomen piiri ry 1970–2020. Tampere: Talonrakennusteollisuuden Sisä-Suomen piiri ry.